

NASCHOLING

DONCHE
CENTRUM

www.donche.be

BASISONDERWIJS
Gewoon - Buitengewoon

2011 - 2012

ASSOCIATIE
K.U.L.EUVEN

scholen veranderen als
mensen veranderen, maar
mensen veranderen kun je niet
je kunt ze alleen uitnodigen door
zelf te veranderen als levend voorbeeld
daar begint het proces van verandering: bij jou!
wees wat je denkt en zegt, dan ben je wie je bent
wees een meerwaarde voor je omgeving
bedankt dat jij het verschil wilt zijn
waarin we blijven geloven

WOW – BZN
www.livingvalues.be

In een voortdurend veranderende samenleving worden er steeds nieuwe uitdagingen gesteld aan het onderwijs. Ook het onderwijs zelf als leef- en werkomgeving is voortdurend in beweging. De zeer diverse sociaal-culturele achtergrond heeft daarenboven de leerlingenpopulatie drastisch gewijzigd.

Leerkrachten stellen zich dan ook elke dag opnieuw de vraag: 'Hoe kan ik dit kind met deze leer- en ontwikkelingsmogelijkheden begeleiden op zijn weg in deze wereld?' Ze gaan daartoe op zoek naar methoden, inzichten, inhoud, strategieën, materialen, omgangsvormen met oog voor de essentie van het onderwijzen en opvoeden: zorgzaam en luisterend aanwezig zijn.

Vanuit de visie dat permanente vorming en levenslang leren een antwoord kan bieden op deze uitdagingen biedt het Donchecentrum, de nascholingsdienst van het Departement Lerarenopleiding Campus Vorselaar, een programma aan dat nauw aansluit bij de noden van de kinderen en de huidige ontwikkelingen in het onderwijs. Vanaf 2011 behoort het Donchecentrum tot Cello. Dit Centrum voor Levenslang Leren en Ontwikkelen van de K.H.Kempen bundelt alle vormingen en dienstverleningsinitiatieven. Onze lesgevers zijn gemotiveerde (onderwijs)mensen uit de praktijk wiens inzet en gedrevenheid garant staan voor kwaliteitsvolle nascholingen.

In deze brochure vindt u eerst een hele waaier individugerichte vormingen afgestemd op specifieke doelgroepen, nl. voor leraren kleuter en lager onderwijs, ICT-coördinatoren, zorgbegeleiders, beleidsondersteuners en directeuren. Verder is ook de informatie opgenomen over de 'Mentorenopleidingen voor stagiairs en beginnende leerkrachten', die door het Departement Lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Kempen Campus Vorselaar worden georganiseerd. Wij hopen dat u ook dit jaar uw gading vindt in ons aanbod.

In het tweede deel waarin een ruim aanbod voor schoolteams is opgenomen, vindt u ongetwijfeld een nascholing die aansluit bij de schoolspecifieke nascholingsbehoeften op vlak van pedagogische of didactische professionalisering van uw schoolteam. Ook voor vorming gericht op het ontwikkelingsproces van het schoolteam als team of voor een teamcoaching op maat kan u een beroep doen op het Donchecentrum.

U kan het volledige pakket ook raadplegen op www.donche.be. Deze site is het uitgelezen kanaal om alle collega's optimaal te informeren. Wij willen u aanbevelen om in te schrijven via deze website.

Bij vragen of problemen kan u altijd contact opnemen met het Donchecentrum. Wij kijken ernaar uit om u in de loop van het volgende schooljaar te mogen begroeten tijdens één of meerdere van onze nascholingen.

Met vriendelijke groet

Ann Verheyen
Coördinator Donchecentrum

John Maes
Departementshoofd

INHOUD

INDIVIDUGERICICHTE NASCHOLING

Praktische info	9
ICT-nascholingen	12
Module 1: Werken met digitale foto's in de klas	12
Module 2: Hoekverrijking in de kleuterschool	12
Module 3: Computer in klas 1, 2 en 3	13
Module 4: Computer in klas 4, 5 en 6	13
Module 5: Online een startpagina maken	14
Module 6: Ms publisher	14
Module 7: Exe-learning	15
Module 8: Mindmappen	15
Module 9 : Interactieve oefeningen ontwerpen met jcllc.....	16
Module 10: Zelf interactieve prentenboeken maken	16
Module 11: Werken met toyinima	17
Module 12: Didactisch gebruik van een presentatieprogramma in de klas	17
Module 13: Didactisch gebruik van een presentatieprogramma in de klas	18
Module 14: Didactisch gebruik van een presentatieprogramma in de klas	18
Module 15: Lesgeven met een interactief whiteboard.....	19
Voor leraren kleuteronderwijs.....	20
Module 16: De zindelijkheidstas!	20
Module 17: Rijke talige peuterprikkel voor 2,5 jarigen!.....	20
Module 18: Moet je nu eens weten, ik heb een verhaal om nooit te vergeten!	21
Module 19: Ayamtrainer mindfulness voor kleuters	22
Module 20: Ontwikkelingsvoorsprong en kangoeroewerking bij kleuters	24
Module 21: Spel of schoolse vaardigheden ?	25
Module 22: 'Ik ben waarschijnlijk groot'	25
Module 23: Werken met het componentenschema uit het werkplan godsdienst	26
Module 24: De rituelendoos in de kleuterklas	26
Module 25: Kleuters leren conflicten hanteren	27
Module 26: Werken met ontdekdozen binnen zelfstandig leren.....	28
Module 27: De eerste danspassen op muziek voor peuters?	28
Module 28: Snoezelen met jonge kinderen	29
Module 29: Een boekje vol geuren	29
Module 30: Zintuigen opnieuw ontdekken	30
Module 31: Sos kriebelbeestjes	30
Module 32: Optimaal omgaan met ouders - een basiscursus	31
Module 33: Ouders als actieve partners	31
Voor leraren kleuter- en lager onderwijs.....	32
Zorg/Gelijke onderwijskansen/Gedrag	32
Module 34: Werken aan werkhouding bij kleuters	32
Module 35: Kinderen stap voor stap leren opkomen voor zichzelf	33
Module 36: Leren communiceren met een kind in emotionele pijn	34
Module 37: Wat komen we tegen bij het communiceren met een kind in emotionele pijn ?	34
Module 38: "Het zit tussen je twee oren !"	35
Module 39: Mijn kind is onhandig.....	36
Module 40: Problemen met ruimtelijke oriëntatie ?	37
Module 41: Problemen met lateralisatie ?	38
Module 42: Kinderen en de scheiding van hun ouders.....	40
Module 43: Hoe rouwen kinderen?	40
Module 44: Waarde(n)opvoeding op school	41
Module 45: Axenroos	41

Pedagogisch-Didactisch Handelen	42
Module 46: Creatief aan de slag met bijbelverhalen	42
Module 47: Filosoferen met filo en sofie.....	42
Module 48: Schrijver in de kijker!	43
Module 49: Verrassend verbeeldend vertellen!.....	43
Module 50: Betoverd door	44
Module 51: 'Kleine' vrienden van de poëzie (Vernieuwd aanbod!)	44
Module 52: Kom op, verhaal!	45
Module 53: Lord of the kring	46
Module 54: Creatief dansen op klassieke muziek	47
Module 55: Het schooltoneel	47
Module 56: Werken met energizers	48
Module 57: Werken met energizers	48
Voor leraren lager onderwijs.....	49
zorg, gelijke onderwijskansen.....	49
Module 58: Aanpak van schrijfmotorische problemen	49
Module 59: Kinderen met autisme spectrum stoornissen	50
Module 60: Filosoferen met kinderen	50
Module 61: Ayamtrainer mindfulness voor kinderen.....	51
Module 62: Brain gym ® 101 basiscursus	53
Module 63: Hoe ben je slim? I.P.V. Hoe slim ben je?	54
Module 64: Duurzaam communiceren.....	55
Pedagogisch-Didactisch handelen/Communicatie	56
Module 65: Een goed schrijfproces... hoe begin je eraan?	56
Module 66: Ontdek de kracht van interactieve werkvormen	56
Module 67: Toast literair.....	57
Module 68: Van technisch lezen evolueren naar functionele leesvaardigheid	57
Module 69: Grote kinderen betoveren door	58
Module 70: 'Grote' vrienden van de poëzie (Vernieuwd aanbod!).....	58
Module 71: Kom op, verhaal!	59
Module 72: Boeiend en uitdagend frans geven in de derde graad	59
Module 73: Positieve ouderbetrokkenheid verhogen	60
Module 74: Communicatie tussen school en gezin	60
Module 75: 'Slecht nieuwsgesprekken' voeren	61
Gedrag/werkhouding/sociale vaardigheden	62
Module 76: "Ik kan dat niet"	62
Module 77: Opvang van kinderen met faalangst.....	62
Module 78: Van concentratieproblemen tot adhd.....	63
Module 79: Omgaan met probleemgedrag in de klas en op school	63
Module 80: Aanpak van (cyber)pestgedrag in klas- en schoolcontext.....	64
Module 81: Reageren op agressie-incidenten.....	64
Module 82: Kinderen leren conflicten hanteren	65
Module 83: Gedrag positief beïnvloeden.....	65
Module 84: Moeilijk leerlingengedrag aanpakken en voorkomen	66
Module 85: Een positief klasklimaat, het hele jaar door!	67
Module 86: De veilige klas	68
Module 87: Seksualiteit op school	68

Wereldoriëntatie en muzische vorming	69
Module 88: Muzische vorming in de basisschool	69
Module 89: Stemvorming en zingen in de basisschool.....	70
Module 90: Creatief musiceren en componeren met kinderen	70
Module 91: Musiceren met nieuw lied -en luistermateriaal - Voor de lagere school.....	71
Module 92: Een muzische mens – een muzische leraar	71
Module 93: Breng creativiteit in je muzische lessen!.....	72
Module 94: Hoe alle kinderen aanspreken binnen het leerdomein w.O.?	73
Module 95: Muzische tussendoortjes voor elke dag	73
Module 96: Kunst, wat kan je ermee doen?	74
Voor directeurs, zorgbegeleiders, beleidsondersteuners en CLB-medewerkers.....	75
Module 97: Begeleiden van innovaties	75
Module 98: De directeur en de zorgbegeleider als counselor	76
Module 99: De kracht van whole brain thinking in een schoolteam	77
Mentorenopleiding voor stagiairs en beginnende leerkrachten.....	78
Module m1: Mentorenopleiding voor stagiairs en beginnende leerkrachten	78
Module m2: Mentorenopleiding voor stagiairs en beginnende leerkrachten	80

INHOUD

NASCHOLING VOOR SCHOOLTEAMS

Praktische info	81
Specifiek voor kleuterschoolteams	82
Thema 1: Omgaan met kleuters met sociaal-emotionele problemen	82
Thema 2: Omgaan met moeilijk gedrag van onze kleuters.....	82
Thema 3: Stimuleren van zelfredzaamheid en het ontwikkelen van zelfvertrouwen bij de jongste kleuters.	82
Thema 4: Werken met ontdekdozen binnen zelfstandig leren	82
Thema 5: Over verteltassen in de kleuterschool.....	83
Thema 6: De rituelendoos in de kleuterschool	83
Thema 7: Een klaspop maken	83
Specifiek voor kleuter- of lagere schoolteams of voor beide samen	84
Socio-emotionele ontwikkeling	84
Thema 8: Kinderen en echtscheiding:.....	84
Thema 9: Kinderen en rouw.....	84
Thema 10: Leren communiceren met een kind in emotionele pijn: een training	84
Thema 11: Begeleiding van kinderen met faalangst.....	85
Thema 12: Omgaan met neerslachtige gevoelens bij kinderen	85
Thema 13: Vrije expressie: Hoe vrije teksten en vrije tekeningen een hulpmiddel kunnen zijn als kinderen het emotioneel moeilijk hebben	85
Thema 14: Gedrag positief beïnvloeden: samen met kinderen werken aan oplossingen	86
Thema 15: Kinderen leren conflicten hanteren.....	86
Thema 16: Reageren op agressie-incidenten	86
Thema 17: Pesten op school aanpakken en voorkomen.....	86
Thema 18: Moeilijk leerlingengedrag aanpakken en voorkomen	87
Thema 19: Een positief klasklimaat, het hele jaar door.	87
Thema 20: Stap voor stap leren opkomen voor jezelf – ondersteunen van weerbaarheid	87
Thema 21: Samenwerken met ouders: een vak apart!.....	87
Klasklimaat, sociale vaardigheden en leerhouding	88
Thema 22: Energizers : introductie (thema 22a) cohesie: een stap verder (thema 22b) Opkickers, tussendoortjes, sfeermakers, doe- en rustmomenten voor de klas.	88
Thema 23: Lord of the Kring Haal meer uit je kringgesprekken	88
Thema 24: Structureel coöperatief leren	89
Thema 25: Peer mediation: Van Conflict tot kans.....	89
Thema 26: De zes denkende hoeden.....	90
Thema 27: Zeg niet "Hoe slim ben je?" maar "hoe ben je slim?"	90
Muzische vorming (beeld, muziek, drama, dans, media)	91
Thema 28: Drama in de klas	91
Thema 29: Kunst, wat kan je ermee doen?	91
Thema 30: Dansen met kinderen.....	91
Thema 31: Zingen, en dan? Spelen met de stem en liedjes	92
Thema 32: Daar zit ritme in.....	92
Thema 33: Wereldoriëntatie: muzisch gezien	92
Thema 34: Liedjes uit de hele wereld	92

Navormingen door Mooss	93
Thema 35: Meer dan pasjes <i>Dansen met kinderen en jongeren: hoe doe je dat?</i>	93
Thema 36: Iedereen choreograaf <i>Creëren samen met je dansers</i>	93
Thema 37: Podiumgeesten <i>Verskillende methoden voor het omkaderen van theatervoorstellingen</i>	94
Thema 38: Theater maken vanuit het niets <i>Toewerken naar theatrale resultaten vanuit de ideeën van jongeren</i>	94
Thema 39: De klassiekers herdacht <i>Creatieve verkenning van de mogelijkheden om oude 'knutsel'activiteiten in een nieuw kleedje te steken</i>	94
Thema 40: Kunst is lekker <i>Met kinderen en jongeren werken rond hedendaagse kunst</i>	94
Thema 41: Muziek... zo kan het ook <i>Muziek anders bekeken en op een actieve manier</i>	95
Thema 42: Muziek in G-groot <i>Muziek voor grote groepen zonder instrumenten</i>	95
Thema 43: Bevlogen samenwerking <i>Tips&tricks voor boeiende samenwerkingsprojecten</i>	95
Thema 44: Oud geleerd is jong gedaan! <i>Creatieve activiteiten ontwikkelen voor kinderen en (groot)ouders samen</i>	95
Thema 45: Klein en groot <i>Workshops ontwikkelen voor kinderen tot 8 jaar die vergezeld worden door een volwassene</i>	96
Thema 46: Creatief met toonmomenten	96
Thema 47: Productgericht werken	96
Specifiek gericht op het ontwikkelingsproces van het team	97
Thema 48: Positieve communicatie	97
Thema 49: Creatieve leider	97
Thema 50: Stilstaan bij het team	97
Thema 51: Begeleiding van de zorgcoördinator (en het zorgteam)	97
Thema 52 : Kernkwaliteiten	98
Thema 53: Kennismaking met het Enneagram	98
Wegwijs	99

INDIVIDUGERICHTE NASCHOLING

PRAKTISCHE INFORMATIE

Plaats van nascholing:

Alle individugerichte nascholingen vinden plaats op de campus Vorselaar van de KHKempen, Departement Lerarenopleiding, Lepelstraat 2, 2290 Vorselaar

Hoe inschrijven?

1. Schrijf bij voorkeur in via www.donche.be. Van elke inschrijving ontvangt u automatisch, via e-mail, een bevestiging en een acceptatiemelding. Inschrijven kan tot 10 werkdagen voor de aanvang van de module. Daarna worden de inschrijvingen afgesloten om de praktische voorbereiding optimaal te laten verlopen.
2. Stappen bij de inschrijving:
  - Duid de betalingswijze aan: de school, de gemeente of met opleidingscheques.
  - Vermeld volgende gegevens:
    - het modulenummer en de titel van de nascholing
    - de naam en het e-mailadres van de deelnemer(s)
    - naam en adres van de school
    - het e-mailadres van de school
    - het telefoonnummer van de school en de naam van de directie

Indien u betaalt met opleidingscheques en/of in geval van een ICT-nascholing ook het thuisadres van de deelnemer(s) vermelden!
3. Mocht de inschrijving niet lukken langs de website, bericht ons dan via e-mail aan donche@khk.be. Ook dan bevestigen we uw inschrijving. Vermeld daarbij zeker de gegevens die we ook vragen via de site. (zie hierboven)
4. Als het aantal inschrijvingen het toegelaten maximumaantal overschrijdt, is de volgorde van inschrijving bepalend voor deelname. U kan zich dan inschrijven op een wachtlijst. Bij eventuele afmeldingen worden de ingeschrevenen op de wachtlijst door ons gecontacteerd.

OVER OPLEIDINGSCHQUES

Het systeem van opleidingscheques wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse regering van 23/07/2003.

Het Donchecentrum als nascholingsdienst van de Lerarenopleiding Vorselaar is erkend als opleidingsverstrekker voor het systeem van Vlaamse opleidingscheques.

Zodoende verkrijgt u na het volgen van een opleiding een persoonlijk attest of getuigschrift.

Er mag geen sprake zijn van een dubbele financiering door de overheid, bijvoorbeeld als de school je opleiding betaalt via het nascholingsbudget.

De richtlijnen voor het gebruik van opleidingscheques vindt u terug op www.vdab.be/opleidingscheques

Wat is het voordeel?

Elk personeelslid kan voor zijn nascholing jaarlijks cheques tot € 250,00 aanschaffen, waarvan hij maar de helft betaalt. Voor de cheques die een waarde hebben van 5, 10 en 25 euro betaal je zelf dus slechts 2,5, 5 en 12,5 euro.

Hoe aanvragen?

Het vlotst gaat het via het gratis nummer 0800 – 30 700, tussen 18u00 en 20u00.

U kan de opleidingscheques ook rechtstreeks aanvragen via de website: www.vdab.be/opleidingscheques of in het plaatselijke VDAB-kantoor of in de werkwinkel.

Hoe lang geldig?

Een cheque is 14 maanden geldig vanaf de datum van uitgifte. De vervaldatum is vermeld op de cheque.

De totale waarde van de cheques mag niet groter zijn dan het totale bedrag van de factuur van de nascholing. Er wordt geen contant geld teruggegeven bij inleveren van de cheques.

Hoe bezorgen aan het Donchecentrum?

Vermits er met opleidingscheques wordt betaald, is de factuur steeds aan u persoonlijk gericht.

Breng een kopie van de factuur m.b.t. de nascholingscursus mee naar de nascholing. Overhandig aan het onthaal de cheque(s) op datum van de start van de nascholing. De administratie van het Donchecentrum noteert op de factuur het ontvangen bedrag en tekent voor ontvangst.

Zonder kopie van uw factuur kunnen er géén opleidingscheques aanvaard worden.

BETALINGS- EN ANNULATIEVOORWAARDEN VOOR EEN INDIVIDUGERICHTE NASCHOLING

Inschrijven voor een nascholing betekent automatisch betaling van de factuur die 2 weken voor de aanvang van de cursus wordt toegestuurd. Indien u één week voor de aanvang van de cursus geen factuur ontvangen hebt, contacteer dan het Donchecentrum om na te gaan of de inschrijving werd geregistreerd.

We stellen een seintje ten zeerste op prijs, als u niet kan aanwezig zijn op de nascholing. Graag een schriftelijke verwittiging per mail via donche@khk.be of per fax 014/508 161.

Een inschrijving kan tot uiterlijk 3 (werk)weken kosteloos worden geannuleerd. Daarna wordt een minimale administratiekost aangerekend van **€ 10,00 per sessie** als vergoeding voor de nodige administratieve handelingen en de voorziene syllabus, koffie en/of lunch.

Annuleert u minder dan 8 (werk)dagen voor aanvang van de nascholing dan bent u het volledige cursusgeld verschuldigd. Indien u verhinderd bent, kan u zich steeds laten vervangen door een collega. Dan volstaat het om ons de naam van de vervanger door te geven.

Indien een cursist een nascholing onderbreekt, stopzet, of een sessie afwezig is, is er geen prijsvermindering of terugstorting van een gedeelte van het inschrijvingsgeld mogelijk (ook niet wegens ziekte).

Anderzijds wanneer een cursus niet kan doorgaan omdat het aantal inschrijvingen niet voldoende is, of omwille van heirkraft bij de nascholer, bijv. ziekte,... of wanneer een cursist niet kan deelnemen wegens volboeking, worden de gestorte inschrijvingsgelden spontaan terugbetaald door het Donchecentrum.

Wij danken u van harte voor uw begrip.

ICT-NASCHOLINGEN

Module 1

WERKEN MET DIGITALE FOTO'S IN DE KLAS van een digitaal fototoestel of van internet

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs en ICT-coördinatoren. Geen voorkennis vereist in gebruik van PowerPoint. Cursisten moeten wel een beperkt inzicht hebben in het gebruik van Windows Verkenner. (een map kunnen aanmaken)

Inhoud:

Tijdens deze cursus maak je kennis met heel wat mogelijkheden van het gebruik van digitale foto's in de klas.

- Hoe krijg ik foto's van mijn fototoestel op mijn computer?
- Hoe kan ik deze foto's verkleinen?
- Hoe moet ik kleine correcties doen? (rode ogen, ...) Het gratis programma is hiervoor uiterst geschikt. We ontdekken nog mogelijkheden van Picasa.
- Hoe kan ik deze foto's (en foto's van internet) in een ander programma (Word, Powerpoint, Paint) importeren?
- Wat kan ik met deze kennis in de klas doen? Hoe integreer ik Word, een zelfgemaakte, eenvoudige PowerPoint en Paint in mijn klas?

Leiding:

Marcel Vanlommel, ICT-consulent

Data:

sessie 1: woensdag 8 februari 2012

sessie 2: woensdag 29 februari 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 2

HOEKVERRIJING IN DE KLEUTERSCHOOL Lesideeën voor de computerhoek

Doelgroep:

Leraren Kleuteronderwijs en ICT-coördinatoren. Er is geen specifieke voorkennis vereist.

Inhoud:

Voor de kleuterschool is heel wat materiaal te vinden op het internet. Waar vind je online spelletjes en oefeningen bij thema's die in de klas aan bod komen? Hoe kan je ICT integreren? Hoe maak je een opdrachtenkaart voor de computerhoek?

Uit de evaluaties van drie schooljaren "Computer in de kleuterschool", blijkt dat kleuterleidsters graag willen leren van elkaar. Daarom nodigen we jullie uit om lesideeën en succeservaringen te delen. Wat aan bod kan komen: handige tips, programma's en spelletjes waarbij je de computer inschakelt in hoekverrijking voor kleuters.

Verloop:

We verkennen vooral materiaal voor hoekverrijking in de computerhoek. De lesideeën bij diverse thema's worden kort voorgesteld. Je kunt de programma's meteen zelf uitproberen en materiaal selecteren voor je klas. We laten hierbij veel ruimte voor inbreng van de deelnemers, dus breng zeker enkele lesideeën mee.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 1 februari 2012 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 3

COMPUTER IN KLAS 1, 2 EN 3 Lesideeën en tips delen met ELKAAR!

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs eerste graad en derde leerjaar, ICT-coördinatoren, directeuren, zorgbegeleiders. Er is geen specifieke voorkennis vereist.

Inhoud:

Op 1 september 2007 werden de leergebiedoverschrijdende eindtermen ICT ingevoerd. Ze schetsen de contouren van wat in de basisschool wordt verwacht op vlak van ICT. Maar hoe doe je dat in de klas? We laten in deze nascholing veel ruimte voor inbreng van de deelnemers. Iedereen heeft al wel ervaring, dus kunnen we veel leren van elkaar. Uit de evaluaties blijkt dat leerkrachten ook graag willen leren van elkaar. Daarom nodigen we jullie uit om lesideeën en succeservaringen te delen. Wat aan bod kan komen: handige tips, programma's en oefeningen waarbij je de computer inschakelt in de klas.

Verloop:

Elke deelnemer krijgt 5 minuten tijd om een lesidee aan de computer voor te stellen. Iedereen kan meteen meedoen en uitproberen hoe het werkt. De lesgever zorgt voor een verzamelpagina met lestips en lesideeën die je na de sessie online kan bekijken.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 18 januari 2012 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 4

COMPUTER IN KLAS 4, 5 EN 6 Lesideeën en tips delen met ELKAAR!

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs vierde leerjaar en derde graad, ICT-coördinatoren, directeuren, zorgbegeleiders. Er is geen specifieke voorkennis vereist.

Inhoud:

Op 1 september 2007 werden de leergebiedoverschrijdende eindtermen ICT ingevoerd. Ze schetsen de contouren van wat in de basisschool wordt verwacht op vlak van ICT. Maar hoe doe je dat in de klas? We laten in deze nascholing veel ruimte voor inbreng van de deelnemers. Iedereen heeft al wel ervaring, dus kunnen we veel van elkaar leren. Uit de evaluaties blijkt dat leerkrachten ook graag willen leren van elkaar. Daarom nodigen we jullie uit om lesideeën en succeservaringen te delen. Wat aan bod kan komen: handige tips, programma's en lespakketten waarbij je de computer inschakelt in de klas.

Verloop:

Elke deelnemer krijgt 5 minuten tijd om een lesidee aan de computer voor te stellen. Iedereen kan meteen meedoen en uitproberen hoe het werkt. De lesgever zorgt voor een verzamelpagina met lestips en lesideeën die je na de sessie online kan bekijken.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 15 februari 2012 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 5

ONLINE EEN STARTPAGINA MAKEN Zoeken en bewaren van links voor je klas.

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs en ICT-coördinatoren. Er is geen voorkennis vereist.

Inhoud:

Je zoekt regelmatig materiaal op het internet. Tijdens het surfen vind je goede links voor de klas en je plaatst die bij je favorieten. Maar dan staan ze nog niet klaar voor de leerlingen. Hoe kan je al die links op een overzichtelijke manier verzamelen en online plaatsen? Welke manier van werken is het meest geschikt voor jouw klas? We bekijken enkele mogelijkheden die gratis ter beschikking worden aangeboden.

Verloop:

Maak vooraf een e-mailadres aan bij een gratis provider (G-mail, Yahoo ...)
Dat e-mailadres heb je tijdens de nascholing nodig om je te registreren voor de tools die we gebruiken. Daarna leer je stap voor stap werken met een aantal online tools die je kunt gebruiken om snel en eenvoudig een startpagina te maken.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 14 december 2011 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 6

MS PUBLISHER Ontwerpen van een klaskrant, een werkblad, een stappenplan of stroomdiagram

Doelgroep:

Leraren Kleuteronderwijs en Lager onderwijs. Er is geen specifieke voorkennis vereist. Je bent wel vertrouwd met Windows en tekstverwerking en je wil de mogelijkheden van Publisher leren kennen.

Inhoud:

Een affiche voor het schoolfeest ontwerpen, een wenskaart of uitnodiging maken, een slogan ontwerpen en afdrucken, een stroomdiagram maken ... het kan allemaal in een tekstverwerker. Maar er bestaan ook andere mogelijkheden om er nog veel meer uit te halen. In de cursus leren we hoe je bvb. snel tekstvlakken plaatst en hoe je tekeningen, titels, figuren en andere elementen integreert op de plaats waar die moeten staan.

Verloop:

We maken samen daadwerkelijk enkele voorbeelden zodat je de mogelijkheden van Publisher leert kennen.

Leiding:

Luc Peeters, ICT-coördinator

Datum:

woensdag 5 oktober 2011 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 7

EXE-LEARNING Leerinhouden verwerken in een elektronisch leerpakket

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs. Er is geen specifieke voorkennis vereist. Je bent wel vertrouwd met Windows, tekstverwerking en het internet. Je wil leerinhouden verwerken in een elektronisch leerpakket voor je klas.

Inhoud:

Met eXe-Learning kan je elektronische leerpaden maken. Eigenlijk bouw je een website met leesteksten, prenten, informatie, filmpjes, opdrachten, oefeningen, ...

Maar je moet zelf echter niet beschikken over technische kennis om een website te bouwen. Je zorgt enkel voor de inhoud. Uit de keuzelijst selecteer je dan de elementen die je op de website wil plaatsen, je voert de informatie in en het pakket genereert daarmee de volledige website.

EXe-Learning wordt gratis ter beschikking gesteld.

Je kunt het downloaden op <http://www.exelearning.org/>

Verloop:

We bekijken eerst een aantal voorbeelden van elektronische leerpakketten gemaakt door leerkrachten. We doorlopen een eXe-pakket om zo de mogelijkheden en beperkingen te leren kennen. Daarna gaan we aan de slag met eXe-Learning. We bouwen een leerpakket op en we bekijken de mogelijkheden in de verschillende i-devices.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 9 november 2011 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 8

MINDMAPPEN Leren werken met eMindMaps

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs. Er is geen specifieke voorkennis vereist. Je wil leren werken met een computerprogramma om mindmaps te maken.

Inhoud:

Mindmappen gaat veel verder dan het maken van een woordspin om het resultaat van een brainstorm op het bord te zetten. Leerlingen kunnen deze techniek gebruiken om: een samenvatting te maken, een les te studeren, een spreekbeurt voor te bereiden, een opdracht uit te voeren, ... Om je ideeën te visualiseren gebruik je woorden, tekeningen en kleuren. Door elementen te groeperen breng je structuur aan. Verbanden tussen de elementen maak je duidelijk met pijlen of verbindinglijnen. Het maken van een mindmap is een creatieve techniek waarbij associatie en verbeelding cruciaal zijn. Als je hierbij een computerprogramma gebruikt, dan moet je niet vegen of gommen om het geheel overzichtelijk op papier te krijgen.

Verloop:

Hoewel we zeker ingaan op de achtergrond van het mindmappen, de toepassingsmogelijkheden in de basisschool en het stapsgewijze aanleren van werken met mindmaps, ligt het accent van deze nascholing op "het gebruik van een gratis programma op de computer". We leren stap voor stap werken met eMindMaps en bekijken kort de mogelijkheden van andere programma's. Lesvoorbeelden en programma's die aan bod komen, kan je voor eigen gebruik kopiëren tijdens deze nascholing.

Leiding:

Chris Van de Peer, pedagogisch ICT-coördinator basisonderwijs

Datum:

woensdag 19 oktober 2011 **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 9

INTERACTIEVE OEFENINGEN ONTWERPEN MET JCLIC

Doelgroep:

Leraren Kleuteronderwijs, leraren Lager onderwijs eerste graad en zorgcoördinatoren. Er is geen specifieke voorkennis vereist.

Inhoud:

JClic is een gratis programma waarmee je interactieve oefeningen ontwerpt op maat van je klas. Je kunt woorden, teksten, beelden en geluiden combineren in tal van oefeningen die de leerlingen zelfstandig aan de computer maken. Integratie van prenten en geluiden maakt dat JClic zeker ook geschikt is om oefenmateriaal te ontwerpen voor kleuters en leerlingen van de eerste graad.

Verloop:

Tijdens de nascholing maken we eerst kennis met JClic-oefenstof die via het internet gratis ter beschikking wordt gesteld. Zo leren we de werking, de mogelijkheden en beperkingen kennen. Daarna ontwerpen we stap voor stap een aantal oefeningen waardoor je de basisprincipes van JClic-Author leert kennen.

Leiding:

Luc Peeters, ICT-coördinator

Data:

sessie 1: woensdag 11 januari 2012

sessie 2: woensdag 25 januari 2012, telkens **van 13u30 tot 16u30**

Bijdrage:

€ 35 per sessie, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 10

ZELF INTERACTIEVE PRENTENBOEKEN MAKEN MET POWER POINT

Doelgroep:

Leraren Kleuter onderwijs en leraren Lager onderwijs eerste graad. Er is geen voorkennis vereist

Inhoud:

De deelnemer leert:

- Enkele belangrijke knoppen in PowerPoint (in functie van het maken van een interactief prentenboek)
- Experimenteren met verschillende media die nodig zijn om een interactief prentenboek vorm te geven (scanner, fotoestel, microfoon, ..)

Belangrijk! Je brengt zelf een prentenboek mee waarmee je tijdens de sessie wil werken.

Leiding:

Marcel Vanlommel, ICT-consulent

Datum:

woensdag 16 november 2011 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 11

WERKEN MET TOYINIMA ZELF EEN STOPMOTION FILM MAKEN

Doelgroep:

Leraren Lager onderwijs tweede en derde graad. Geen voorkennis vereist

Inhoud:

Met Toyinima en wat speelgoed kan je superleuke fotofilmmpjes maken. Je neemt verschillende foto's van je speelgoed met je fototoestel en zet ze achter elkaar, waardoor je een vloeiend filmpje bekomt. Je kan ook hippe muziek of geluidjes toevoegen aan je filmpje. Bekijk enkele leuke Toyinima-filmpjes via: <http://www.ketnet.be/ketnetkick/toyinima>

Belangrijk! Je brengt zelf klein speelgoedmateriaal mee dat je wil gebruiken tijdens de sessie: poppetjes (Lego, Duplo, ...), speelgoeddiertjes, kleine attributen zoals speelgoedauto's, boompjes, ...

Leiding:

Marcel Vanlommel, ICT-consulent

Datum:

woensdag 23 november 2011 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 12

DIDACTISCH GEBRUIK VAN EEN PRESENTATIEPROGRAMMA IN DE KLAS BASISCURSUS

Doelgroep:

Leraren basisonderwijs, ICT-coördinatoren. Er is geen specifieke voorkennis vereist.

Inhoud:

Powerpoint is het veelgebruikte presentatiepakket van Microsoft dat aan de leraar een hele waaier van voordelen biedt. Je maakt snel een mooie presentatie die met een data-projector kan worden vertoond.

Verloop:

Tijdens deze cursus maak je een eigen presentatie met aandacht voor het:

- gebruik maken van ontwerpsjablonen en diamodelen
- toevoegen van tekst, beeld, geluid
- afdrukken van hand-outs en notitiepagina's

Verder worden er tips en trucs gegeven voor een educatieve Powerpoint-presentatie.

Leiding:

Walter Mertens, ICT-coördinator

Data:

sessie 1: woensdag 7 december 2011

sessie 2: woensdag 21 december 2011, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 13

DIDACTISCH GEBRUIK VAN EEN PRESENTATIEPROGRAMMA IN DE KLAS UITBREIDINGSCURSUS 1: grafische mogelijkheden

Doelgroep:

Leraren basisonderwijs, ICT-coördinatoren. (Basisopleiding gevolgd hebben)

Inhoud:

Uitbreiding 1: GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN

- Werken met afbeeldingen en illustraties
- Een fotoalbum invoegen
- Vormen tekenen en opmaken
- SmartArt gebruiken
- Tabellen & diagrammen invoegen en opmaken

Verder worden er tips en trucs gegeven voor het maken van een educatieve Powerpoint-presentatie.

Leiding:

Walter Mertens, ICT-coördinator

Datum:

woensdag 7 maart 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Module 14

DIDACTISCH GEBRUIK VAN EEN PRESENTATIEPROGRAMMA IN DE KLAS UITBREIDINGSCURSUS 2: werken met film en geluid

Doelgroep:

Leraren basisonderwijs, ICT-coördinatoren. (Basisopleiding gevolgd hebben)

Inhoud:

Uitbreiding 2: WERKEN MET FILM & GELUID

- Downloaden en invoegen van films van Youtube, Vimeo, GarageTV,..
- Omzetten van films voor gebruik in PowerPoint
- Films maken (met eigen film- en/of fotocamera) en invoegen in een dia
- Werken met geluid
- Maken van schermopnamen (statisch & dynamisch)

Verder worden er tips en trucs gegeven voor het maken van een educatieve Powerpoint-presentatie.

Leiding:

Walter Mertens, ICT-coördinator

Datum:

woensdag 21 maart 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus of CD inbegrepen

Doelgroep:

Leraren lager onderwijs, directeuren. Er is geen speciale voorkennis vereist. Ervaring met presentatiesoftware zoals PowerPoint is een pluspunt.

Inhoud:

Het elektronische schoolbord maakt sinds enkele jaren gestaag zijn opmars in Vlaanderen. De komende jaren zal het ongetwijfeld het verouderde en stoffige krijtbord gedeeltelijk vervangen. Tijdens deze modules bespreken we de diverse voor- en nadelen van deze nieuwe technologie. Ook bekijken we kort de technische zijde en leren we uiteraard hoe je als leerkracht het elektronische bord gebruikt in je lessen.

Verloop:

Tijdens de sessies gebruiken we het interactieve whiteboard en bijhorende software van SMART Technologies. Het SMART board is momenteel het meest bekende en verkochte bord in Vlaanderen. We bekijken echter zeker ook de mogelijkheden van andere interactieve borden.

We gaan effectief aan de slag met het bord en bekijken aan de hand van enkele eenvoudige praktijkvoorbeelden hoe je door interactiviteit de betrokkenheid van kinderen in de lagere school sterk kan verhogen.

Stapsgewijs verkennen we de mogelijkheden van het whiteboard en werken we met behulp van de bijhorende gratis Notebook software, de uitgebreide galerij aan lesmiddelen, de interactie met andere software (bv. Word, Excel, PowerPoint), interactie met websites en het internet, ...

Tijdens de sessies is er ruimte voor vragen en kan u ook zelf ervaren hoe het is om les te geven en lessen te maken met een digitaal schoolbord.

Leiding:

Lies Schellens, leerkracht lager onderwijs met ruime ervaring in het gebruik van een digitaal whiteboard en nascholer

Data:

sessie 1: woensdag 12 oktober 2011

sessie 2: woensdag 26 oktober 2011, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie, koffie en syllabus of CD inbegrepen

VOOR LERAREN KLEUTERONDERWIJS

Module 16

DE ZINDELJKHEIDSTAS!

Ouders positief betrekken bij het zindelijk maken van hun peuter of kleuter!

Ook voor directeuren en zorgbegeleiders

Heel wat kleuterscholen in Vlaanderen hebben een zindelijkheidstas samengesteld om ouders aan te moedigen meer tijd te besteden aan 'potjestraining' met hun peuters. De jongste jaren krijgen kleuterjuffen immers almaar meer kinderen in de klas die niet zonder pampers kunnen.

We bespreken eerst hoe je peuters best begeleidt bij het zindelijk worden. Wanneer kun je ermee beginnen? Wat doe je aan potjesangst en hoe reageer je op een terugval? Jij maakt kennis met de taal-speel-tas voor anderstalige ouders en je leert de oorspronkelijke verteltas kennen. Vervolgens doorlopen we het proces van het ontwikkelen van een zindelijkheidstas. Jij bent klaar om dit proces op te starten met (of eventueel zonder) ouders. We bespreken leuke boekjes voor in de zindelijkheidstas. Je krijgt verschillende zindelijkheidstassen te zien.

Heb jij een zindelijkheidstas en wil jij graag feedback om je tas te optimaliseren dan helpt de lesgever je maatgericht! Jouw vragen en problemen krijgen een plaats in deze sessie.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

donderdag 17 november 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 17

RIJKE TALIGE PEUTERPRIKKELS VOOR 2,5 JARIGEN!

Ook voor directeuren en zorgbegeleiders

Een sessie op maat van de leerkrachten kleuteronderwijs van de 2,5 jarigen.

De problemen die jij ervaart op de werkvloer krijgen voldoende aandacht in deze sessie. We gaan samen op zoek naar alternatieven en er is kans tot een rijke uitwisseling tussen leerkrachten.

Je krijgt concrete voorbeelden uit het veld over taalstimulering en ouderbetrokkenheid.

Voorleesboekjes, versjes en liedjes voor 2,5 jarigen worden uitgebreid besproken. Jij leert hoe je bij concentratiezwakke of kansarme kleuters leesplezier kan ontwikkelen.

De 'Kamishibai' verhalen voor de jongste kleuters worden getoond en je krijgt leuke muzische tips bij de verhalen. De meerwaarde van Fundels komt aan bod maar ook te vermijden valkuilen.

Zin in een actieve dag tussen collega's? Inschrijven!

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

donderdag 24 november 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 18

MOET JE NU EENS WETEN, IK HEB EEN VERHAAL OM NOOIT TE VERGETEN! Over verteltassen in de kleuterschool

Wat is de verteltas?

De verteltas is een stoffen tas, met daarin een prentenboek als hoofdthema en additionele middelen om kinderen en ouders aan te moedigen samen te lezen en daarvan te genieten. De inhoud van de verteltas brengt verhalen voor kinderen tot leven, helpt kinderen spelenderwijs om ideeën, gevoelens en verhoudingen te verkennen, en om mondelinge, organisatorische en sociale vaardigheden te ontwikkelen. In de tas is ondersteunend materiaal aanwezig om de woordenschat te vergroten en om taal, geletterdheid, rekvaardigheden en wereldoriëntatie te bevorderen. De verteltas stimuleert het leesplezier, breidt de woordenschat uit van ouder en kind en bevordert ouderparticipatie bij het onderwijs. Het werken met de verteltassen vergroot het vertrouwen in het spreken van de Nederlandse taal en is integratiebevorderend. Verteltassen zijn eenvoudig te gebruiken, ook voor ouders die zich onzeker voelen met voorlezen of voor volwassenen met beperkte lees- en spreekvaardigheden in de Nederlandse taal. De tassen en de inhoud zijn gemaakt van duurzaam, stevig en wasbaar materiaal. Ze zijn met veel zorg samengesteld en gemaakt door ouders en leerkrachten.

Materialen die in de verteltas zitten:

- mooi prentenboek dat voldoet aan bepaalde eisen.
- informatief boekje over het thema van het prentenboek
- luister CD van het verhaal in verschillende talen
- educatieve spelletjes over het verhaal
- puzzeltjes
- knuffels
- verkleedkledij om het rollenspel te stimuleren
- stokpoppetjes en handpoppen die ze kunnen gebruiken om het verhaal na te spelen
- materialen die de ouders zelf hebben bijgevuld
- leeswijzer waarop tips en suggesties staan over hoe je goed werkt met de verteltas in de klas
- schriftje / kaft waar de ouders hun bevindingen kunnen in noteren of waarin de kleuters een tekening kunnen maken
- ...

Het is een project dat voor *kind en ouder* bestemd is. Oorspronkelijk was het een project voor anderstalige kinderen en ouders. Deze zouden spelenderwijs bezig zijn met taal. Maar waarom niet het leesplezier vergroten bij al de kleuters en hun ouders!

Besluit: De verteltas is voor IEDEREEN!

Leiding:

Ellen Van Dooren en Griet Van Mechelen, leerkrachten kleuteronderwijs i.s.m.
Ann De Busser, praktijklector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Datum:

woensdag 19 oktober 2011, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en opvoeders

Deze opleiding is zeer praktisch gericht naar het werken vanuit mindfulness en heartfulness in de klas of leefgroep. Het belangrijkste doel is jonge kinderen te begeleiden naar het opnemen van verantwoordelijkheid over eigen gedrag, woorden, waarden vanuit vrije keuze en niet langer vanuit angst.

Wat is mindfulness, heartfulness? Wat is het niet!

Beginnersgeest ontdekken. Verruimend oefenen vanuit alle zintuigen

De paradox binnen de training.

De weldaden van voorbereidende spelen in aandacht. Voor welke kinderen?

Stressen hoe doen we dat en wat is het hanteersysteem dan wel?

De mogelijkheden van aandachtspelletjes met kleuters.

De vormen van beoefening in spelvorm.

Proces begeleiden en luisteren bij kinderen, hoe doen we dat?

Intentie en engagement met jonge kinderen..

De noodzaak zelf ook te trainen in liefdevolle vriendelijkheid.

De aanvullende heartful waarden.

Bestaande verhalen in heartfulness omtoveren.

Het implementeren in de klas, het team.

De houding van de leerkracht. En, de valkuilen.

Praktisch implementeren van heart- en mindvolle waarden.

Straffen en belonen! Liefdevolle vriendelijkheid en haar weldaden.

Heartful kleuters hoe doen we dat?

De eigen hartvolle training in aandacht aanvangen in een dagschema en vanuit eigen ervaringen het proces aangaan met kleuters.

Zintuiglijk, verruimend oefeningen. Gekende spelletjes mindful begeleiden.

Procesbegeleiding bij emoties: woede, angst, verdriet, ... veel oordelen die de kinderen beperken en in weerstand houden waar ze soms alleen niet van los geraken. Een bewuste relatie opbouwen met hun lichaam is tevens een belangrijk aandachtspunt.

Kleuters mediteren niet formeel met cd, we gaan de oefeningen in aandacht in spelvorm brengen bij kleuters. We zijn ons bewust van de achterliggende mogelijkheden.

Het eigen hartvolle proces aangaan en vanuit deze ervaring hartvol leven met kinderen in de klas

De leerkracht engageert zich het eigen hartvolle proces aan te gaan om vanuit deze eigen ervaring de kinderen te begeleiden in hun spel. De spelletjes in de klas toepassen en de ervaring meebrengen naar de opleiding zijn de meerwaarde in dit groeiproces met kinderen. We verbinden alle gegevens en gieten ze samen in een praktische gids om in liefde samen te leven en de kinderen te laten open bloeien in wie ze echt zijn.

Praktisch:

We verwachten een actieve participatie van de deelnemers. Bewegingservaringen zijn daarbij fundamenteel. Deelnemers zorgen voor sportieve kledij.

Een engagement van 20 minuten per dag is noodzakelijk. Wie het proces zelf aanvangt zal vlot de dagindeling en spelelementen op een hartvolle manier bij kinderen kunnen begeleiden. Een uur per week om tabellen in te vullen in eigen proces en de handleiding door te nemen, geven meer kans tot een vlotte implementatie binnen het bestaande dagschema in de klas.

Leiding:

Pim Catry, pedagogisch deskundige met ervaring in de pediatrie en verschillende onderwijssystemen. Ze volgde daarnaast een basisopleiding Gestalttherapie.

Een greep uit haar rijke ervaring: Mindfulnessstrainer in aandacht bij ITAM, gastdocent BaNaBa te Gent, Mindfulnessstrainer bij Zorg.Saam en Landelijke thuiszorg, auteur van het boek 'Mindfulness voor kinderen' i.s.m. Jan Decuyper en van het 'Ayam.oKé-stilteboek', een werkboek voor kinderen van 7 tot 14 jaar.

Data:

sessies 1 en 2: vrijdag 2 maart 2012

sessies 3 en 4: vrijdag 9 maart 2012

sessies 5 en 6: vrijdag 23 maart 2012, telkens van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30

terugkomsessie 7: woensdag 18 april 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Er is een bijkomende materiaalkost voor het boek: Mindfulness voor kleuters (de precieze kostprijs wordt later meegedeeld)

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Omschrijving

Het is zeer belangrijk al in de vroege kinderjaren gericht en gepast in te spelen op de ontwikkeling van onze jonge wereldburgers. Daartoe is het raadzaam om, al in een vroeg stadium, een rijke speel- en leeromgeving aan te bieden, zodat 'alle' kinderen hun talenten kunnen laten zien. Dit is de beste manier om kinderen met ontwikkelingsvoorsprong en/of hoogbegaafdheid op te sporen en te begeleiden. Er wordt vaak ten onrechte gedacht en dikwijls uitgesproken: 'de knappe koppies komen er vanzelf wel'!

Sessie 1: Ontwikkelingsvoorsprong (hoogbegaafdheid) bij kleuters, GEEN luxeprobleem!

Wanneer mogen we spreken over een 'ontwikkelingsvoorsprong'? Hoe worden deze kleuters opgespoord? Doen we een IQ – onderzoek en/of andere testen? Laten we een kleuter versnellen en wanneer? Hoe begeleiden we deze kleuters in de klas en in de kangoeroewerking buiten de klas?

Deze vragen en andere noden rond ontwikkelingsvoorsprong (hoogbegaafdheid), onderpresteren, kangoeroewerking,... bij kleuters zullen beantwoord worden in de eerste sessie.

Tevens staan we stil bij het 'signaleren' van kinderen met ontwikkelingsvoorsprong op jonge leeftijd. We werken met gerichte observatielijsten en gaan er praktisch mee aan de slag.

Er worden tips gegeven voor de intellectuele en de sociaal-emotionele aanpak van kinderen die met reuzensprongen vooruit gaan.

Sessie 2: Kangoeroewerking, materialen en mogelijkheden om te differentiëren

In deze sessie maken we kennis met kangoeroewerking in de kleuterschool, zowel binnen als buiten de klaspraktijk, tijdens de doebord-werking en/of het contractwerk, zodat het verschil in de bagage van de 'kwetsbare' kinderen wordt gecompenseerd. De nascholer vertelt aan de hand van fotomateriaal over haar ervaringsgericht werken in een kangoeroeklas, waar 'het kleuterinitiatief' centraal staat.

Het grootste deel van deze sessie gaan we 'al spelende leren' en maken we kennis met didactisch materiaal waarmee we onmiddellijk aan de slag kunnen, waaronder materialen die eenvoudig zelf te maken zijn.

Sessie 3: Sociale vaardigheden

We komen met onze ervaringen terug samen en we kijken dan ook graag nog even terug op de voorgaande sessies en over wat je intussen al hebt uitgeprobeerd. Heb je misschien een screeningslijst ingevuld? Heb je materiaal aangemaakt of heb je iets uitgeprobeerd?

Zijn er vragen bijgekomen of heb je bedenkingen? Het is van het grootste belang dat je er niet mee blijft zitten...

In deze sessie staan we ook stil bij 'kinderen met voorsprong en hun sociale vaardigheden'. We leren om niet te veel tijd te besteden aan het zoeken naar de oorspronkelijke oorzaak van mogelijke problemen van het (hoogbegaafde) kind. In plaats daarvan concentreren we ons op wat het kind nog moet leren aan sociale vaardigheden.

We maken kennis met creatieve ideeën en technieken die nuttig zijn gebleken in het omgaan met 'alle' kinderen. De methode 'kids skills' is een degelijk instrument om te werken aan sociale vaardigheden. Hoe je deze methode in de praktijk kan brengen, wordt stapsgewijs gedemonstreerd. Met mogelijkheid tot praktisch inoefenen.

Leiding:

Lieve Van Beeck, zorgcoördinator kleuterschool de Zevensprong in Brecht, leerkracht kangoeroeklas voor kleuters, lid van de werkgroep 'Hoogbegaafdheid' o.l.v. Tessa Kieboom (CBO – Universiteit Antwerpen), auteur bij uitgeverij Plantyn (werken aan werkhouding) en bij uitgeverij Pelckmans (Mikado: wereldoriëntatie en muzische vorming voor kleuters)

Data:

sessies 1 en 2: vrijdag 21 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

sessie 3: woensdag 9 november 2011, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch op 21 oktober inbegrepen

Module 21

SPEL OF SCHOOLSE VAARDIGHEDEN ?

Ook voor zorgbegeleiders

Spel legt alle fundamenteën voor het latere schoolse leren. Hogere mentale functies, als langer aandacht aan iets geven, symboliseren, problemen oplossen ontwikkelen zich in spel. Schoolsucces hangt af van deze functies. Toch is er steeds meer druk om schoolse vaardigheden eerder 'sturend' te gaan onderwijzen.

Voor wie voelt dat het spelen onder druk staat, is deze scholing bedoeld. Spelen is aan opwaardering toe! Duidelijk is dat spelontwikkeling niet vanzelf gaat. Het is niet voldoende om kleuters zomaar te laten spelen in een rijke omgeving. In deze scholing onderzoek je: Wat is de kwaliteit van het spelen nu? Hoe waardeert je het? Wat zou je graag anders zien? Welke vaardigheden heb jij nodig om het spel te verdiepen of op een hoger niveau te brengen?

Als je vaardiger wordt in het begeleiden van spel, dan ontwikkel je meer vertrouwen om zaken in je bestaande klaspraktijk te herzien of los te laten. Je krijgt een grotere zekerheid om jezelf te verantwoorden naar buiten en naar anderen toe.

Leiding:

Trudy Schiferli, rijke ervaring als opleider van leerkrachten kleuter onderwijs en zorgleerkrachten in het gewoon en in het buitengewoon onderwijs in Nederland.

Mieke Bogaerts, lector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar.

Data:

sessies 1 en 2: dinsdag 27 september 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

sessie 3: woensdag 19 oktober 2011, van 14u00 tot 17u00

sessie 4: woensdag 16 november 2011, van 14u00 tot 17u00

sessies 5 en 6: dinsdag 13 december 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch op de dinsdagen inbegrepen

Module 22

'IK BEN WAARSCHIJNDELIJK GROOT'

Over het stimuleren van zelfredzaamheid en het ontwikkelen van vaardigheden om de zelfstandigheid en het zelfvertrouwen op gang te brengen bij de jongste kleuters (2,5 tot 4-jarigen)

Voor leraren Kleuteronderwijs van de jongste kleuters (2,5 tot 4-jarigen), zorgbegeleiders

Als we met de jongste kleuters aan het werk zijn horen we vaak: 'Ikke zelf doen'. 'Ik wil nu ... dat hebben...'

Ze zitten volop in hun ik-fase, ze onderzoeken wat ze zelf kunnen en zelf willen kunnen.

Hoe kunnen we jonge kinderen laten plezier beleven aan de ontdekkingstocht van dingen zelf doen en hoe kan dat gegeven bijdragen tot zelfvertrouwen?

Wat kunnen we concreet doen en onder welke omstandigheden kunnen kleine kinderen die ervaringen opdoen die tot vaardigheden leiden?

We hebben het dan niet alleen over de vaardigheden om doe-dingen zelfstandiger aan te pakken, maar evengoed over vaardigheden die hun emotionele en sociale welzijn zullen versterken.

Leiding:

Lies Ledegen, kindtherapeut

Datum:

donderdag 2 februari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00.

Bijdrage:

€ 80 per dag, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 23

WERKEN MET HET COMPONENTENSHEMA UIT HET WERKPLAN GODSDIENST

De basis om te werken aan levensbeschouwelijke en religieuze groei in de kleuterklas ligt in het componentenschema zoals het uitgewerkt is in het werkplan godsdienst.

In het eerste deel van de sessie zal een korte introductie in het werkplan godsdienst en het componentenschema worden gegeven.

Deze introductie vormt de basis om in het tweede deel actief aan de slag te gaan. Mogelijkheden om thema's levensbeschouwelijk en religieus te verrijken worden nagegaan en uitgetoet.

Gelieve voor deze nascholing het werkplan godsdienst mee te brengen. Je mag ook thema's die je in je eigen klaspraktijk gebruikt en graag levensbeschouwelijk en religieus verrijkt zou hebben meebrengen, dan kan je met je eigen materiaal aan de slag gaan.

Tip! De nascholing: 'De rituelendoos in de kleuterklas' sluit inhoudelijk hierbij aan.

Leiding:

Ann De Busser, praktijklector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Datum:

woensdag 14 december 2011, van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Module 24

DE RITUELENDOS IN DE KLEUTERKLAS

Rituelen zijn kristallisatie-momenten van wat binnen de klas leeft of op gang komt.

In de levensbeschouwelijke en religieuze groei van mensen zijn rituelen en symboliek heel belangrijk. Ook in de kleuterklas zijn rituelen een zeer belangrijk onderdeel van de dag. Ze geven houvast aan de kleuters en helpen hen in verbondenheid en communicatie groeien.

Rituelen mogen niet geïsoleerd worden van wat er verder in de klas gebeurt. Integendeel, in de rituelen steken juist heel veel kansen om de inhoud, de sfeer en de diepgang van een gesprek, gebeurtenis, verhaal, beeld op een andere manier te beleven. Ze helpen mensen om te gaan met het diepere van het bestaan.

Vanuit een gebeurtenis, gesprek of ervaring van, met of tussen kleuters kan je botsen op een sterk doorleefd gevoel of thema. De bedoeling is om aan de hand van een rituelendoos terug te kijken op die ervaring. Dit kan op het einde van de voormiddag, op het einde van de dag of op een ander afgesproken moment.

De rituelendoos bestaat uit een materialenpakketje en een kaartenpakketje dat aansluit bij de psychosociale en religieuze ontwikkeling van kleuters.

Tijdens deze nascholing gaan we de betekenis na van rituelen in het leven van mensen, kleuters en hoe deze de levensbeschouwelijke en religieuze groei van kinderen kunnen ondersteunen. We trachten dit ook open te trekken naar grote rituelen in de wereldgodsdiensten.

Aan de hand van zeer concrete materialen (rituelendozen) zoeken we naar mogelijkheden om op deze belangrijke momenten in te spelen.

Leiding:

Ann De Busser, praktijklector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Datum:

woensdag 8 februari 2012, van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en CLB-medewerkers

Situering

Conflicten horen bij het leven. Kinderen worden er van jongsaf aan mee geconfronteerd en ontwikkelen al snel hun eigen strategieën om ermee om te gaan. Daarin blijken de meeste kleuters bijzonder inventief. Toch geraken ze er niet altijd zélf uit.

Kleuterleid(st)ers besteden dikwijls een groot deel van hun tijd aan het oplossen van ruzies tussen kinderen. In deze cursus ontwikkelen we een model om kleuters stap voor stap te helpen eigen conflicten met andere kinderen te hanteren. Speciale aandacht gaat naar die kleuters die makkelijk vast komen te zitten in geval van ruzie.

Inhoud

- Conflicten in het leven van kinderen van 0 tot 6 jaar: hoe vaak botsen peuters en kleuters, waarover gaat het, wat zijn hun spontane oplossingsstrategieën?
- Wat is conflictvaardigheid en wat houdt het allemaal in?
- Wat kan je in de kleuterschool van kinderen verwachten op dit vlak?
- Hoe kan je met conflicten tussen kleuters zo omgaan, dat hun eigen vaardigheden op dit vlak verstevigd worden? We bekijken en oefenen een aantal werkvormen die verschillen in de mate waarin je als leid(st)er sturend tussenkomt.
- Kleuters die vaak botsen: hoe kunnen we hen extra ondersteuning bieden?

De cursus bestaat uit een afwisseling van korte stukjes theorie en oefeningen. Er is heel wat ruimte voor het bespreken van eigen casussen aan de hand van het aangereikte kader. Beeldmateriaal en enkele concrete methodieken stofferen de zoektocht naar bruikbare werkvormen.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in voorkomen van en omgaan met 'moeilijk' gedrag van kinderen en jongeren

Datum:

vrijdag 10 februari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 26

WERKEN MET ONTDEKDOZEN BINNEN ZELFSTANDIG LEREN

Werken met ontdekdozen of ontdektafels is een werkvorm waarbij kleuters eerst ruime kansen moeten krijgen om te experimenteren met allerlei materialen. Later worden de materialen uitgebreid met onderzoeksgerichte activiteiten aan de hand van werkkaarten. Werken met ontdekdozen is een mogelijke werkvorm om aan de enthousiaste, nieuwsgierige en onderzoekende houding van jonge kinderen tegemoet te komen.

In deze sessie gaan we dieper in op de mogelijke inhoud en thema's van ontdekdozen binnen zelfstandig spelen. Het wordt een praktische sessie met concreet materiaal op niveau van de verschillende leeftijdsgroepen en met de mogelijkheid tot uitwisselen van ideeën. Je gaat naar huis met een aantal concrete bronnenfiches om van start te gaan of om je repertoire uit te breiden.

Leiding:

Ann De Busser, praktijklector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Datum:

woensdag 25 april 2012, van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Module 27

DE EERSTE DANSPASSEN OP MUZIEK VOOR PEUTERS? Dans, muziek, spel en zang voor 2,5 jarigen...

De muzische talen worden door jonge kinderen op dezelfde manier verworven als de gesproken taal. Door kinderen zoveel mogelijk te omgeven met zang, dans, ritmische bewegingen of ritmische muziekstructuren verwerven ze op een natuurlijke manier ook deze talen.

Als leerkracht kleuteronderwijs of opvoeder proberen we peuters zoveel mogelijk kansen te geven om op verschillende gebieden, naargelang hun aanleg, elk kind tot optimale ontplooiing te doen komen. Dans, muziek, spel en zang zijn geïntegreerd in de belevingswereld van peuters, vandaar hun bijdrage aan tal van ontwikkelingsgebieden.

In deze actieve sessie ontdekken we wat peuters juist aanspreekt en wat de impact is van onze begeleiding. Soms vertrekken we vanuit een lied, een ritme of een muziekfragment om tot dans en beweging te komen, soms gaat een beweging aanzetten tot muziek of ritme. De intrinsieke waarde zowel van muziek als van dans blijft behouden. Muziek = dans = muziek!

Leiding:

Geert Leysen, lector en nascholer KH Kempen – campus Vorselaar

Data:

woensdag 1 februari 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35; koffie en syllabus inbegrepen

Module 28

SNOEZELLEN MET JONGE KINDEREN Snoezelen met zelf gemaakte materialen

Ook voor leraren bewegingsopvoeding voor kleuters en opvoeders

Hoe leer je als kleuteronderwijzer, begeleider in de kinderopvang of opvoeder in praktijk adequaat omgaan met jonge kinderen en tracht je hierbij hun zintuigen en motoriek ten volle te stimuleren? In deze workshop maak je kennis met methodes om zowel preventief als zorgverbredend in te spelen op de behoeften van jonge kinderen.

We trachten een antwoord te geven op de volgende vragen:

Wat betekent snoezelen en wat houdt dit in voor kleuters? Welke materialen en opstellingen kan je maken om te snoezelen met kleuters? Hoe gaan we er mee om in de kleuterklas of leefgroep?

Het eerste deel bestaat uit een theoretisch gedeelte met praktische tips en ervaringen.

Het tweede deel bestaat uit het leren maken van snoezelmateriaal om te gebruiken in de kleuterklas of leefgroep.

Leiding:

Eddy Lodeweyckx, nascholer en lector aan de KH Kempen – campus Vorselaar
i.s.m. Ann Dene en Tine Corthout, leerkrachten kleuteronderwijs

Datum:

woensdag 9 november 2011, van 14u00 tot 17u00

Plaats:

Mariaschool, Bergstraat 12 te Grobbendonk (in de snoezelruimte van de kleuterschool)

Bijdrage:

€ 40; koffie, materialen en syllabus inbegrepen

Sportieve kledij is aangewezen

Module 29

EEN BOEKET VOL GEUREN Gebruik van aromatherapie- en massage bij jonge kinderen

Hoe leer je als kleuteronderwijzer, begeleider in de kinderopvang of opvoeder in praktijk adequaat omgaan met stress bij jonge kinderen? Ook jonge kinderen worden immers aan te veel prikkels blootgesteld en raken hierdoor overbelast.

Het is niet de bedoeling om als therapeuten aan de slag te gaan, maar wel om vanuit de aromatherapie na te gaan hoe je stressreducerend kan werken. Ook leer je hoe je het klas of leefgroepklimaat aangenamer kan maken

In deze sessie reiken we vooral een praktisch gedeelte aan en geven we antwoord op volgende vragen: Hoe kan je met aromatherapie (geuren en massage) het welzijn en de betrokkenheid van jonge kinderen verhogen? Kunnen we kinderen met gedragsstoornissen of emotionele problemen met aromatherapie wel ondersteunen? Merken we bij het gebruik van aroma's en aromamassages gedragsveranderingen op? Kunnen we met etherische oliën emoties ondersteunen? Kan men bij het jonge kind een harmonischer functioneren ervaren?

In hoeverre blijft dit effect bestaan?

Leiding:

Eddy Lodeweyckx, lector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar
i.s.m. Kim Baestaens en Natasja Van Winckel, leerkrachten kleuteronderwijs

Datum:

woensdag 25 januari 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie materialen en syllabus inbegrepen

Sportieve kledij is aangewezen

Module 30

ZINTUIGEN OPNIEUW ONTDEKKEN jonge kinderen fit maken

Hoe leer je als kleuteronderwijzer, begeleider in de kinderopvang of opvoeder in praktijk adequaat omgaan met jonge kinderen en tracht je hierbij hun zintuigen en motoriek ten volle te stimuleren?

In deze workshop maak je kennis met methodes om zowel preventief als zorgverbredend in te spelen op de motorische behoeften van jonge kinderen. Het is niet de bedoeling om als therapeuten aan de slag te gaan, maar wel om inzicht te krijgen in wat sensomotoriek precies betekent. Ook krijg je tips voor het scheppen van ervaringssituaties waarin zowel de zintuiglijke als de bewegingsprikkels, maar ook de ritmische en beeldende prikkels geïntegreerd en apart aan bod kunnen komen.

Voor sommige kinderen lijkt hun speelomgeving immers te verschralen. Aan de ene kant stellen we een overstimulering door allerlei soorten pasklaar en handjesklaar speelgoed vast. (vb. TV, PC, spelconsole, ...) Aan de andere kant merken we afnemende kansen voor een exploratie van de materiële wereld. We zoomen in op ervaringssituaties met materialen die de zintuigen prikkelen en gepaste bewegingsantwoorden uitlokken bij jonge kinderen. Blijvende aandacht voor sensomotorische ontwikkelingskansen is noodzakelijk. Het waarnemen en bewegen vormen immers de basis voor het leren van zowel motorische als cognitieve vaardigheden.

Leiding:

Eddy Lodeweyckx, lector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar
i.s.m. Mieke Luyckx, leerkracht kleuteronderwijs

Datum:

woensdag 15 februari 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen
Sportieve kledij is aangewezen

Module 31

SOS KRIEBELBEESTJES Het gebruik van de luizenkoffer in de klas

Ook voor zorgbegeleiders

Rond de luizenproblematiek heerst er vaak een taboesfeer. Te vaak worden luizen gelinkt aan woorden als vuil, vies, onhygiënisch, armoede, enz. ....

Om die taboesfeer te doorbreken heeft de gezondheidsorganisatie LOGO Kempen (Lokaal gezondheidsoverleg Kempen) een project opgestart rond luizen: SOS luizen.

In samenwerking met de Lerarenopleiding KH Kempen Campus Vorselaar, ziekenfondsen en het CLB, ontwikkelde LOGO Kempen twee 'luizenkoffers' voor de kleuterklas. Beide koffers kunnen ontleend worden door scholen in het arrondissement Turnhout.

Vooraf de nat-kam-methode wordt hierbij gepromoot vanwege het kindvriendelijke en milieuvriendelijke karakter. De handpop Noortje is de gids doorheen het project, om de kleuters te begeleiden bij alle materialen en activiteiten. Het doel is om kleuters vertrouwd te maken met de preventie en behandeling van luizen, en eveneens om ,via activiteiten in de kleuterklas, ouders te sensibiliseren.

Wij stellen in de nascholing deze 'luizenkoffers' voor. Een CLB-medewerker leert vaardigheden aan in het screenen en opsporen van luizen, geeft informatie over de meest recente behandelingsmethoden, bespreekt de rol van het CLB en de rol van de 'kriebelteams' op school.

Leiding:

Lutgart De Bie, lector aan de KH Kempen – campus Vorselaar
i.s.m. een medewerker van het Vrij CLB-kempen en een leerkracht kleuteronderwijs

Datum:

woensdag 28 maart 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen

Module 32

OPTIMAAL OMGAAN MET OUDERS EEN BASISCURSUS

Ook voor zorgbegeleiders en CLB-medewerkers

Niet alleen de interne communicatie - tussen leraren, kinderen en directie - in scholen is in beweging, ook de externe communicatie met o.a. ouders wordt steeds belangrijker.

Hoe kunnen we onze communicatie met ouders optimaliseren?

Het voeren van een slecht-nieuws-gesprek

Hoe reageren bij onverwachte gesprekken?

Hoe krijg ik de ouders op mijn hand?

Hoe omgaan met de meervoudige loyaliteit: ouders en kinderen?

Oefenen van relationele vaardigheden:

- empathie, invoelen, actief luisteren, positief kaderen
- exploreren van mijn eigen gevoeligheden
- aanvaarden van de ouder en zijn gevoelens
- toegankelijkheid en helderheid
- echt zijn, mezelf blijven, begrenzen, assertiviteit, me niet laten opsorpen, mezelf positioneren, ...
- het gesprek in handen houden en niet in strijd gaan

Leiding:

Betty Palmans, lector, nascholer en studentenbegeleider aan de KH Kempen – Campus Vorselaar

Datum:

woensdag 8 februari 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie; koffie en syllabus inbegrepen

Module 33

OUDERS ALS ACTIEVE PARTNERS een verdiepingscursus

Ook voor zorgbegeleiders en CLB-medewerkers

Ouders worden meer en meer als volwaardige partners gezien. Een goede communicatie met de ouders waarin de ouders een actieve rol spelen ondersteunt dit partnerschap.

We stellen onze eigen houding tegenover ouders in vraag: Hoe sta ik tegenover de diverse ouders?

Welke ouders liggen mij meer en welke minder? Hoe ga ik daar mee om?

Wat is de rol van de verbale en de non-verbale communicatie in mijn gesprekken met ouders?

Hoe ga ik om met kritiek en weerstanden van ouders?

Hoe breng ik samen met de ouders het probleem van een kind in kaart?

Hoe kan ik ervoor zorgen dat het advies over hun kind voor de ouders herkenbaar is?

Hoe creëer ik optimale kansen tot implementatie van het advies in het gezin?

Deze cursus is er dus op gericht om de ouders mee te betrekken – in de mate van hun mogelijkheden – bij het begrijpen van de ontwikkeling van hun kind. In die zin legt hij de lat voor de leraar en de school hoger en gaat het terecht om een verdiepingscursus.

Het is zinvol om eerst de basis cursus te volgen of gevolgd te hebben, maar het is geen vereiste.

Leiding:

Betty Palmans, lector, nascholer en studentenbegeleider aan de KH Kempen – Campus Vorselaar

Datum:

woensdag 14 maart 2012, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie; koffie en syllabus inbegrepen

VOOR LERAREN

KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS ZORG/GELIJKE ONDERWIJSKANSEN/GEDRAG

Module 34

WERKEN AAN WERKHOUING BIJ KLEUTERS

Voor leerkrachten derde kleuterklas, leerkrachten eerste leerjaar en zorgbegeleiders

De voorbereiding naar een goede werkhouding start eigenlijk al in de eerste kleuterklas en wordt voortgezet in de tweede en de derde kleuterklas. Een kleuter met een goede werkhouding kan zich inzetten tot een taakje is afgewerkt, toont aan dat hij zich al enige tijd kan concentreren... Kortom: de kleuter wordt zich stilaan bewust van wat hij moet doen en hoe hij dat het beste aanpakt.

De methode 'werken aan werkhouding' is gebaseerd op het werken met de 'beren van Meichenbaum'. Om de werkhouding te optimaliseren maak je kennis met een aantal attitudes die spelenderwijs worden aangebracht in de vorm van activiteiten (tussendoortjes) zodat deze in de dagdagelijkse praktijk worden geïmplementeerd. Deze attitudes –zichtbaar aanwezig in de klas– zijn: stil zitten, stil zijn, vinger opsteken, papegaaien en nauwkeurig werken.

Als het kind zich bewust is van deze attitudes en ermee kan omgaan, starten we met het aanleren van een goede werkhouding volgens een (stappen)plan in alledaagse situaties. Dit gebeurt in 4 fasen:

1. Wat moet ik doen?
2. Hoe moet ik het doen?
3. Ik doe mijn werk!
4. Ik kijk mijn werk na, wat vind ik er van?

Je kunt deze methode opvatten als een programma dat van begin tot eind in deze volgorde moet worden uitgevoerd, maar je kunt de methode ook zien als een verzameling op zichzelf staande ideeën die je creatief kunt gebruiken in situaties die zich daarvoor lenen.

Je leert ook werken met een gerichte observatielijst en je kan er daarna praktisch mee aan de slag.

De deelnemers

- leren kleuters begeleiden naar vaardige leerders en probleemoplossers door te werken volgens een (stappen)plannetje in alledaagse situaties
- krijgen inzicht in hoe kleuters, met deze gefaseerde aanpak, zich bewust worden van hun eigen kunnen en mogelijkheden
- leren kleuters de nodige ondersteuning geven om te geloven in zichzelf en in hun vaardigheden
- maken kennis met veelzijdig didactisch materiaal, waaronder materialen om onmiddellijk mee aan de slag te gaan

Leiding:

Lieve Van Beeck, zorgcoördinator kleuterschool de Zevensprong in Brecht, leerkracht kangoeroeklas voor kleuters, lid van de werkgroep 'Hoogbegaafdheid' o.l.v. Tessa Kieboom (CBO – Universiteit Antwerpen), auteur bij uitgeverij Plantyn (werken aan werkhouding) en bij uitgeverij Pelckmans (Mikado: wereldoriëntatie en muzische vorming voor kleuters)

Datum:

woensdag 18 januari 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40; syllabus en koffie inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Kinderen staan dagelijks bloot aan situaties waarin anderen dingen doen die zij niet leuk vinden. Niet alle kinderen kunnen daar goed mee omgaan. Sommigen kruipen in hun schelp en vermijden moeilijke situaties, anderen gaan er hard – vaak agressief – tegen aan. Hoe komt dat en hoe kunnen we deze kinderen helpen? Daarop zoeken we in deze cursus een antwoord. Na het uiteenrafelen van de verschillende componenten van weerbaarheid staan we stil bij een aantal werkvormen en materialen waarmee je in de klas (als leerkracht) of individueel (als begeleider) aan de slag kan met kinderen die op sociaal vlak een duwtje in de rug kunnen gebruiken.

Wat is weerbaarheid en wat houdt het allemaal in? Hoe ontwikkelt het zich en hoe kunnen we de grote verschillen op dit vlak tussen kinderen begrijpen?

Welke ingrediënten heeft een kind nodig om in een concrete situatie op te komen voor zichzelf? Het inschatten van vaardigheden en tekorten bij individuele kinderen.

Basisvoorwaarden voor weerbaarheid: het ondersteunen van de innerlijke sterkte van kinderen. Het evenwicht tussen accepteren en stimuleren. Werkvormen om innerlijke weerbaarheid van kinderen te versterken.

Het stimuleren van weerbaar gedrag. Inschatten van een situatie, controleren van eigen gevoelens, bedenken en in actie omzetten van realistische oplossingen. Oefeningen en materialen om rond deze thema's te werken.

Bijzondere aandacht gaat naar de transfer van het geleerde naar het 'echte' leven.

Korte theoretische inleidingen en opdrachten wisselen elkaar af. Het programma is actief opgevat: deelnemers gaan zelf aan de slag a.d.h.v. de aangeboden oefeningen. Er is ruimte voor het bespreken van eigen casussen.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Data:

dag 1: vrijdag 16 maart 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: vrijdag 23 maart 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen.

Module 36

LEREN COMMUNICEREN MET EEN KIND IN EMOTIONELE PIJN

Ook voor zorgbegeleiders

Signaalgedrag is het gedrag dat duidelijk maakt dat een kind vastloopt.

Wat kunnen we doen met dit signaalgedrag van een kind?

In de training gaan we praktijkgericht aan de slag en leren we een aantal communicatietechnieken die makkelijk hanteerbaar zijn in je contact met kinderen.

Ze zijn erop gericht om de achterliggende gevoelens en reacties van het kind beter te begrijpen en tegelijk het gedrag te begrenzen waar nodig.

De technieken komen uit de kindertherapeutische communicatie zoals die gebruikt worden in de Integratieve Kindertherapie.

We reiken ook een kader aan waarmee het duidelijk kan worden waarom een kind in pijn, soms niet de pijn naar buiten kan brengen, maar wel een ander vaak 'afwerend' gedrag stelt om de pijn niet te voelen.

Leiding:

Lies Ledegen, kindertherapeut

Data:

sessie 1: donderdag 27 oktober 2011

sessie 2: donderdag 10 november 2011

sessie 3: donderdag 24 november 2011, telkens van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 37

WAT KOMEN WE TEGEN BIJ HET COMMUNICEREN MET EEN KIND IN EMOTIONELE PIJN ?

Voor leraren kleuteronderwijs en lager onderwijs, zorgbegeleiders die de training: 'Leren communiceren met een kind in emotionele pijn', hebben gevolgd en hiermee minstens een jaar aan de slag zijn geweest.

In de vorige training gingen we dieper in op hoe een kind vanuit signaalgedrag communiceert over de pijn die er vaak verborgen zit. Zo leerden we iets over de verschillende kanten van waaruit een kind communiceert.

In de verdiepingssessie willen we enerzijds meer oefenen en ons dus verdiepen in de communicatie met kinderen en anderzijds ook dieper ingaan op ons eigen aandeel. We willen een aantal hulpmiddelen aanreiken om in de communicatie met kinderen ook op een niet-verbale manier aan contact te werken.

We reiken handvatten aan om te werken met knuffels, popjes, klei, tekenen,...

Als opvoeders, leerkrachten zijn we zelf ook kind geweest.

We stellen ons de vraag : wat is de invloed van de bagage uit onze kindertijd ?

We staan stil bij onze waarden en normen en bij ons gedrag als volwassen opvoeders .

We werken aan bewustwording omtrent de kleine in onszelf en onze afweermechanismen .

In hoeverre hebben die een invloed : ' Hoe willen wij of kunnen wij reageren als leerkracht ?'

Is er een stemmetje dat zegt : 'Dit is toch echt te flauw?' Van waar komt dit stemmetje ?

Leiding:

Lies Ledegen, kindertherapeut

Data:

sessie 1: donderdag 16 februari 2012

sessie 2: donderdag 1 maart 2012, telkens van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders

Het meest waardevolle geschenk voor elk kind is om begrepen te worden. Daarom is het meest waardevolle geschenk voor jou als leerkracht om elk kind te kunnen begrijpen. Dit 'kunnen' en 'willen' begrijpen begint bij jouw mindset en jouw denken, dus 'tussen je twee oren'.

We gebruiken slechts 10% van het potentiaal van onze hersenen en dit percentage wordt bepaald door onze denkvoorkeuren en mindset. Onze mindset als leerkracht heeft een directe invloed op de groei van de hersenen van onze leerlingen EN op de groei van onze eigen hersenen. Om de hersenen van onze kinderen te kunnen laten groeien tot hun volle potentiaal, moeten we beginnen bij onze eigen hersenen. Deze training focust op het oneindige potentiaal van de menselijke hersenen en de unieke invloed van jouw persoonlijke denkvoorkeuren op de leerprocessen van leerlingen in je klas. De training is gebaseerd op het werk van Dr. Kobus Neethling en de Neethling Brain Instruments (NBI), een psychometrisch instrument dat de acht denkvoorkeuren in linker- en rechter hemisfeer identificeert. Onze dominante denkvoorkeuren beïnvloeden hoe wij informatie verwerken, communiceren, leren, besluiten nemen, gemotiveerd worden, omgaan met verandering en creativiteit, ... Het NBI Profiel is het ideale vertrekpunt voor elke leerkracht die haar/zijn hersenen en de hersenen van leerlingen wil laten groeien.

Dag 1 'Whole Brain Thinking' : het oneindige potentiaal van mijn denken als leerkracht

- Je ontvangt jouw persoonlijke NBI Profiel en ontwikkelt bewustzijn van je eigen denkvoorkeuren als leerkracht en hun invloed in de klas- en schoolpraktijk
- Je verwerft meer inzicht in de kracht en uitdagingen van jouw persoonlijke denkvoorkeuren en hun invloed op jouw mindset als leerkracht.
- Je leert de dynamieken kennen die aan de basis liggen van stress in ons denken en leert concrete hulpmiddelen om deze stress te vermijden en te hanteren.
- Je wordt bewust van de invloed van jouw denkvoorkeuren als leerkracht op de leerprocessen van kinderen.

Dag 2 'Whole Brain Interactie': het stimuleren van het unieke potentiaal van elk kind in de klas

- Je verwerft inzicht in de verscheidenheid van denkvoorkeuren en communicatiestijlen in je klas.
- Je leert concrete technieken om de motivatie van elke denkvoorkeur aan te spreken en effectief te communiceren met elke denkvoorkeur
- Je ervaart de verbanden tussen Whole Brain Thinking en leerstijlen op een concrete manier.
- Je leert concrete methodes om het unieke potentiaal van elke leerling te stimuleren en te coachen.
- Je ervaart concrete methodes om Whole Brain Thinking in je klas te stimuleren.

Praktisch:

De NBI Profielen worden voor de training opgemaakt d.m.v. een vragenlijst via het internet. Hiervoor is het nodig dat u een e-mailadres opgeeft waarop u persoonlijk bereikbaar bent.

Leiding:

Tania Draulans, dramadocent en regisseur, voormalig lector agogiek en muzische vorming aan de lerarenopleiding KH Kempen – campus Vorselaar; verhuisde in 2006 naar Zuid-Afrika waar ze zich specialiseerde in Whole Brain Thinking. Als erkend Whole Brain Practitioner ontwikkelde ze een unieke lerarenopleiding in Whole Brain Education in Zuid-Afrika i.s.m. de Belgische NGO Cunina. Daarnaast geeft ze bijscholingen voor leerkrachten en directies. Haar werk als trainer en docent bij Canon Cultuurcel, Kunst in Zicht, Wisper, Mooss, Het paleis en De Warande zijn slechts een greep uit haar rijke ervaring.

Data:

dag 1: donderdag 6 oktober 2011

dag 2: donderdag 13 oktober 2011, telkens van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen (De bijkomende kost voor het opmaken van het NBI-profiel bedraagt 10 euro en wordt cash betaald aan de nascholer op de eerste dag)

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

In het onderwijs komen we veel kinderen tegen die problemen hebben met het samenspel tussen wat ze zien en wat ze met hun handen kunnen doen: de zogenaamde visuomotorische problemen.

Denk maar eens aan schrijfmotoriek, ruimtelijke oriëntatie, visuele waarneming, ruimtelijk redeneren en al die schoolvakken waarin deze taken op de voorgrond staan: begrijpend lezen, meetkunde, vraagstukken, aardrijkskunde, knutselen, schrijven,...

Veel kinderen die hier problemen mee hebben, hebben moeite met één of meerdere van deze factoren:

- visuele waarneming
- fijn motorische sturing
- organiseren en/of
- redeneren

In deze nascholing staan we stil bij de volgende onderwerpen:

- Wat speelt er allemaal mee in de visuele waarneming?
- Fijn motorische differentiatie: wat is dat?
- Het redeneren en organiseren van kinderen: wat kan er mislopen?
- Tekenen, schrijven, bouwen, puzzelen,...

We leren je gericht observeren. Daarna staan we stil bij allerlei schoolse taken waarin visuomotoriek nodig is.

Je gaat heel wat informatie krijgen over kinderen:

- die hardnekkig omkeringen maken
- die slecht schrijven
- die spellend blijven lezen
- die onrustig en/of gestresseerd zijn
- die een houterige motoriek hebben
- die wel kijken, maar niet lijken te zien waar het over gaat of wat ze moeten doen.

Basis van deze bijscholing is het boek: Mijn kind is onhandig, omgaan met visuomotorische problemen (Uitgeverij Lannoo). De auteur zelf geeft deze bijscholing. Wendy Peerlings is psychomotorisch therapeut en runt een eigen Expertisecentrum Psychomotorisch en Leerondersteunend Onderzoek en remediëring. (Explore)

Indien u dit wenst, kan u het boek verkrijgen met een korting van 25% (kostprijs: ca. € 15). Graag een mailtje vooraf zodat Wendy de bestelde boeken bij de eerste sessie kan meebrengen.

Leiding:

Wendy Peerlings, psychomotorisch therapeut

Data:

sessie 1: woensdag 18 april 2012 van 14u00 tot 17u00

sessies 2 en 3: vrijdag 27 april 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch op vrijdag 27 april inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Ruimtelijke oriëntatie is een begrip waar vaak over wordt gesproken, maar dat minder eenvoudig in ontwikkelingslijnen te vatten is. In deze nascholing gaan we op zoek naar hoe ruimtelijke oriëntatie zich ontwikkelt en hoe we praktisch op die ontwikkeling kunnen inspelen als begeleiders. Er worden heel duidelijke linken gelegd naar o.a. meetkunde, het lichaamsschema en de cognitieve ontwikkeling.

In het theoretische deel bestuderen we de ontwikkelingslijnen voor ruimtelijke oriëntatie **binnen meetkunde in het basisonderwijs en het voorbereidend rekenen bij kleuters**. Die zijn immers onmisbaar om de ontwikkeling van kinderen te volgen en te onderzoeken. De theorie wordt luchtig gemaakt door haar direct te linken aan praktische proefjes die je met kinderen kan doen en die je onmiddellijk zicht geven op de ontwikkeling van de verschillende vaardigheden binnen de ruimtelijke oriëntatie. Voorkennis hiervan is niet nodig.

We staan stil bij verschillende observatie-instrumenten om de ruimtelijke oriëntatievaardigheden van kinderen (van kleuters tot en met het lager onderwijs) in kaart te brengen. Zo bestuderen we het bekende programma van *van Kuyk* (Cito ruimtelijke oriëntatie) maar ook de minder bekende proefnemingen als die van *Piaget*, die je eenvoudig zelf ook kan uitvoeren (zoals de bergenproef, de waterflesproef en het stadsplan) en de visie van *Kephart* die een heel mooi licht kunnen werpen op de ontwikkeling van de ruimtelijke oriëntatie van het kind. Ook kindertekeningen kunnen een licht werpen op deze ontwikkeling. We leren je er met andere ogen naar te kijken en de ontwikkelingsaspecten duidelijk te benoemen.

In het praktische luik laten we je in kleinere groepen zelf kennismaken met:

- de leerlijn ruimtelijke oriëntatie en de noodzakelijke aanpassingen in de normale lesgang, in de uitbreiding en in remediëring
- een aantal begeleidingspakketten (o.a. Hulpprogramma ruimtelijke oriëntatie voor kleuters van Cito voor kleuters en begin lager onderwijs, het pakket geometrie in de basisschool, de pakketten ruimtelijke oriëntatie I en II van Feuerstein, e.a.
- ruimtelijke oriëntatiemoeilijkheden in rekenmethodes: ruimtelijke begrippen, honderdveld, blokken tellen, meetkunde, aanzichten, ...
- analyseren van kindertekeningen als observatie van hun ruimtelijke oriëntatieontwikkeling,
- spelmaterialen kleuter, lager en op niveau van het middelbaar onderwijs,
- vele zelf te maken materialen waarmee je zelf remediërend aan de slag kan gaan.

Daarna komen we terug samen om de bevindingen te overlopen en samen te vatten en is er ruimte voor het stellen van vragen.

Bij deze nascholing kan ter plaatse een begeleidende **CD-rom 'Ruimtelijke Oriëntatie in de meetkunde'** aangekocht worden met de leesversie van de teksten en voorbeelden uit de bestaande pakketten. Ook vind je er de afprintbare kant-en-klaar-oefeningen (zoals miniloco-oefeningen, blokconstructies, topologie, clickx-oefeningen, werkblaadjes,...), de leerlijn ruimtelijken oriëntatie en het overzichtsschema voor observatie terug. Op de CD-rom kan je ook een spel voor ruimtelijke oriëntatie vinden en een hulpprogramma voor het werken met SOMA-kubussen (blokconstructies). Al deze informatie krijg je ook tijdens de studiedag maar op vraag van velen bieden we deze service aan om een selectie van de getoonde materialen en de cursusteksten met bijlagen beschikbaar te maken op CD-rom ten voordele van het project OSJOSMA.

De opbrengt van deze CD-rom (20 euro) gaat integraal naar dit project (www.osjosma.be) waar een vzw uit Opplabbeek weeskinderen in Haïti ter plaatse helpt met materiële en emotionele ondersteuning. Zij bouwden er een opvanghuis en bieden een gezinsvervangende thuis aan deze kinderen. Oprichter van dit project (Frans Vandueren) zorgt er persoonlijk voor dat elke cent direct terecht komt. Explore ondersteunt op deze manier o.a. dit prachtige ontwikkelingsgerichte project.

Leiding:

Wendy Peerlings, psychomotorisch therapeut

Datum:

vrijdag 23 maart 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Lateralisatie is een begrip waar vaak over wordt gesproken, vooral als het kind geen duidelijke handvoorkeur heeft of hardnekkige omkeringen maakt in het lezen en schrijven. Toch is het een begrip dat in het werkveld op veel verwarring stoot. Wat is dat eigenlijk 'lateralisatie' en hoe komt het tot ontwikkeling? Welke deelaspecten zitten er in? En welke observaties kunnen we maken om na te gaan of het kind nog in de verwachte lijn ontwikkelt? In deze nascholing gaan we op zoek naar hoe lateralisatie zich ontwikkelt (grootmotorisch, fijnmotorisch, ruimtelijk-visueel en cognitief zoals in het rekenen en lezen) en leer je hoe je praktisch op die ontwikkeling kan inspelen als begeleider. Er worden heel duidelijke linken gelegd naar o.a. wiskunde, schrijven, lezen, de fijnmotorische en de coördinatieontwikkeling.

In het eerste theoretische deel bestuderen we de ontwikkelingslijnen voor lateralisatie. Die zijn immers onmisbaar om de ontwikkeling van kinderen te volgen en te onderzoeken. De theorie wordt luchtig gemaakt door haar direct te linken aan praktische taken en observaties die je met kinderen kan doen en die je onmiddellijk zicht geven op de ontwikkeling van de verschillende vaardigheden binnen de lateralisatie. Voorkennis hiervan is niet nodig.

We overlopen samen een duidelijk kader. Door een gerichte integratie van de visies van Kephart, Piaget, Bannatyne, Dennison, Masker e.a. en de praktische insteek vanuit praktijkvoorbeelden, komen we tot een bruikbaar overzicht van de meest gangbare aspecten van lateralisatie. Je zal verbaasd zijn hoeveel 'problemen' die we in de praktijk tegenkomen hiermee te maken hebben.

De volgende onderwerpen komen in hun ontwikkelingsaspect en in bijhorende remediëringmogelijkheden aan bod:

- Wat als de handvoorkeur niet zichtbaar is?
- Wat als het kind de lichaamsmiddenlijn niet kruist of voortdurend van hand wisselt?
- Wat als het kind voortdurend scheef zit in de klas of op de elleboog op de tafel 'ligt'?
- Wat als de gekruiste coördinatie niet wil lukken?
- Wat als de penguip laat zien dat de duim niet meedoet?
- Wat als het kind bij voorkeur van rechts naar links werkt?
- Wat als het kind omkeringen leest of schrijft?
- Wat als links en rechts als begrippen maar niet geautomatiseerd worden?
- Wat als het kind met de klok meedraait bij het schrijven?
- Wat als het kind het verband niet ziet tussen: 3, 4, 5 en 5, 4, 3 of $5 + 7 = .$ en $. + 7 = 12$?

We staan ook stil bij verschillende observatie-instrumenten om de lateralisatie van kinderen (van kleuters tot en met het lager onderwijs) te observeren.

In het praktisch gedeelte laten we je in kleinere groepen zelf kennismaken met:

- een aantal praktische oefenmogelijkheden zodat je zelf het effect aan den lijve kan ondervinden, o.a. vanuit Mesker, schrijfdans, bran gym, bordoefeningen, tafeloefeningen,...
- lichaamsgericht werken
- observatie-instrumenten voor lateralisatie en richtingsbesef in ruime zin,
- spelmaterialen kleuter, lager en op niveau van het middelbaar onderwijs,
- en vele zelf te maken materialen waarmee je zelf in de remediëring aan de slag kan gaan.

In het derde deel komen we terug samen om de bevindingen te overlopen en samen te vatten en is er ruimte voor het stellen van vragen.

Bij deze studiedag kan ter plaatse een begeleidende **CD-rom 'lateralisatie'** aangekocht worden met de leesversie van de teksten en voorbeelden uit de bestaande pakketten. Ook staan er afprintbare kant-en-klaar-oefeningen (zoals posterprenten, links- en rechtskaarten, bordpatronen, uitlegprenten, braingym oefeningen...), het overzichtsschema voor observatie en enkele observatie-instrumenten voor o.a. de fijnmotorische ontwikkeling inclusief handvoorkeur en het opsporen van omkeringsgevoeligheid in het lezen van letters en cijfers en tekeningen op. Bovendien kan je op deze CD-rom de leesversie vinden van het lichaamsgericht werken vanuit de reflexontwikkeling. Al deze informatie krijg je ook tijdens de studiedag maar op vraag van velen bieden we deze service aan om een selectie van de getoonde materialen en de cursusteksten met bijlagen beschikbaar te maken op CD-rom ten voordele van het project OSJOSMA.

De opbrengt van deze CD-rom (20 euro) gaat integraal naar dit project (www.osjosma.be) waar een vzw uit Oplabbeek weeskinderen in Haïti ter plaatse helpt met materiële en emotionele ondersteuning. Zij bouwden er een opvanghuis en bieden een gezinsvervangende thuis aan deze kinderen. Oprichter van dit project (Frans Vandueren) zorgt er persoonlijk voor dat elke cent direct terecht komt. Explore ondersteunt op deze manier o.a. dit prachtige ontwikkelingsgerichte project.

Leiding:

Wendy Peerlings, psychomotorisch therapeut

Datum:

vrijdag 16 maart 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 42

KINDEREN EN DE SCHEIDING VAN HUN OUDERS

Ook voor zorgbegeleiders.

In deze module gaan we dieper in op de rol die we als leerkracht kunnen hebben in het proces van het kind dat met (echt)scheiding te maken krijgt.

Scheiden doet wel degelijk pijn, niet eventjes maar langdurig, en alle gezinsleden zullen het er moeilijk mee hebben. Kinderen begrijpen de veranderingen in hun leven vaak niet en vragen zich angstig af wat er met hen gaat gebeuren. En al zijn ouders zich er vaak niet van bewust, kinderen piekeren ook over het welzijn van hun ouders, die nu zo boos en verdrietig lijken.

Enerzijds gaan we in op het aanreiken van taal aan ouders die ontschuldigend werkt, want alle ouders voelen zich schuldig en onzeker... Als wij het kunnen opbrengen om ons niet veroordelend op te stellen naar de ouders, dan scheidt dit, ook in het contact met het kind. Anderzijds gaan we op zoek naar hulpbronnen voor de kinderen. Welke hulpbronnen zijn aanwezig en welke handvatten kunnen wij aanreiken die het kind sterker maken? Hoe kunnen we het kind steunen in het 'mogen loyaal zijn' aan beide ouders?

Leiding:

Lies Ledegen, kindervertherapeut

Datum:

donderdag 8 december 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; koffie, syllabus en lunch inbegrepen

Module 43

HOE ROUWEN KINDEREN?

Ook voor zorgbegeleiders

In deze sessies willen we werken omtrent rouwen. Kinderen worden soms geconfronteerd met de dood van een dierbaar persoon. We gaan op zoek naar welke handvatten we als leerkrachten kunnen aanreiken in dit proces. We bekijken welke rouwtaken er zijn en hoe we ondersteunend kunnen werken. Hoe kunnen wij als leerkrachten nabij zijn in rouw en verdriet? Welke concrete materialen o.a. prentenboeken, klei, verf, verhalen, symbolen, ... kunnen ons hierbij helpen?

Tegelijk kan dit thema ook opengetrokken worden naar het thema 'omgaan met verlies' in al zijn contexten. Er kan immers niet afgebakend worden waar kinderen allemaal wel of niet om kunnen rouwen.

Leiding:

Lies Ledegen, kindervertherapeut

Datum:

vrijdag 14 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; koffie, lunch en syllabus inbegrepen

Module 44

WAARDE(N)OPVOEDING OP SCHOOL Achterhaald of net springlevend?

Ook voor zorgbegeleiders

Vroeger wisten kinderen nog wat mocht en niet mocht, wat hoorde en niet hoorde, ... 'vroeger' is een veel gehoorde verzuchting. Is het echt allemaal wel zo erg gesteld met de kinderen van tegenwoordig? Dat is het aanknopingspunt van deze nascholing.

We gaan aan de slag met onze verschillende waarden en normen die we als persoon en dus ook als opvoeder hebben en hanteren. We bekijken vanuit ontwikkelingspsychologisch perspectief hoe de morele ontwikkeling bij kinderen vorm krijgt? En, gaan daarbij na waar de sleutelmomenten liggen. Vanuit deze kaders bekijken we welke waarden en normen we nu belangrijk genoeg vinden om aan kinderen mee te geven.

Niet met strenge hand en telkens opnieuw erop hameren, maar wel met nadruk op de emotie-educatie... waarbij kinderen boos, verdrietig, bang, gefrustreerd,... mogen zijn en die gevoelens ook kunnen en mogen uiten. Belangrijk hierin is dat er een begrenzing wordt gesteld tussen 'mogen voelen' en 'mogen doen'. Immers, niet elk gevoel kan zo maar 'grenzeloos' worden geuit...

Leiding:

Lies Ledegen, kindtherapeut

Datum:

donderdag 9 februari 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 45

AXENROOS Meer dan 'diertjes'!

Voor leraren kleuteronderwijs **3de kleuterklas**, leraren lager onderwijs en zorgbegeleiders

Mensen, en dus ook kinderen, gaan op velerlei manieren met elkaar om: in harmonie, in conflict of afstandelijk. Soms word je overrompeld door de snelheid, de veelheid of het onbegrijpelijke van gedragingen die op je afkomen.

Om hierin orde en helderheid te brengen biedt de axenroos (F. Cuvelier), met zijn verschillende relatiewijzen, een overzichtelijk kader.

In veel scholen wordt reeds gewerkt met de axenroos als hulpmiddel bij het verder ontwikkelen van sociale vaardigheden. Geen gemakkelijke opdracht. Soms kom je vast te zitten: misschien zit je teveel vast aan 'de diertjes'? Misschien is je inspiratie op? Misschien weet je gewoon niet meer hoe het instrument precies in elkaar zit?

Kortom: je hebt nood aan oprissing en/of verdieping.

In deze cursus maken we er samen werk van. Al doende willen we de betekenis en het gebruik van de axenroos oprissen, duiden en verdiepen. Werkzorgen kunnen uitgesproken worden. Er is ruimte voor het uitwisselen van tips, ervaringen en materialen (deze mag je altijd meebrengen). Zo kunnen we leren van elkaar onder deskundige begeleiding.

Leiding:

Els Daemen, rijke ervaring als sociaal verpleegkundige VCLB, vormingsmedewerker Relatie-Studio Gent, freelance medewerker Art de Co, nascholer gespecialiseerd in 'relationele en seksuele vorming'

Datum:

dinsdag 15 november 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

PEDAGOGISCH-DIDACTISCH HANDELEN

Module 46

CREATIEF AAN DE SLAG MET BIJBELVERHALEN

In deze nascholing gaan we actief aan de slag met bijbelverhalen. Tijdens het eerste deel van de sessie wordt er gewerkt met een Oud Testamentisch verhaal. We starten met de lectuur van het scheppingsverhaal om vervolgens over het verhaal te theologiseren, zodat we een gemeenschappelijk uitgangspunt hebben. Vervolgens gaan we in kleinere groepen creatief het verhaal verwerken. De creatieve verwerking is opgezet van het idee van actieve participatie, zoals ze in het werkplan godsdienst omschreven is.

Tijdens het tweede deel van de sessie keren we naar het Nieuwe Testament. Nieuw Testamentische verhalen hebben vaak een heel andere dynamiek dan Oud Testamentische verhalen. We kruipen in het verhaal vanuit verschillende invalshoeken van bibliodrama en andere actieve werkvormen.

Leiding:

Ann De Busser, praktijklector en nascholer aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Datum:

woensdag 28 maart 2012 van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Module 47

FILOSOFEREN MET FILO EN SOFIE Met verhalen voor kinderen zorgen...

Voor leraren kleuteronderwijs **3de kleuterklas**, leraren **lager onderwijs 1ste graad**, zorgbegeleiders en directeuren

Filosoferen met jonge kinderen stimuleert het zelfstandig denken van kinderen, maakt ze respectvol mondig en leert hen luisteren naar argumenten van anderen.

In een snel veranderende maatschappij kan filosoferen je ondersteunen om kinderen te leren omgaan met een grote diversiteit aan waarden en gewoonten.

In deze sessies leer jij hoe jij de denkvaardigheid, de participatie, de taalvaardigheid en het leren omgaan met diversiteit kan stimuleren bij **jonge kinderen**.

Filosoferen past perfect binnen de **GOK-visie** op goed onderwijs.

Voorbeeldvragen die aanbod komen :

Welke leerkrachtstijl is er nodig om te filosoferen zonder moraliserend of betuttelend een bepaalde inhoud te poneren?

Welke verhalen zijn geschikt om te filosoferen met jonge kinderen?

Hoe leer je kinderen filosofisch na te denken over hun gedrag en hun gevoelens?

Jij kan de sessie onmiddellijk uittesten in je klas.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

dinsdag 6 maart 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 48

SCHRIJVER IN DE KIJKER! Met als gast... Kathleen Amant

Voor leraren kleuteronderwijs en leraren lager onderwijs **1ste graad** en zorgbegeleiders

Kathleen Amant haar boeken worden heel erg gewaardeerd in de kleuterschool en daarom is zij **onze gast in deze sessie**.

In 2000 werd ze huistekenaar voor Kind&Gezin en dat is ze nu nog steeds.

In 2004 debuteerde Kathleen als schrijfster. Ze schreef twee boeken voor peuters waarin Anna, een ondernemende en ietwat ondeugende peuter, de hoofdrol speelt. Een jaar later liggen er al zes Anna-boekjes in de boekhandels. De verhaaltjes zijn heel herkenbaar voor peuters, ze spelen zich af in hun eigen leefwereld, er ligt veel nadruk op emoties én er zit altijd een beetje humor in. De tekeningen zijn warm van kleur en sober van beeld en spreken de kleinste lezertjes heel erg aan. Deze reeks boekjes van Anna kan je nu al vinden in Denemarken, Frankrijk, Canada, Zwitserland, Korea, Italië, Spanje en Australië. Voor Standaard Uitgeverij startte Kathleen de reeks 'kleine handjes' op. Dat is een reeks van doe- en kijkboeken voor peuters en kleuters. De reeks telt ondertussen al stickerboeken, kleur- en doeblokken, kijkboeken, met of zonder glitter of flappen. Een vleugje humor is nooit ver weg met af en toe een knipoog naar de ouders.

In deze sessie bereiden we de lezing creatief voor. We genieten van de lezing en in de namiddag verwerken we de lezing.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

vrijdag 14 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 49

VERRASSEND VERBEELDEND VERTELLEN!

Voor leraren kleuteronderwijs **3de kleuterklas**, leraren lager onderwijs en zorgbegeleiders

Voorlezen en vertellen zijn twee verschillende talige activiteiten. In deze module verrijken we het vertellen in de klas. We leren de meerwaarde kennen van kinderen te laten vertellen met de *kamishibai*. Je krijgt voorbeelden hoe *vertelpantomime* taalzwakke kinderen kan ondersteunen. Je ervaart de kracht van *vertel tafels en verhalenclubs*.

Welke vertelbehoefte hebben kinderen uit verschillende leeftijdsgroepen (kleuters, eerste tweede en derde graad lager onderwijs)

Wat betekent dat voor de taal van mijn verhaal?

Hoe kan ik het luistervermogen van kinderen trainen?

Wat betekent dat voor de organisatie van mijn vertelactiviteit?

Welke motiverende technieken kan ik inzetten?

Hoe ga ik vanuit een verhaal om met zeer actieve kinderen in de groep?

Welke manieren zijn er om rust te creëren?

Wat kan ik doen om kinderen bij het verhaal te betrekken?

Ben jij graag ACTIEF bezig met taal dan is deze sessie iets voor jou.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

donderdag 1 maart 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 50

BETOVERD DOOR ... Kamishibai, interactief voorlezen, vertellen en FUNDELS !

Voor leraren kleuteronderwijs, **leraren lager onderwijs 1ste graad**, zorgbegeleiders en directeuren

'Leest u geen verhalen meer? Een vergissing. Dat zou u wel moeten doen.'

J.M. Coetzee

In deze sessie proef je de magie van Kamishibai en FUNDELS.

Jij ervaart of deze werkvormen jouw kinderen (of je school) kunnen betoveren. Welke platen en FUNDELS zijn er momenteel beschikbaar en hoe organiseer je een samenwerking met jouw bibliotheek? We bespreken krachtige werkvormen om de ontluikende geletterdheid in de kleuterschool te stimuleren. Je krijgt een heleboel tips om de woordenschat van kinderen te vergroten. Hoe kan je de taalontwikkeling stimuleren van taalzwakke kinderen met FUNDELS?

Welke boekjes zet jij in bij anderstalige of taalzwakke kinderen? Ken je de NIK-NAK meertalige kinderboeken? Hoe kan je de ouderbetrokkenheid verhogen om thuis ook van boekjes te genieten?

Je krijgt leuke ideeën en de kans om te genieten van nieuwe prentenboeken.

Tijdens de namiddag leer je de knepen van het vak om nog beter interactief voor te lezen.

Wil je graag uitwisselen met andere scholen en leuke ideeën meenemen voor je Voorleesweek van 2011? Ben jij altijd op zoek om je literaire competenties te verrijken?

Schrijf je dan in voor deze actieve sessie! Je kan een Kamishibai bestellen bij de lesgever aan €28

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

maandag 3 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 51

'KLEINE' VRIENDEN VAN DE POËZIE (vernieuwd aanbod!)

Voor leraren kleuteronderwijs, leraren **lager onderwijs 1ste graad**, zorgbegeleiders en directeuren

De afgelopen jaren hebben heel wat leerkrachten de kracht van poëzie ervaren.

Houd jij van klank, kleur, ritme en rijm?

Houd jij van experimenteren met mooie woorden en ronkende zinnen?

Wil jij bewust het fonemisch bewustzijn van je kinderen vergroten?

Ben jij op zoek naar leuke ideeën?

Wissel jij graag uit met collega's?

Leer jij graag dichters en gedichtenbundels kennen?

Schrijf je dan in voor pret met poëzie!

Je kan deze ideeën gebruiken voor Gedichtendag 2012 maar eigenlijk krijg je tips voor een poëtisch schooljaar!

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

dinsdag 10 januari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Meebrengen:

Liefst een doos van laarzen of een schoendoos, lijm, gekleurd papier, krantenpapier, restjes geschenkpapier, schaar, lijm, stiften

**KOM OP, VERHAAL!
Kleuters en kinderen fantaseren hun eigen verhaal**

Voor leraren kleuteronderwijs, **leraren lager onderwijs, 1ste graad** en zorgbegeleiders

'Kom op, verhaal!' is een methode om met kleuters, leerlingen van de lagere school of in familieverband verhalen te maken. In de versie voor de kleuters wordt er een verhaal gemaakt samen met de leerkracht of begeleider. In de lagere school werkt het als een gezelschapspel en kunnen leerlingen er in kleine groepjes zelfstandig mee aan de slag.

'Kom op, verhaal!' is een unieke methode die aan de klassieke stelopdrachten vooraf gaat. Bovendien is het een bijzonder flexibele methode. De sterkte ervan is dat ze gemakkelijk aan thema's of projecten kan worden aangepast. Het is een aanvulling op de bestaande methodes en handboeken en ontwikkelt bij kinderen creativiteit, (ontluikende) geletterdheid en sociale vaardigheden.

'Kom op, verhaal!' leert kinderen verhalen verzinnen. Dat doen ze niet in het wilde weg. Stuurkaarten vertellen hen iets over de structuur van het verhaal en stimuleren hen om verder te denken. Verhaal kaarten helpen hen op weg, maar ook niet meer dan dat. Hun fantasie en hun gevoel voor literaire kwaliteit doen de rest. De methode bevat 10 verhalen voor de kleuters en zes verhalen voor de lagere school als startmateriaal. Daarna heeft u genoeg inspiratie om zelf verhaal kaarten te maken.

'Kom op, verhaal!' is er dus voor de begeleider die creativiteit belangrijk vindt.

Basis van deze bijscholing is de methode: 'Kom op, verhaal!' (Uitgeverij Lannoo). De auteur zelf geeft deze bijscholing.

Indien u dit wenst, kan u de totaal methode (boek en gezelschapspel) verkrijgen met een korting (kostprijs: € 29,95). Graag een mailtje vooraf zodat Karel de bestellingen kan meebrengen. (Eén aankoop per school is voldoende, het materiaal kan worden doorgegeven)

Leiding:

Karel Moons, stafmedewerker De Veerman vzw. (Kunsteducatieve organisatie met een brede kijk op de kunsten en educatie. Ze wil kinderen, jongeren en volwassenen op een actieve manier kennis laten maken met de kunsten)

Datum:

maandag 17 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en korting bij aankoop totaal methode inbegrepen

**LORD OF THE KRING
Haal meer uit je kringgesprekken.**

Voor leraren kleuteronderwijs 3de kleuterklas en lager onderwijs

'Er gaat kracht uit van een groep mensen in een kring. Die kracht benutten ten gunste van de groep, biedt de leerkracht een hoop mogelijkheden.'

In heel wat methodes wordt het kringgesprek aangehaald als instrument. En terecht, deze werkvorm biedt de leerkracht heel wat mogelijkheden. Maar benut de leerkracht die mogelijkheden altijd? Ben jij als leerkracht voldoende bewust van de kansen die het kringgesprek biedt. Voel jij je voldoende opgeleid om die werkvorm effectief te hanteren? Als het antwoord op bovenstaande vragen eerder negatief uitvalt, kan deze workshop u een stuk op weg helpen.

Via een waaier aan actieve werkvormen benaderen we het kringgesprek op een brede manier. Zo ontdekken we dat het kringgesprek kan refereren naar een waaier aan verschillende werkvormen.

Daarnaast staan we stil bij het element vraagstelling. Welke kansen creëert een goede vraagstelling. Hoe kan ik taal beter benutten. Welke vraagstelling is aangewezen bij welk soort bespreking. Wanneer stel ik een open vraag en wanneer niet? Hoe laat ik leerlingen dieper denken? Hoe trek ik een gesprek open?

De taal die we hanteren hangt heel nauw samen met de houding die we aannemen. Ze bepaalt sterk de kleur van onze woorden. Onze houding kan die taal versterken en ze kan ze zelfs ontcrachten. Vandaar dat we de tijd nemen om onze houding onder de loop te nemen. Zo worden we bewust van de uitstraling die we hebben en de mogelijkheden die een open houding kan bieden.

Door het kringgesprek optimaal te benutten biedt de leerkracht de klas waarmee hij werkt heel wat kansen aan. Het klasklimaat versterkt en de effecten van het leerproces verhogen. De leerkracht profiteert op zijn beurt mee van deze positieve resultaten

Leiding:

Koen Mattheeuws of Els Tanghe (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Datum:

woensdag 30 november 2011 van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen

Module 54

CREATIEF DANSEN OP KLASSIEKE MUZIEK

Voor leraren kleuteronderwijs 3de kleuterklas en leraren lager onderwijs, 1ste graad

Klassieke muziek is niet gebonden aan tijd of modetrends en kan dus telkens weer vanuit een nieuwe frisse hoek bekeken worden.

In deze praktijkgerichte nascholing wordt er vertrokken van "Stoet van dieren", een stuk voor klein orkest en piano vol verfijnde humor en sprekende beelden, gecomponeerd door Camile Saint-Saëns.

We doen dansideeën op door met de ogen toe naar deze muziek te luisteren en zo beelden of associaties te laten ontstaan. Door actief te luisteren kunnen we verschillende toonhoogtes ontdekken die de beweging gaan sturen, of een welbepaald ritme kan dan weer een aanzet zijn tot een nieuwe bewegingskwaliteit... Vanuit verschillende muzikale invalshoeken ontstaat de beweging. De muziek ligt vast, de dansbeweging verzinnen we zelf.

We laten ons niet enkel inspireren door de muziek maar ook door de verhalen of rijmspelletjes uit het boek "Stoet van dieren" geschreven door Carl Norac en vertaald door Bart Moeyaert.

Deze workshop waarin dans en dansplezier centraal staan, is zeker ook een muzische sessie waar beeld, muziek en taal afwisselend voorkomen.

Leiding:

Geert Leysen, lector en nascholer KH Kempen – Campus Vorselaar

Datum:

woensdag 14 maart 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, syllabus, materialen en koffie inbegrepen

Module 55

HET SCHOOLTONEEL De 'do's' en 'dont's' van podiumkunsten op school

Het schooltoneel, de jaarlijkse musical, de ouderavond met creatief toonmoment, de grootouderdag met dansjes.... Hoe begin je eraan?

- Hoe zorg je ervoor dat alle leerlingen vol plezier en vertrouwen op podium staan?
- Hoe creëer je zelf een scenario met de klas/school?
- Hoe integreer en plan je de lessen muzische vorming met garantie op een bruikbaar resultaat?
- Hoe verdeel je de rollen?
- Hoe stimuleer je kinderen die 'niet willen'?
- Hoe motiveer je collega's om hun bijdrage te doen in het geheel?
- Hoe organiseer je het hele project op een effectieve en haalbare manier?

In deze praktische workshop leer je concrete tips en methodes om 'een schooltoneel' een waar succes te laten zijn. We leren technieken om bruikbare resultaten vanuit de leerlingen te genereren en deze op een effectieve manier te structureren tot een geheel waar alle deelnemers achter staan. Daarnaast leer je manieren en methodieken om ervoor te zorgen dat elke speler en medewerker vol plezier en vertrouwen deel zijn van het geheel.

Leiding:

Tania Draulans, dramadocent en regisseur, regisseerde tal van muzische projecten theatervoorstellingen en; voormalig lector agogiek en muzische vorming aan de lerarenopleiding KH Kempen – campus Vorselaar; rijke ervaring als dramadocent bij Canon Cultuurcel, Kunst in Zicht, Wisper, Mooss, Het paleis en De Warande, verhuisde in 2006 naar Zuid-Afrika waar ze zich specialiseerde in Whole Brain Thinking.

Datum:

woensdag 5 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 56

WERKEN MET ENERGIZERS en introductie

Voor leraren kleuteronderwijs 3de kleuterklas, leraren lager onderwijs en zorgbegeleiders

Onder de noemer 'energizers' vallen diverse soorten oefeningen. Opkickers, tussendoortjes, sfeermakers, doe- en rustmomenten voor de klas.

Door middel van ijsbrekers kan je een nieuwe groep op een actieve manier met elkaar laten kennismaken, (nieuwe) leerlingen in de groep integreren, een nieuwe oefening inzetten. Door spelenderwijs groepen te verdelen zorg je voor een spontane sfeer en leren de leerlingen met alle klasgenoten omgaan.

Heel wat energizers hebben ook een groepsvormend karakter. Door samen te werken, door te streven naar hetzelfde doel, door te zoeken naar gelijkenissen en verschillen; ontdekken de leerlingen elkaars kwaliteiten en kan er wederzijds respect groeien.

Energizers met de nadruk op afscheid zijn dan weer ideaal om een les of een project af te ronden.

Van elke soort energizers leer je er enkele kennen. Ijsbrekers, groepsvormende werkvormen, groepsverdelende oefeningen, kijk-, zeg- en denkoefeningen; bespreken van de beleving, de vertaling naar de klaspraktijk, mogelijke valkuilen en eventuele varianten.

Leiding:

Koen Mattheeuws of Els Tanghe (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Datum:

woensdag 23 november 2011 van 9u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen

Module 57

WERKEN MET ENERGIZERS Verse ideeën... we lusten er nog van!

Voor leraren kleuteronderwijs 3de kleuterklas, leraren **lager onderwijs** en zorgbegeleiders

Als je al eens een sessie volgde, dan weet je het wel. Het is actief. Het is speels leren. Er wordt gelachen en geleerd. En bovenal nadien heb je weer een tas vol ideeën om de volgende dag in jouw klas toe te passen. Ongeacht de leeftijd van de kinderen.

Na meer dan 200 sessies "energizers introductie" vonden we de tijd rijp voor een verse lading werkvormen. Ook nu weer gaan we voor ijsbrekers, rustbrengers, groepsverdelers,...

Meer van hetzelfde en toch weer anders, want nu hebben we ook de kennis van Meervoudige Intelligentie en breinvriendelijk leren als theoretische achtergrond.

Kortom veel concrete ideeën voor de klaspraktijk, die bovendien goed onderbouwd zijn.

Je leert een hele reeks verse werkvormen kennen die je kunt gebruiken als actief tussendoortje, opwarmer, rustmoment, ... in de klas.

We kijken ernaar uit om u terug te zien!

Leiding:

Koen Mattheeuws of Els Tanghe (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Datum:

woensdag 23 november 2011 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en syllabus inbegrepen

VOOR LERAREN LAGER ONDERWIJS

ZORG, GELIJKE ONDERWIJSKANSEN

Module 58

AANPAK VAN SCHRIJFMOTORISCHE PROBLEMEN

Voor leraren lager onderwijs eerste en tweede graad en zorgbegeleiders

Kinderen met schrijfmotorische problemen komen vaker en vaker voor. Steeds meer kinderen hebben het moeilijk om vlot, leesbaar en op een energetisch makkelijke manier te leren schrijven. Het plezier in het schrijven is zoek.

Als ervaren psychomotorisch therapeuten, met een ruime ervaring in het begeleiden van kinderen met schrijfmotorische problemen kennen wij het probleem maar al te goed. We zien veel kinderen, zelfs in het derde en vierde leerjaar bij wie het schrijven nog steeds niet geautomatiseerd is. Ze moeten bij elke letter die ze maken nadenken. En dat lukt wel in een rustig zorglokaal en in een één-één-situatie, maar niet in een drukke klas. Of kinderen in de eerdere jaren van het lager onderwijs die de lettervorming maar niet onder de knie krijgen. Of oudere kinderen die het tempo niet aan kunnen in het schrijven. Vanuit deze ervaringen zijn we tot een aantal conclusies gekomen en hebben we een nieuwe visie voor het aanpakken en remediëren van schrijfmotorische problemen ontwikkeld.

We laten je in deze module kennismaken met de meest voorkomende problemen in de schrijfmotoriek en een gerichte aanpak hiervoor. Je zal er nadien direct mee aan de slag kunnen in de zorg en in de klaspraktijk.

- Inhoud van deze module:
- Waarom moeten we schrijven?
- De controverse rond de koppeling schrijven en lezen
- De controverse rond 'voorbereidend schrijven'
- Het verband tussen schrijfproblemen en spellingsproblemen
- Schrijfonderwijs moet leuk en ervaringsgericht zijn en hoe kan je dat doen?
- Lateralisatie en automatisering
- Schrijven is motoriek en schrijven is bewegen
- Het belang van vloeiend schrijven
- Een nieuwe aanpak: automatisering van de schrijfbewegingen. Gerichte aanpak van de haperende deelfactoren op een speelse, leuke, onbewuste manier (i.p.v. eindeloos herhalen van wat niet lukt nl. letters en woorden overschrijven)

Schrijven kan je al voor je letters kan lezen. We laten je kennismaken met 'inventive writing' en 'inventive spelling' als middel om schrijven vlot aan te leren en los te koppelen van het leesonderwijs.

Leiding:

Wendy Peerlings is psychomotorisch therapeut en runt een eigen Expertisecentrum Psychomotorisch en Leerondersteunend Onderzoek en remediëring. (Explore)

Data:

vrijdag 16 september 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00
woensdag 28 september 2011 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch op 16 september inbegrepen

Module 59

KINDEREN MET AUTISME SPECTRUM STOORNISSEN

Ook voor zorgbegeleiders

Vanuit verschillende werk- en organisatievormen worden kennis, inzichten en vaardigheden m.b.t. ASS en het omgaan met kinderen met ASS aangeboden. Zo blijft het niet enkel theorie maar wordt er voortdurend een transfer gemaakt naar de praktijk.

In deze module komen volgende inhouds aan bod:

- ASS situeren binnen de ontwikkelingsstoornissen.
- Het gedrag van kinderen met ASS bekijken vanuit het "niet kunnen" en niet vanuit het "niet willen": het ijsberg-kijken en de triade.
- De impact van het 'anders waarnemen en denken' van kinderen met ASS m.b.t. tijd, ruimte, materiaal, ... in kaart brengen en oplossingen zoeken: sensorische problemen en autistisch denken.
- Eigen leerkrachtenstijl in vraag stellen en aanpassen m.b.t. noden van kinderen met ASS: communicatie, socratische houding.
- Eigen pedagogisch en didactisch handelen onder de loep nemen: weerslag op de leerprocessen binnen de verschillende leerdomeinen.

Er is kans om ervaringen en tips uit te wisselen

Leiding:

Wendy Vinck, ASV-leerkracht BuBao type 3, voordrachthouder VVKBuO, ervaring in het gewoon onderwijs als klasleerkracht, GOK-leerkracht en zorgcoördinator én ervaringsdeskundige als persoon met autisme.

Data:

sessie 1: woensdag 18 januari 2012

sessie 2: woensdag 25 januari 2012

sessie 3: woensdag 1 februari 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 60

FILOSOFEREN MET KINDEREN

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad**, directeuren, zorg- en GOK-begeleiders

Hét probleem van kinderen en jongeren vandaag is eenzaamheid. Achter al hun gechat en ge-sms zit een klein en eenzaam hart verscholen. (Uitspraak van kinderpsychiater Peter Adriaenssens)

Filosoferen met kinderen stimuleert het zelfstandig denken van kinderen, maakt ze respectvol mondig en leert hen luisteren naar argumenten van anderen. In een snel veranderende maatschappij kan filosoferen je ondersteunen om kinderen te leren omgaan met een grote diversiteit aan waarden en gewoonten. Kinderen leren praten over hun gevoelens en leren nadenken over (levens)vragen kan heel wat psychische ballast wegnemen. Jij leert jouw kinderen tijdens het filosoferen op een andere manier kennen en sommige kinderen zullen je verrassen door hun uitspraken.

In deze sessies leer jij hoe jij de denkvaardigheid, de participatie, de taalvaardigheid en het leren omgaan met diversiteit kan stimuleren bij je leerlingen. Filosoferen past perfect binnen de **GOK-visie** op goed onderwijs.

Voorbeeldvragen die aan bod komen: Welke leerkrachtenstijl is er nodig om te filosoferen zonder moraliserend of betuttelend een bepaalde inhoud te poneren? Welke verhalen zijn geschikt om te filosoferen? Wat zijn goede onderzoeksvragen? Hoe leer je kinderen filosofisch na te denken over hun gedrag en hun gevoelens?

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, en Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

donderdag 8 maart 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders

Deze opleiding is zeer praktisch gericht naar het werken vanuit mindfulness en heartfulness in de klas of leefgroep. Het belangrijkste doel is kinderen te begeleiden naar het opnemen van verantwoordelijkheid over eigen gedrag, woorden, waarden vanuit vrije keuze en niet langer vanuit angst.

Mindfulness is een training in aandacht die zowel de begeleider als de kinderen de mogelijkheid bieden stress beter te leren hanteren. Een training die ons dichterbij onszelf brengt, om zo hartvoller te leren communiceren, om meer verantwoordelijkheid te leren nemen over eigen gedrag en handelingen en over de woorden die we spreken. De combinatie die Pim Catry hier aanbiedt is een training die ons als begeleider in eigen proces de verdiepende waarden van deze vorm van samenleven bijbrengt in wisselwerking met het aanbrenge van het kinderprogramma.

Mindfulness is een wetenschappelijk onderbouwd stresshanteersysteem. We trainen er onszelf en de kinderen via Oosterse ademtechnieken en westerse gedragspsychologie.

We ontdekken wat er in ons om aandacht vraagt, fysiek: moeheid, pijn, emotioneel: verdriet, woede, blijheid en mentaal: piekeren, plannen, oordelen. We leren ademen met al wat er is. We groeien in acceptatie. We beoefenen Metta die ons verzacht in liefdevolle vriendelijkheid. Anders waarnemen van binnenuit is voelbaar. We trainen ons om niet langer automatisch te overleven, wel keuzebewust te handelen. Helder en wakker in het NU.

De vorming leert ons:

Wat is mindfulness? Wat is het niet!

Beginnersgeest.

De paradox binnen de training.

De weldaden van trainen in aandacht. Voor welke kinderen.

Stressen hoe doen we dat en wat is het hanteersysteem dan wel?

De waarden achter meditatie en het uitzuiveringsproces.

De vormen van beoefening.

Proces begeleiden bij kinderen, hoe doen we dat?

Intentie en engagement.

De noodzaak zelf ook te trainen.

De aanvullende Mind- en Heartful waarden.

Verdiepende voedende waarden en woorden in verhalen.

Het implementeren in de klas, het team.

De houding van de leerkracht. De valkuilen.

Het verschil tussen lesgeven en mindful samenleven.

Straffen en belonen!

Acceptatie en niet oordelen.

Liefdevolle vriendelijkheid en haar weldaden.

Praktisch:

We verwachten een actieve participatie van de deelnemers. Bewegingservaringen zijn daarbij fundamenteel. Deelnemers zorgen voor sportieve kledij.

De bereidheid om 20 minuten per dag te oefenen en 1 uur per week de tabellen in het inzicht(t) boek en het Ayam.oké stilleboek in eigen proces uit te werken tijdens de opleidingsperiode, is noodzakelijk. We verwachten jouw engagement om de beoefening in de klas of leefgroep op te starten op een informele manier en je ervaringen mee te brengen naar de opleidingsdagen om verdiepend de procesbegeleiding in de groep te kunnen bespreken. We leren immers door ervaring op te doen en te delen.

Leiding:

Pim Catry, pedagogisch deskundige met ervaring in de pediatrie en verschillende onderwijssystemen. Ze volgde daarnaast een basisopleiding Gestalttherapie.

Een greep uit haar rijke ervaring: Mindfulnesstrainer in aandacht bij ITAM, gastdocent BaNaBa te Gent, Mindfulnesstrainer bij Zorg.Saam en Landelijke thuiszorg, auteur van het boek 'Mindfulness voor kinderen' i.s.m. Jan Decuypere en van het 'Ayam.oké-stilleboek', een werkboek voor kinderen van 7 tot 14 jaar.

Data:

sessies 1 en 2: donderdag 1 maart 2012

sessies 3 en 4: donderdag 8 maart 2012

sessies 5 en 6: donderdag 22 maart 2012

sessies 7 en 8: donderdag 29 maart 2012, telkens van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30

terugkomsessie 9: woensdag 25 april 2012, van 14u tot 17u

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Er is een bijkomende materiaalkost voor het boekpakket: *Mindfulness voor kinderen, gids voor onderwijs, hulpverlening en ouders* van Pim Catry en Jan Decuypere. (bevat een trainingsprogramma voor de begeleider met een inzicht(t)boek, een programma voor kinderen vanaf 7 jaar en een ayam.oké stilleboek, aangevuld met een cd-rom met 11 mp3 oefeningen voor kinderen en 11 mp3 voor volwassenen). Verdiepende materialen, zoals nieuwe verhalen, een ademspel..... die in ontwikkeling zijn worden ook aangebracht en besproken. Het boek is noodzakelijk om de opleiding te kunnen volgen: 28 € per deelnemer, cash te betalen ter plaatse. Wie het boek heeft, brengt het mee.

Ook voor zorgbegeleiders

Kennismaken met lateraliteit, stressrelease bewegen en de zeer efficiënte repatterning.

In de cursus Brain Gym beginnen we met het leren kennen van de 26 eenvoudige, maar zeer efficiënte stressverlagende en klassikaal toe te passen oefeningen. We leren ze je één voor één aan. Je kan zelf ervaren hoe simpele bewegingen een groot effect kunnen hebben op je ogen, oren, je houding en beweging en vooral op je stressniveau.

We starten door je **inzicht** te laten krijgen in het verband tussen leren, bewegen, je lichaam aanvoelen en stressreacties. Kinderen die gestresseerd zijn, zijn gericht op overleven en niet op leren. We leren je om ze hieruit te halen. Brain Gym maakt je niet slimmer! Maar Brain Gym werkt schitterend om kinderen uit hun stressreactie te halen en hun leerpotentieel naar boven te laten komen. Je zal direct met de informatie en de technieken aan de slag kunnen in de klas / zorg.

Je leert werken met handige **Brain Gym actieplannen**. Dit zijn groepen van oefeningen die een bepaald doel kunnen ondersteunen. We beginnen met actieplannen voor het zien (lezen, kijken, waarnemen), het luisteren (horen, maar ook inner speech, je geheugen) en het schrijven (schrijfbeweging, gedachten op papier krijgen).

In de **repatterning** geven we je een aanpak in handen waarmee je bij kinderen met coördinatie- en **lateralisatieproblemen** (richtingsmoeilijkheden) **of problemen in het samenwerken van de linker en rechter hersenhelft** (detail versus overzicht, visueel versus verbaal, techniek versus inzicht) op korte tijd een heel eind vooruit kan helpen. De repatterning is het kernstuk van de cursus.

In deze cursus gaan we leren werken in drie dimensies.

De eerste dimensie is **de lateraliteit** met de kinesthetische (of lichaams-) middenlijn. Signalen van een onevenwicht in de lateraliteit zijn bijvoorbeeld:

- vastzitten in proberen (te hard je best doen);
- de kinesthetische middellijn moeilijk oversteken;
- slechte coördinatie links-rechts;
- d en b, of g en b en q omwisselen;
- moeilijkheden bij lezen, rekenen en schrijven;
- zich moeilijk kunnen uitdrukken, slecht luisteren;
- problemen in de gekruiste coördinatie en de coördinatiecomplexen; slecht evenwicht, ...

De tweede dimensie is **de centering** met de organisatiemiddenlijn die je lichaam verdeelt in een bovenkant en onderkant. Ook hierbij spelen, in de motoriek en de emoties, stabiliteit en beweging een grote rol.

Kenmerken van onevenwicht zijn:

- emotioneel overbelast zijn en sensitief zijn;
- slecht kunnen organiseren (tijd, voorwerpen, bladschikking...);
- slechte zithouding
- faalangst en laag zelfbeeld

De derde dimensie is **de focus**. De focus staat voor je aandacht kunnen richten en toch zicht blijven hebben op wat er rondom je gebeurt, op het evenwicht tussen impulsief handelen en beredeneren. Signalen van een disbalans in de focus kunnen te maken hebben met overfocust zijn (té geconcentreerd op één ding en de rest niet meer zien) of onderfocust zijn (geen prikkels meer selecteren, je aandacht zweeft van het ene naar het andere, niet meer kunnen concentreren).

Bij de cursus hoort een cursusboek met de uitleg van alle oefeningen en oefenwijzen.

Facultatief is er de mogelijkheid om ondersteunende materialen aan te kopen zoals de klasposter met alle oefeningen en een ondersteunende cd met muziek en handige actieplannen.

Elke deelnemer ontvangt het **officiële certificaat** van de Brain Gym organisatie!

Praktisch:

We verwachten een actieve deelname van de deelnemers. Bewegingservaringen zijn daarbij fundamenteel. Loszittende, sportieve kledij is dan ook aangewezen.

Leiding:

Wendy Peerlings, psychomotorisch therapeut

Data:

dag 1: vrijdag 3 februari 2012

dag 2: vrijdag 10 februari 2012

dag 3: vrijdag 2 maart 2012

dag 4: vrijdag 9 maart 2012, telkens van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; cursusboek Brain Gym, koffie en lunch inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders, CLB-medewerkers en directeuren

Als we ons volledig realiseren dat leerlingen op verschillende manieren slim zijn en we hier bewust rekening willen mee houden, dan transformeert dat onze onderwijswerkelijkheid.

Het onderwijs doet vooral een beroep op 2 soorten intelligenties: de verbaal linguïstische en de logisch mathematische. Leerlingen hebben echter diverse intelligentiepatronen. Ze leren het best en meest als leraren hun instructies en werkvormen afstemmen op de diversiteit aan intelligenties. We presenteren hier een aanpak van meervoudige intelligentie, die zich eenvoudig in laat passen in lessituaties. Direct ingaan op intelligentieverschillen in de klas zonder veel testwerk en zonder ingewikkeld organiseren.

Uiteindelijk is de M.I- theorie vrij eenvoudig. De centrale aanname is, dat er niet één of twee manieren van intelligent zijn bestaan, maar dat er vele manieren zijn. Dus zeg niet "Hoe slim ben je?" maar "Hoe ben je slim?". De implicaties van deze aanname zijn, verstrekkend. Als we ons als leerkracht volledig realiseren, dat leerlingen op verschillende manieren slim zijn en hiermee bewust rekening willen houden, dan transformeert dat onze onderwijswerkelijkheid. De M.I.-visie kan het onderwijs enorm verrijken en verfijnen. Het wordt mogelijk om ons onderwijsaanbod beter af te stemmen op de leerbehoeften en leervermogens van de leerlingen. De benadering van Professor Kagan geeft hier een directe en eenvoudige basis voor: matchen, stretchen en vieren.

Tijdens deze workshop leer je :

- De verschillende intelligenties kennen en via concrete toepassingen ervaren
- De intelligenties via concrete toepassingen ervaren
- De begrippen matchen, stretchen en vieren kennen
- Hoe je M.I. met je team in de klas kunt implementeren

Leiding:

Koen Mattheeuws (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Datum:

donderdag 1 december 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, lunch en koffie inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders

Laat je gemakkelijk over je heen walsen? Of wals je zelf soms over anderen heen?
Heb je snel de indruk dat iemand je aanvalt/bekritiseert?
Zeg je, vaker dan je lief is, kwetsende dingen tegen de mensen die je graag ziet?
Verlies je jezelf soms in conflicten?
Zou je je mening beter willen kunnen formuleren?
Wil je graag opkomen voor jezelf en daarin authentiek zijn met respect voor jezelf en de ander?
Wil je graag jouw empathische vaardigheden vergroten?
Wil je graag nee leren zeggen?
Wil je graag ontdekken wat je (zelf)oordelen je te vertellen hebben?
Wil je anders omgaan met je kwaadheid (of die van een ander)?
Wil je ook kijken voorbij gelijk/ongelijk?

Tijdens deze 2 dagen maak je kennis met 2 modellen: Geweldloze Conflicthantering en Geweldloze Communicatie. Je krijgt een stevig theoretisch kader mee, dat opgebouwd wordt a.h.v. ervaringen van deelnemers en trainer. In het eerste deel krijg je inzichten in het ontstaan van geweld (conflicten), de verschillende vormen en oorzaken (en eigen, al dan niet helpende, communicatiepatronen). In het tweede deel maak je kennis met een alternatief. We focussen ons op zowel het zend- (hoe druk ik mezelf uit) als het ontvangedeelte van communicatie (hoe luister ik), waarin verbinding met jezelf én de ander centraal staat.

Theorie wordt interactief en ervaringsgericht opgebouwd op basis van voorbeelden en casussen van trainer en deelnemers. Meer dan enkel inzicht geven in bepaalde denkkaders en visies, gaan we vooral aan den lijve ervaren via rollenspel, uitwisseling, de dansvloeren (info op www.nvcdancefloors.com), vergevingsproces, e.a.

Leiding:

Cory Laura Van Bladel, onderwijzeres, coach en trainer in geweldloze communicatie en conflicthantering, auteur van 'SOS Conflict. Concrete werkvormen voor geweldloos opvoeden en begeleiden'. (meer info op www.blabla-blabla.be)

Data:

dag 1: dinsdag 29 november 2011

dag 2: donderdag 8 december 2011, telkens van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

PEDAGOGISCH-DIDACTISCH HANDELEN/COMMUNICATIE

Module 65

EEN GOED SCHRIJFPROCES... HOE BEGIN JE ERAAN?

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad**, directeuren, zorg- en GOK-begeleiders

'De grenzen van mijn taal zijn de grenzen van mijn wereld'
Wittgenstein

Leerkrachten klagen dat veel leerlingen niet meer kunnen schrijven of niet graag schrijven. In de eindtermen staat dat leerkrachten schrijfbereidheid en schrijfplezier bij de kinderen ontwikkelen. GSM, chatten en meertaligheid leiden tot een veranderende schrijfcultuur.

In deze sessie maak jij kennis met technieken die alle kinderen kansen geven om hun schrijfcompetenties te verbeteren.

Wat vragen de eindtermen en hoe kunnen we hier betekenisvol aan werken in de klas? Hoe kan je schrijven breed evalueren?

Heb je een nieuwe taalmethode dan krijg je tips hoe je taalzwakke kinderen goed begeleidt tijdens de schrijfopdrachten.

Jij krijgt in deze sessie een intensieve training in een taal- en schrijfronde en we bekijken kritisch het huidige schrijfonderwijs!

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's en Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon Onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

vrijdag 18 november 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 66

ONTDEK DE KRACHT VAN INTERACTIEVE WERKVORMEN

Geef je leerlingen gelijke onderwijskansen in een krachtige leeromgeving!

Voor leraren lager onderwijs, **tweede en derde graad**, zorg- en GOK-begeleiders en directeuren

"Wanneer een meer en een minder ontwikkeld mens samen zijn is het de plicht van de eerste om zich aan te passen. Voor hem geldt niet het excuus dat de ander van nature heeft."
Uit 'Een schitterend gebrek' Arthur Japin (pagina 85)

Welke interactieve werkvormen kan ik inzetten in mijn klaspraktijk?

Coöperatief leren is samenwerkend leren. Kinderen werken in tweetallen of in kleine groepjes aan gezamenlijke doelen. Ze leren met en van elkaar.

In deze sessie proberen we een heleboel coöperatieve werkvormen uit voor wiskunde, taal, muzische expressie, W.O. .... Je leert de diversiteit in je klas benutten als rijkdom. Het taal- en rekenzwakke kind krijgt extra aandacht in deze sessie. Zin om actief uit te proberen? Schrijf je dan in!

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

maandag 24 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 67

TOAST LITERAIR Leestechniek supertop maar leesplezier superflop!

Voor leraren lager onderwijs **eerste graad**, directeuren, zorg- en GOK-begeleiders

*Niets zo gezellig als genieten van een heerlijk uitgebreid ontbijt !
Niets zo gezellig als heerlijk wegdromen bij een boek!*

Vlaamse leerlingen staan internationaal aan de top voor lezen. Maar ze hebben er een bloedhekel aan. Dat blijkt uit PISA 2009, een internationaal vergelijkende studie van de OESO naar 'leesvaardigheid'. Veel ouders en leerkrachten ervaren dat kinderen het plezier in lezen verliezen tijdens het aanvankelijk lezen.

Leerkrachten met allochtone kinderen in de klas ervaren dat hun kinderen leestechnisch kunnen lezen maar vaak totaal niet begrijpen WAT ze lezen. In deze sessie inventariseren we eerst alle problemen en dan gaan we deze problemen aanpakken.

Je krijgt een heleboel praktijktips om het leesplezier in je klas te verhogen en het leesbegrip van allochtone kinderen te verbeteren. Deze sessie is heel sterk praktijkgericht!

Mooie boeken en leesstimulerende materialen staan centraal in deze sessie.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's en Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon Onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

maandag 6 februari 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 68

VAN TECHNISCH LEZEN EVOLUEREN NAAR FUNCTIONELE LEESVAARDIGHEID MET BREDE EVALUATIE!

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad** en zorgbegeleiders

Uit GOK : 'Taalbeleid'; Doel 1:

Het aantal kinderen met een voldoende taalvaardigheid (luisteren en spreken, schrijven en begrijpend lezen in functionele contexten) vermeerderen.

Welke aanpassingen zijn er nodig binnen je leesonderwijs om te evolueren van technische deelvaardigheden naar functionele leesvaardigheid?

Hoe breng je het leesproces van een kind in beeld om vervolgens dit proces te evalueren met het kind en de ouders? Je krijgt concrete voorbeelden te zien van een experimenteergroep hoe zij deze leesevolutie in beeld brengen. Is de nieuwe testbatterij van AVI een meerwaarde of zijn er valkuilen?

Ben jij bereid te **reflecteren** met je eigen collega's en met collega's van andere scholen over je leesonderwijs en durf jij te **experimenteren** om het leesrendement en de leesvaardigheid van ALLE leerlingen te verbeteren? Van harte welkom.

Opgelet! Je schrijft je in met een duo, trio of maximum een kwartet d.w.z. per school zijn er minimum twee leerkrachten

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Data:

dag 1: vrijdag 30 september 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

dag 2: donderdag 27 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80 per dag per deelnemer; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 69

GROTE KINDEREN BETOVEREN DOOR ... KAMISHIBAI, interactief voorlezen, vertellen en FUNDELS !

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad**, directeuren, zorg- en GOK-begeleiders

In deze sessie proef je de magie van Kamishibai en FUNDELS.

Voorlezen helpt tegen ontleding. Tot die conclusie komt studente Annick De Vylder in haar masterscriptie 'Leidt voorlezen tot een betere leesattitude? Een quasi-experimenteel onderzoek in het zesde leerjaar van het basisonderwijs'. De studie toont aan dat lezers die met plezier teksten voorlezen aan anderen - in dit geval aan kleuters - minder geneigd zijn om met lezen op te houden. Bovendien bevestigt het onderzoek dat leesplezier meer bepalend is voor het leesgedrag van kinderen dan het opleidingsniveau van hun familie.

Welke platen en FUNDELS zijn er momenteel beschikbaar en hoe organiseer je een samenwerking met jouw bibliotheek? Welke meerwaarde hebben deze methodieken? Hoe organiseer je best voorleessessies **tussen** kinderen? We bespreken hoe je de woordenschat van kinderen in de lagere school kan verhogen door krachtige werkvormen. **Jij leert hoe je verhalen kan maken met je klas. In de namiddag leer je hoe je met kosteloos materiaal platen kan maken samen met je kinderen.**

Wil je graag uitwisselen met andere scholen en leuke ideeën meenemen voor de Voorleesweek van 2011? Ben jij altijd op zoek om je literaire competenties te verrijken? Schrijf je dan in voor deze actieve sessie! Je kan een Kamishibai bestellen bij de lesgever aan €28.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

maandag 10 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 70

'GROTE' VRIENDEN VAN DE POËZIE (vernieuwd aanbod!)

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad**, directeuren, zorg- en GOK-begeleiders

De afgelopen jaren hebben heel wat leerkrachten de kracht van poëzie ervaren.

Er zijn schitterende acties ondernomen om van Gedichtendag een kinderfeest te maken. Deze sessie sluit uiteraard aan bij het thema van Gedichtendag 2012.

In deze NIEUWE sessie staan tijdens de voormiddag gedichten en activiteiten voor de tweede en derde graad centraal waar **houden van** of de **liefde** bezongen wordt. (Valentijn, verliefdheid, moeder- en vaderdag, opa en oma...)

Tijdens de namiddag werken we rond het thema van Gedichtendag 2012.

Genieten van taal staat centraal in deze sessie.

Je krijgt tips voor een poëtisch schooljaar!

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

dinsdag 17 januari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Meebrengen:

Liefst een doos van laarzen of een grote schoendoos, lijm, gekleurd papier, krantenpapier, restjes geschenkpapier, schaar, lijm, stiften

Module 71

KOM OP, VERHAAL! Kinderen schrijven hun eigen verhaal

Voor leraren lager onderwijs, **tweede en derde graad**

'Kom op, verhaal!' is een methode om met kleuters, leerlingen van de lagere school of in familieverband verhalen te maken. In de versie voor de kleuters wordt er een verhaal gemaakt samen met de leerkracht of begeleider. In de lagere school werkt het als een gezelschapspel en kunnen leerlingen er in kleine groepjes zelfstandig mee aan de slag. 'Kom op, verhaal!' is een unieke methode die aan de klassieke stelopdrachten vooraf gaat. Bovendien is het een bijzonder flexibele methode. De sterkte ervan is dat ze gemakkelijk aan thema's of projecten kan worden aangepast. Het is een aanvulling op de bestaande methodes en handboeken en ontwikkelt bij kinderen creativiteit, (ontluikende) geletterdheid en sociale vaardigheden.

'Kom op, verhaal!' leert kinderen verhalen verzinnen. Dat doen ze niet in het wilde weg. Stuurkaarten vertellen hen iets over de structuur van het verhaal en stimuleren hen om verder te denken. Verhaal kaarten helpen hen op weg, maar ook niet meer dan dat. Hun fantasie en hun gevoel voor literaire kwaliteit doen de rest. De methode bevat 10 verhalen voor de kleuters en zes verhalen voor de lagere school als startmateriaal. Daarna heeft u genoeg inspiratie om zelf verhaal kaarten te maken.

'Kom op, verhaal!' is er dus voor de begeleider die creativiteit belangrijk vindt.

Basis van deze bijscholing is de methode: 'Kom op, verhaal!' (Uitgeverij Lannoo). De auteur zelf geeft deze bijscholing. Indien u dit wenst, kan u de totaal methode (boek en gezelschapspel) verkrijgen met een korting (kostprijs: € 29,95). Graag een mailtje vooraf zodat Karel de bestellingen kan meebrengen. (Eén aankoop per school is voldoende, het materiaal kan worden doorgegeven)

Leiding:

Karel Moons, stafmedewerker De Veerman vzw. (Kunsteducatieve organisatie met een brede kijk op de kunsten en educatie. Ze wil kinderen, jongeren en volwassenen op een actieve manier kennis laten maken met de kunsten)

Datum:

maandag 17 oktober van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, koffie en korting bij aankoop totaal methode inbegrepen

Module 72

BOEIEND EN UITDAGEND FRANS GEVEN IN DE DERDE GRAAD

In de eerste sessie bouwen we aan een stevige fundering en gaan we op zoek naar de basisvoorwaarden om, geheel volgens de eindtermen, op een gedreven manier Frans te leren.

- Hoe leren kinderen een vreemde taal?
- Op welke manier wordt dat in scholen aangeboden? (Vreemde taallessen, Immersie en CLIL)
- Zijn er alternatieve manieren dan deze die we gewoon zijn?
- Wat gebeurt er als ik in een vreemde taal wordt ondergedompeld?
- Wat is multi-zintuiglijk taal leren?

In de tweede sessie bouwen we samen een boeiende activiteit uit waarin de 5 leerlijnen vervat zitten. Een methodiek die transfereerbaar is naar de klas en die de bestaande methodes alleen maar kan verrijken zonder dat deze overbodig worden.

- Wat zeggen de nieuwe eindtermen basisonderwijs?
- Wat zeggen de nieuwe eindtermen secundair onderwijs?
- wat zeggen de nieuwe leerplannen?
- Welke activiteiten zal ik organiseren om op een boeiende manier te werken aan: luisteren, spreken, lezen, schrijven en mondelinge interactie

Leiding:

Hans Schmidt, rijke ervaring als pedagogisch begeleider OVSG - muzische vorming en vreemdetaleninitiatie

Data:

sessie 1: woensdag 12 oktober 2011

sessie 2: woensdag 26 oktober 2011, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 73

POSITIEVE OUDERBETROKKENHEID VERHOGEN

Aanrader voor leerkrachten met minder dan 10 jaar praktijkervaring

Ouderbetrokkenheid bestaat al zolang er scholen zijn. Ouders zijn er in alle maten en gewichten: hoog- of laagopgeleid, autochtoon of allochtoon, nonchalant of veeleisend, respectvol of respectloos, geïnteresseerd of ...Het is dus een zeer heterogene groep en daar moet je rekening mee houden als je ouders wilt bereiken of betrekken. Veel (jonge) leerkrachten knappen af op de geringe betrokkenheid van ouders of directe communicatie van hoogopgeleide ouders.

Wat verstaan leerkrachten onder ouderbetrokkenheid en verstaan de ouders daar hetzelfde onder? Hoe kan je als leerkrachtenteam de ouderbetrokkenheid vergroten? Hoe kan je allochtone ouders betrekken bij het schoolgebeuren? Vanuit reflectie gaan we actie ondernemen. Je krijgt goede voorbeelden uit het onderwijsveld. We bespreken ook de valkuilen bij ouderbetrokkenheid.

We werken als concrete actie het oudercontact van september op een eigentijdse manier uit.

Leiding:

Daniëlle Daniëls, rijke ervaring o.m. als onderwijzeres, remedial teacher, boekenjuf, stafmedewerker CEGO, navormer Leesbevordering en Taalvaardigheid (Boekbaby's, Kinderopvang, KO en LO), docent Bachelor na Bachelor Zorg en Buitengewoon onderwijs (module taalvaardigheid).

Datum:

maandag 19 maart 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 15u30

Bijdrage:

€ 80, syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 74

COMMUNICATIE TUSSEN SCHOOL EN GEZIN Praten met ouders

Ook voor zorgbegeleiders en directeurs

Het hele terrein van communicatie in het onderwijs is in beweging. Er wordt momenteel bewuster en gestructureerder gekeken naar communicatie binnen scholen -tussen leerkrachten, leerlingen en directie- en naar communicatie met ouders en derden. Het eerste proces zouden we kunnen omschrijven als interne communicatie. Het tweede proces omvat meer de externe communicatie.

Tijdens deze sessies beogen we inzichten en vaardigheden bij te brengen om op het terrein van de externe communicatie voortaan doelgerichter te communiceren, betere gesprekken te voeren met ouders. We brengen aan de hand van aan de dagdagelijkse onderwijspraktijk ontleende voorbeelden communicatieve processen in beeld. Er worden talrijke voorbeelden en adviezen gegeven hoe communicatie met ouders (zowel adviesgesprekken, als helpende en slecht nieuws gesprekken) anders en beter kunnen. Naast de theoretische inzichten komen ook een aantal trainingsaspecten aan bod. Uiteraard geldt hier de boodschap "learning by doing". Deze sessies zijn gebaseerd op het boek 'Praten met ouders' door Rik Prenen en Maurits Wysmans (CEGO). De auteur zelf geeft deze nascholing.

Leiding:

Maurits Wysmans, lector K.H. Leuven – Departement Sociale School, deskundige in opvoedings- en gedragsproblemen

Datum:

vrijdag 7 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80, syllabus, lunch en koffie inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Het meedelen van een onvoldoende op het rapport, het melden aan de ouders dat men zich zorgen maakt over het gedrag van hun zoon of dochter op school, een verwijzing naar het buitengewoon onderwijs ... allemaal voorbeelden van 'slecht nieuwsgesprekken'. Hoe langer, hoe meer wordt van leerkrachten en leerlingbegeleiders verwacht dat ze voldoende vaardigheden bezitten op het terrein van het voeren van slecht nieuwsgesprekken.

Om daaraan tegemoet te komen, organiseren we een oefen- en trainingsdag over dit thema.

We brengen zowel inzichten als vaardigheden bij op het terrein van slecht nieuws communicatie. Aan de hand van aan de dagdagelijkse onderwijspraktijk ontleende voorbeelden worden communicatieve processen in beeld gebracht. We geven talrijke voorbeelden en adviezen over hoe deze communicatie (slecht nieuwsgesprekken) met ouders anders en beter kan. Naast de theoretische inzichten komen ook een aantal trainingsaspecten aan bod... Uiteraard geldt hier de boodschap "learning by doing". Deze sessies zijn gebaseerd op het boek 'Praten met ouders' door Rik Prenen en Maurits Wysmans (uitgave CEGO). De auteur zelf geeft deze bijscholing.

Leiding:

Maurits Wysmans, lector K.H. Leuven – Departement Sociale School, deskundige in opvoedings- en gedragsproblemen

Datum:

vrijdag 2 december 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

GEDRAG/WERKHOUDING/SOCIALE VAARDIGHEDEN

Module 76

"IK KAN DAT NIET" Hoe spreken met kinderen over 'leren' in de eerste graad...

Voor leraren lager onderwijs, **eerste graad** en zorgbegeleiders

Kinderen uit de eerste graad van de basisschool komen meer en meer in de fase van wegen en meten... Waar ze in de kleuterschool nog veel meer ontwikkelen vanuit eigen initiatief, komen ze in de lagere school in een strakker ritme waarbij de leerkracht de taak heeft kinderen te begeleiden bij het verwerven van nieuwe leerinhouden zoals lezen, schrijven en rekenen.

We zoeken samen naar wat je tegenkomt in de klas aan boodschappen van kinderen waaruit blijkt dat ze twifelen aan hun eigen kundigheid, waarbij je merkt dat ze zichzelf blokkeren in hun leerproces? We bekijken hoe we kinderen kunnen leren omgaan met negatieve gedachten. Dit doen we door te oefenen met woorden geven en spreken met kinderen over hun leerprocessen. We gaan ook aan de slag met lichaamsgerichte oefeningen die hen helpen om te gaan met lichamelijke spanningen.

Leiding:

Lies Ledegen, kindervertherapeut

Datum:

donderdag 15 maart 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen
Sportieve kledij is aangewezen.

Module 77

OPVANG VAN KINDEREN MET FAALANGST

Voor leraren lager onderwijs, **tweede en derde graad**, zorgbegeleiders

Tijdens deze dag gaan we dieper in op de betekenis van faalangst. Als we het hebben over faalangst, dan gaat het letterlijk om bang zijn om te falen.

Faalangst is die angst die niet zozeer slaat op wat je nu moet doen, maar op de kans of de zekerheid dat, dat zal mislukken.

Faalangst is dus een vorm van angst die optreedt bij het leveren van te beoordelen prestaties, waarbij de concentratie op een mogelijke mislukking de aanwezige kennis en vaardigheden blokkeert.

Op school zijn we heel erg bezig met het nastreven van eindtermen, ontwikkelingsdoelen en daarvoor moeten we af en toe meten. Is dit meten van de kinderen nu slecht of niet in het licht van faalangst? Een eenduidig antwoord lijkt niet te bestaan, het is immers belangrijk dat kinderen weten wat er van hen verwacht wordt, en dat kinderen zichzelf als kundig kunnen ervaren.

Te veel vrijheid kan leiden tot onduidelijkheid. Te veel structuur en tijdsdruk kan leiden tot stress.

Het is dus belangrijk om een juiste tussenweg te vinden.

Met dit gegeven gaan we in deze module aan de slag.

Leiding :

Lies Ledegen, kindervertherapeut

Datum:

donderdag 22 maart 2012 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 78

VAN CONCENTRATIEPROBLEMEN TOT ADHD

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Sommige kinderen zijn wel eens verstrooid in de klas of hebben moeite met iets af te werken. Ze tonen weinig belangstelling, zitten er zo maar wat bij of storen soms andere kinderen.

Maar er zijn ook kinderen die voortdurend storen, die ontzettend veel moeite hebben om de aandacht er bij te houden of die ook in de omgang met andere kinderen vastlopen.

Wat is nu het verschil en welke zijn de consequenties naar aanpak?

In deze nascholing komen de volgende vragen aan bod:

Wanneer spreekt men bij kinderen van een gewone verstrooidheid, een concentratieprobleem of over een concentratiestoornis zoals ADHD?

Bestaat er een onderscheid tussen AD(D) en ADHD ?

Hoe vaak komt ADHD voor?

Hoe kan je als leerkracht het onderscheid maken ?

Hoe kan je als leerkracht met dit kind omgaan ?

Leiding:

Maurits Wymans, lector K.H. Leuven – Departement Sociale School, deskundige in opvoedings- en gedragsproblemen

Datum:

vrijdag 9 december 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80, koffie, lunch en syllabus inbegrepen

Module 79

OMGAAN MET PROBLEEMGEDRAG IN DE KLAS EN OP SCHOOL

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Op dit ogenblik neemt de aandacht voor probleemgedrag bij kinderen en jongeren erg toe.

Probleemgedrag zoals stil, teruggetrokken, verdrietig en angstig gedrag enerzijds maar ook overactief, oppositioneel, roepend, pestend of agressief gedrag anderzijds dwingt de leerkrachten en directie tot het zoeken naar een aangepaste aanpak.

Uiteraard gebeurt dit alles in samenspraak met de ouders.

Tijdens deze sessies wordt vooral informatie gegeven over hoe een bepaald soort probleemgedrag kan begrepen worden, op welke manier de individuele leerkracht en het team daar het best kunnen mee omgaan. Omwille van het feit dat deze opleiding erg praktijkgericht benaderd wordt, wordt veel appél gedaan op de actieve inzet en bereidheid tot participatie van de deelnemers.

Tijdens deze sessies komen naast de theoretische inzichten ook een aantal trainingsaspecten aan bod waarbij de deelnemers aan de hand van eigen ingebrachte casussen in interactie gaan over probleemgedrag bij kinderen. Hier geldt uiteraard de boodschap "learning by doing".

Leiding:

Maurits Wymans, lector K.H. Leuven – Departement Sociale School, deskundige in opvoedings- en gedragsproblemen

Data:

dag 1: vrijdag 28 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: vrijdag 25 november 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag, koffie, lunch en syllabus inbegrepen

Module 80

AANPAK VAN (CYBER)PESTGEDRAG IN KLAS- EN SCHOOLCONTEXT Een praktijkgerichte opleiding

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Pesten. Zo oud als de straat en waarschijnlijk een blijvend probleem dat nooit voor 100% zal verdwijnen. Er valt veel over te vertellen, maar gelukkig ook heel wat aan te doen. We willen in eerste instantie het fenomeen 'pesten' grondig uit de doeken doen. Wat is het verschil met 'plagen'? Wat maakt pesten tot een probleem? Welke aanpak is het meest aangewezen bij melding van pesterijen? Hoe betrekken we best alle betrokken partijen?

Deze sessies zijn meer praktijk- en trainingsgericht opgevat. Tijdens deze nascholing zal de aandacht vooral gaan naar communicatie, methodieken, pestpreventie, het pestactieplan en communicatie binnen het schoolteam. De bedoeling is dat deze opleiding leerkrachten en directies in staat stelt om nadien zelf concreet aan de slag te kunnen in de eigen school.

Leiding:

Maurits Wysmans, lector K.H. Leuven – Departement Sociale School, deskundige in opvoedings- en gedragsproblemen

Datum:

vrijdag 30 september 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 ; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 81

REAGEREN OP AGRESSIE-INCIDENTEN

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Op school kunnen heel diverse vormen van agressief gedrag voorkomen: vernederende opmerkingen, eisend gedrag, spullen kapotmaken, een vechtpartij... tot (kleine) criminele feiten. Hier weerbaar op reageren als leerkracht veronderstelt het vaardig hanteren van verschillende reactiestrategieën én het beheersen van je eigen angst, onmacht en kwaadheid. Beide aspecten krijgen aandacht in deze nascholing. Ook afronding en herstel na een agressie-incident komen aan bod. Wanneer noemen we gedrag "agressie"? Hoe vaak en in welke vormen komt agressie op school voor? Een theoretisch raamwerk helpt om beter grip te krijgen op het fenomeen. Het voorkómen van agressief gedrag: maatregelen die ieder personeelslid zélf kan toepassen. Strategieën om efficiënt om te gaan met agressie. Komen aan bod: kalmeren, confronteren, ontmijnen en vermijdende reacties. We staan stil bij de vraag hoe je elkaar als team kan steunen bij agressie. Eigen emoties: eigen emoties van onmacht, angst, kwaadheid,... onder controle houden én omgaan met de emoties van zichzelf en anderen achteraf.

Korte theoretische inleidingen en oefeningen wisselen elkaar af. Daarbij wordt zo goed mogelijk aangesloten op de eigen ervaringen van de cursisten. De training is actief opgevat: deelnemers worden voortdurend aan het werk gezet. De verschillende reactiestrategieën worden aangeleerd via inleefoefeningen en rollenspel in kleine groepjes.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Data:

dag 1: dinsdag 18 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: dinsdag 25 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 82

KINDEREN LEREN CONFLICTEN HANTEREN

Ook voor zorgbegeleiders en directeuren

Conflicten horen bij het leven. Kinderen worden er van jongsaf aan mee geconfronteerd en ontwikkelen al snel hun eigen strategieën om ermee om te gaan. Daarin blijken de meeste kinderen bijzonder inventief. Toch geraken ze er niet altijd zelf uit. Leerkrachten op de lagere school besteden dikwijls een groot deel van hun tijd aan het oplossen van ruzies tussen kinderen. In deze cursus ontwikkelen we een model om kinderen stap voor stap te helpen eigen conflicten met andere kinderen te hanteren. Speciale aandacht gaat naar die kinderen die makkelijk vast komen te zitten in geval van ruzie.

In deze module komen volgende inhouden aan bod:

- Conflicten in het leven van kinderen van 0 tot 12: hoe vaak botsen kinderen, waarover gaat het, wat zijn hun spontane oplossingsstrategieën, de evolutie van kleine 'botsingen' in de kleuterleeftijd naar grote ruzies op het einde van de lagere school.
- Wat is conflictvaardigheid en wat houdt het allemaal in? Wat kan je in de kleuterschool van kinderen verwachten en hoe bouw je daar in de lagere school op verder?
- Hoe kan je met conflicten tussen kinderen zo omgaan, dat hun eigen competenties op dit vlak verstevigd worden? We oefenen werkvormen die verschillen in de mate waarin je als leerkracht sturend tussenkomt.
- Kinderen die vaak botsen: hoe kunnen we hen extra ondersteuning bieden?

De cursus bestaat uit een afwisseling van korte stukjes theorie en oefeningen. Er is heel wat ruimte voor het bespreken van eigen casussen a.d.h.v. het aangereikte kader. Beeldmateriaal en enkele concrete methodieken stofferen de zoektocht naar bruikbare werkvormen.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Datum:

maandag 16 januari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 83

GEDRAG POSITIEF BEÏNVLOEDEN Met kinderen samen werken aan oplossingen...

Ook voor zorgbegeleiders

In deze nascholing word je ingewijd in het oplossingsgericht werken, een leuke methode om kinderen te ondersteunen in hun functioneren, die ontwikkeld werd door o.a. Insoo Kim Berg en Ben Furman (Kids' skills). Vertrekkend vanuit problemen, zoals die ervaren worden door kind en/of leerkracht, ga je samen met het kind (en z'n ouders) op zoek naar oplossingen. Daarbij worden de eigen competenties van het kind maximaal aangeboord. De leerkracht bepaalt samen met het kind doelen en helpt het om in kleine stapjes z'n functioneren te verbeteren. Hulpmiddelen daarbij zijn vooral goede vragen stellen, die je op een gepaste manier leert gebruiken. Je maakt in deze cursus ook kennis met enkele kant-en-klare materialen, die je ter ondersteuning kan gebruiken. Nadien beheers je een stappenplan om samen met kinderen en ouders te werken aan een positieve gedragsverandering en beschik je over een serie hulpmiddelen die je kan inzetten om kinderen te ondersteunen in het aanleren van nieuw gedrag. In deze module komen volgende inhouden aan bod:

- Van problemen naar oplossingen: een andere visie op moeilijk gedrag;
- Probleemgedrag omzetten in te leren vaardigheden;
- Samenwerken met kinderen: een samenwerkingsrelatie opbouwen, het versterken van de intrinsieke motivatie, omgaan met weerstand;
- Hulpmiddelen voor kinderen om hun eigen competenties te versterken;
- Het betrekken van ouders en vriendjes bij het aanleren van de nieuwe vaardigheid;
- Gespreksvaardigheden, aansluitend bij deze topics.

Na een beknopte theoretische kadering gaan we aan de slag met oefeningen, demonstraties, videofragmenten en casusbespreking.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Data: dag 1: donderdag 12 januari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: donderdag 26 januari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders

Moeilijk leerlingengedrag kost je heel wat energie, zeker als het vaak voorkomt én als het niet meteen lukt om er goed op te reageren. Met deze cursus willen we je helpen meer greep te krijgen op dit moeilijke gedrag. We starten bij de vraag waar moeilijk gedrag vandaan komt, en bieden een eenvoudig kader aan dat duidelijk maakt met welke maatregelen je moeilijk gedrag kan aanpakken en voorkomen. We staan ook stil bij de impact die moeilijk gedrag heeft op jou als mens en zoeken manieren om hier op een gezonde manier mee om te gaan.

Het aangeboden materiaal helpt je met wat meer afstand kijken naar moeilijke situaties, en laat misschien nieuwe mogelijkheden zien in situaties die voorheen vast leken te zitten. Zowel startende leerkrachten als mensen die al jaren voor de klas staan, kunnen in deze cursus heel wat inspiratie opdoen.

Na deze cursus, heb je een duidelijker inzicht in het ontstaan van 'moeilijk' leerlingengedrag en de factoren die je al dan niet kan beïnvloeden. Je beschikt over een werkbare visie op aanpak en preventie van 'moeilijk' gedrag en je kan deze visie vertalen in concrete aandachtspunten voor de eigen klaspraktijk. Daarenboven kan je reflecteren over je eigen sterke kanten en valkuilen in confrontatie met 'moeilijk' leerlingengedrag.

In deze module komen volgende inhouds aan bod:

- Het ontwikkelen van een werkbare visie op "moeilijk" leerlingengedrag: de betekenis van gedrag, oorzaken en uitlokkende factoren.
- Het voorkómen van lastig gedrag: verschillende sporen voor preventie, tips die iedere leerkracht binnen de eigen klas kan toepassen.
- Reageren op storend gedrag, zowel van individuele leerlingen als van een groep.
- Gedrag veranderen: mogelijkheden en grenzen van het werken met beloning en straf, aanleren van nieuw gedrag, met leerlingen in gesprek over hun gedrag.
- Hoe zorg ik als leerkracht goed voor mezelf? Hoe ga ik om met mijn eigen onmacht? Hoe kan ik mijn eigen kwaliteiten beter uit de verf laten komen?

Korte stukjes theorie en oefeningen wisselen elkaar af. We werken in een kleine groep, zodat er heel wat ruimte is voor het bespreken van eigen casussen a.d.h.v. het aangereikte kader. Uitwisseling met collega's (intervisie) helpt het aangereikte materiaal vertalen in concrete handvatten.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Data:

dag 1: maandag 26 september 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: donderdag 6 oktober 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Ook voor zorgbegeleiders

Opgelet: deze cursus is een herwerking van 'Ombuigen van storende klasdynamieken', die vroeger in het aanbod opgenomen was.

Klasgroepen kunnen enorm verschillen van elkaar. Het ene jaar heb je een fijne groep om mee te werken, het andere jaar hangt in je klas een chaotische of gespannen sfeer. Dat laatste is niet alleen voor de leerkrachten, maar ook voor de kinderen, die dag in dag uit hun tijd in die groep moeten doorbrengen, niet leuk.

Gelukkig kan je als leerkracht heel wat doen om, vanaf de start van het schooljaar, van je klas een leuke groep te maken, waar niet alleen jij graag mee werkt, maar waarin ook de kinderen zich op hun gemak voelen. En als het toch de foute richting moest uitgaan, zijn er mogelijkheden om hieraan te verhelpen. In deze cursus laten we zien hoe een klasgroep zich in de loop van een schooljaar ontwikkelt, en reiken we concrete werkvormen aan waarmee je meteen in je klas aan de slag kan.

Op het einde van deze cursus heb je inzicht in een aantal groepsdynamische principes en kan je ze herkennen in je eigen klasgroep. Je beschikt over concrete werkvormen die je in het begin van het schooljaar kan gebruiken om van je klas een leuke groep te maken. Je kan een aantal interventiestrategieën hanteren om een klasgroep, waarin de sfeer negatief is, positief te beïnvloeden. En, je hebt een beter zicht op je eigen invloed op een klasgroep en kan deze invloed, als dat nodig is, bijsturen.

In deze module komen volgende inhouds aan bod:

- De klasgroep in het begin van het schooljaar: aandachtspunten en technieken om je klas in de beginfase te begeleiden.
- Het groepsproces verderop in het schooljaar: het ontstaan van statushiërarchie en groepsnormen; de evolutie naar een positieve, negatieve of neutrale groep.
- Gebruik van enkele diagnose-instrumenten, o.m. sociogram.
- Jouw invloed als leerkracht op het groepsvormende proces.
- Enkele groepsdynamische interventies, toegepast op casussen die door de deelne(e)m(st)ers worden ingebracht:
  - oplossingsgericht werken ("werken aan wat werkt");
  - variaties op het klasgesprek;
  - werken met steungroepjes;
  - interveniëren "met de groepsnormen mee".

Korte theoretische kadering en toepassingen wisselen elkaar af. Deelne(e)m(st)ers worden uitgenodigd om actief aan de slag te gaan met de aangeboden inzichten en de werkvormen worden inge oefend. Casussen van deelne(e)m(st)ers worden zoveel mogelijk gebruikt ter illustratie.

Leiding:

Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Data:

dag 1: vrijdag 18 november 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

dag 2: vrijdag 2 december 2011, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 86

DE VEILIGE KLAS respectvol lesgeven en leren

Ook voor zorgbegeleiders

Deze nascholing is gebaseerd op het nieuwe boek "De Veilige Klas" van Sura Hart en Victoria Kindle Hodson. In dit boek vind je een praktische vertaling van het gedachtegoed "Geweldloos communiceren" van M. Rosenberg. Een beknopt inleidend deel richt zich op het creëren van veiligheid in de klas. Het tweede deel: "Een veilige klas in de praktijk", verduidelijkt het vierstappen model van "Geweldloos communiceren". Gevolgd door een ruim aanbod van concrete ideeën en lessen. De vier stappen : correct waarnemen en luisteren, een eerlijk uiten van gevoelens, duidelijkheid brengen op het niveau van eigen noden en behoeftes, met een concrete vertaling in een verzoek, zijn de rode draad doorheen dit boek.

Eerst is er een korte kennismaking met het model van "Geweldloos communiceren". Vanuit het vertrekpunt: wij zijn van nature gericht op geven en ontvangen. De intentie tot verbinding staat hierbij centraal. Hoe pas je dit model concreet toe in de praktijk, en welke zijn de mogelijkheden voor je eigen klas? Op welke manier kun je de lessen opbouwen, wat zijn de mogelijkheden?

We oefenen heel concreet met het materiaal, zodat je wegwijs raakt in de taal van verbindend communiceren. De giraffe en jakhalstaal staan symbool voor dialoog en strijd.

Het leren is op de eerste plaats interactief en ervaringsgericht, waardoor je zelf de kracht van dit model kunt ervaren. Zo kan je je de taal van de giraffe (= verbinding) eigen maken.

Leiding:

Karin Ferfers, zelfstandig nascholer en oprichter van Hathor, een internationaal opleidingsinstituut, dat zich richt tot mensen, groepen en organisaties die bewust de kwaliteit van hun communicatie, hun samenwerken en - leven met zichzelf en anderen willen verbeteren. Meer info op www.hathor-instituut.com

Datum:

dinsdag 7 februari 2012, van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 87

SEKSUALITEIT OP SCHOOL Aanpakken of negeren?

Ook voor zorgbegeleiders

Seksualiteit is een niet te ontkennen aspect van het opvoedingsproces. Leren omgaan met seksualiteit is voor een kind bij wijze van spreken hetzelfde als leren fietsen: het is spannend en het is nieuw.

Kinderlijke seksualiteit brengt je als volwassene dicht bij je eigen waarde beleving. 'Wat vind ik storend, gênant en waarom? Waar ligt de grens? Past dit gedrag bij die leeftijd? Welke criteria hanteren wij op onze school? Kan/mag/moet ik hierover praten met collega's? .....

Elke fase in de seksuele ontwikkeling van kinderen roept nieuwe vragen op, waarop je een eigen antwoord moet zien te vinden. In de praktijk blijkt echter, dat eigen opvoeding en ervaringen, het beantwoorden van deze vragen niet zo gemakkelijk maakt.

Seksuele opvoeding beperkt zich niet tot de lessen 'voorlichting' of 'voortplanting'. Het beperkt zich ook niet tot leerkrachten van het vijfde of zesde leerjaar.

Seksualiteit is een onderdeel van de opvoeding waarin iedere leerkracht een opdracht heeft.

Open communicatie hieromtrent is een basisvoorwaarde om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. In deze workshop willen we handvaten aanreiken om seksualiteit (meer) bespreekbaar te maken.

Leiding:

Els Daemen, rijke ervaring als sociaal verpleegkundige VCLB, vormingsmedewerker Relatie-Studio Gent, freelance medewerker Art de Co, nascholer gespecialiseerd in 'relationele en seksuele vorming'

Datum:

woensdag 29 februari 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40; syllabus en koffie inbegrepen

WERELDORIËNTATIE EN MUZISCHE VORMING

Module 88

MUZISCHE VORMING IN DE BASISCHOOL Iedereen artiest!

Ook voor directeuren

Door de talrijke concrete didactische suggesties en de verdiepende inhoud en kan je na de sessies onmiddellijk aan de slag om muzische vorming te implementeren in de klas of in de hele school. In deze module komen volgende inhoud en aan bod:

Sessie 1: Algemene basisprincipes van de muzische vorming in de basisschool

Wat is de essentie van MUVO?

Wat is het belang van MUVO in de persoonlijkheidsontwikkeling?

Wat is het verschil met esthetische opvoeding? creatieve opvoeding?

Reflecteren over het muzisch proces.

evalueren van de muzische vorming en rapporteren van muzische vorming

Sessie 2: De horizontale en verticale samenhang bewaken binnen muzische vorming

Gebruik maken van een GPS MUVO om alle domeinen en leerlijnen aan bod te laten komen.

Gebruik maken van leeswijzers om de doelen degelijk te omschrijven.

Leren agenderen van MUVO.

Een verticale lijn in het schoolteam leren bouwen: werken met groeiboeken

Komen tot eindeloos veel ideeën muzische vorming.

Brainstormen met een team, hoe doe je dat? (is een specifieke techniek)

Via brainstormen en GPS MUVO vanuit een thema ideeën vinden in alle domeinen MUVO.

Concreet leren uitwerken van ideeën en ze in een planning gieten.

Leiding:

Hans Schmidt, rijke ervaring als pedagogisch begeleider OVSG - muzische vorming en vreemdetaleninitiatie

Data:

sessie 1: woensdag 7 maart 2012

sessie 2: woensdag 21 maart 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; koffie en syllabus inbegrepen

Module 89

STEMVORMING EN ZINGEN IN DE BASISCHOOL Goede stemmen kunnen goed zingen!

Alle leerplannen vragen dat we in de klas regelmatig zingen met de kinderen. Kinderen zingen ook heel graag.

In deze sessie gaan we heel praktisch aan de slag met trainingsoefeningen om de stemmen van de kinderen optimaal te laten zingen. Stemvorming is belangrijk en heeft te maken met houding, ademhaling, plaatsen van de stem, articulatie. Al deze aspecten komen aan bod in deze nascholing.

Daarnaast gaan we kijken hoe we onze zanglessen boeiender kunnen maken door allerlei leuke activiteiten aan te bieden die we met en rond een lied kunnen organiseren. Naast het lied aanleren en het zingen van dat lied kan men met het lied creatief gaan musiceren en dat maakt het voor de kinderen veel rijker.

Een hele praktische sessie met een waaier aan toepassingen.

Leiding:

Hans Schmidt, rijke ervaring als pedagogisch begeleider OVSG - muzische vorming en vreemdetaleninitiatie

Datum:

woensdag 28 maart 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 90

CREATIEF MUSICEREN EN COMPONEREN MET KINDEREN

In alle leerplannen wordt gevraagd dat we met de kinderen instrumenten exploreren, met die instrumenten experimenteren en er creatieve muziekstukjes mee maken. Ook muziek vastleggen (met kleuren, grafieken, symbolen, tekeningen ...) is een leerlijn die aandacht vraagt.

In deze sessie gaan we zelf aan de slag en maken we kennis met een manier van musiceren met kinderen die elke leerkracht aankan en die honderden mogelijkheden biedt. We leren hoe we vanuit de kinderen kunnen muziek maken, hoe we werken met stemklanken, lichaamsklanken, zelf gemaakte instrumenten, rommelinstrumenten, ... Kortom we ontdekken een systeem om met alles wat klinkt op een creatieve manier muziekstukken te maken en die vast te leggen.

Dit systeem is toepasbaar in alle klassen van de lagere school, met de jongste kinderen tot en met het zesde leerjaar.

Een hele praktische sessie met een waaier aan tips.

Leiding:

Hans Schmidt, rijke ervaring als pedagogisch begeleider OVSG - muzische vorming en vreemdetaleninitiatie

Datum:

woensdag 14 maart 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 91

MUSICEREN MET NIEUW LIED -EN LUISTERMATERIAAL VOOR DE LAGERE SCHOOL

Sinds de invoering van het leerplan 'muzische vorming' is voor het deelleerplan 'muzikale opvoeding' in de basisschool de vraag naar nieuw didactisch materiaal groter geworden.

Leraren zijn op zoek naar leuke liedjes, interessant luistermateriaal in de verschillende muziekgenres en ook grafisch of visueel materiaal ter ondersteuning van muziek is meer dan welkom.

Jan Coeck, docent aan het Lemmensinstituut in Leuven, beantwoordt deze vraag.

Hij stelt nieuw gecomponeerde liederen voor, bespreekt luisterfragmenten in functie van het doelpubliek en geeft didactische toelichting en tips voor allerlei toepassingen in de les.

Leiding:

Jan Coeck, docent aan het Lemmensinstituut

Datum:

woensdag 12 oktober 2011, van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Module 92

EEN MUZISCHE MENS – EEN MUZISCHE LERAAR Open de deur naar je eigen creatieve expressie

Als je met plezier wil lesgeven is het van belang om de deur naar je eigen creatieve expressie te vinden. Zo werk je met de rijke stroom van mogelijkheden die aanwezig is, in plaats vanuit wat moet. Dit vertaalt zich in een leerkracht die veel ideeën heeft, die vol vertrouwen weet te brengen en vooral plezier heeft in het samen creëren met de kinderen. Van een vrolijk verjaardagsfeest, over een muzische geschiedenisles tot een grappige tentoonstelling in je buurt.

In deze vorming krijg je zicht op hoe jij je eigen creatieve bron kan vrijmaken en voeden. Vanuit eenvoudige oefeningen en thuisopdrachten leer je welk muzisch domein je meest krachtige en expressieve stem is. Tot slot leer je om je ideeën vorm te geven in concrete plannen die je klas voorgoed veranderen. Hoeft het nog gezegd dat je hiermee ook de sleutel weet te vinden naar de creatieve deur van de kinderen?

Leiding:

Eric Van der Straeten, docent drama, media en muzische vorming aan de KH Kempen – campus Vorselaar en freelance theater- en muzisch docent.

Data:

sessie 1: woensdag 7 maart 2012

sessie 2: woensdag 21 maart 2012

sessie 3: woensdag 28 maart 2012

sessie 4: woensdag 18 april 2012, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35 per sessie; koffie en syllabus inbegrepen

Muzische opvoeding is voor leerlingen een topmoment in de week. Zich expressief kunnen uiten is voor velen een andere manier om iets over zichzelf te vertellen.

De vraag is of de muzische activiteiten in ons programma dat ook wel toelaten? Kunnen leerlingen iets over zichzelf vertellen? Mikken we op een verschillende eindresultaat bij de leerlingen? Of zien we toch overal 'meer van hetzelfde' verschijnen?

Als je leerlingen de kans geeft om creatief te zijn, dan vertellen ze vanzelf iets over zichzelf. Maar hoe moet je jouw lessen opbouwen, zodat hun creativiteit toeneemt?

Karel Moons van de Veerman maakt je wegwijs in muzische creativiteit. We geven geen oefeningen door. Je krijgt geen voorbeeldlessen die je dan maar moet kopiëren. Je krijgt wel een kader over creativiteit waarmee je lessen kan maken voor alle muzische werkvormen. Het voordeel is dat je lessen muziek, dans, drama, beeld, media of creatief schrijven op dezelfde manier kan voorbereiden! Bovendien krijg je precies te horen wat je op vlak van creativiteit voor welke leeftijd kan verwachten. Alle lessen hoeven niet vanaf nul te starten. Heb je een les waar je niet tevreden van bent? Breng ze mee! We kunnen ze herwerken tot een les waar je wel creativiteit mee bevordert.

De lessen die tijdens de nascholing worden gemaakt, zullen aan alle deelnemers worden bezorgd, zodat je ook kan profiteren van het denkwerk van de anderen. De docent kijkt deze lessen eerst na en doet suggesties voor verbetering.

Programma:

Sessies 1 en 2 (hele dag): theoretisch kader en lessen drama.

Sessie 3 (halve dag): lessen beeld

Sessie 4 (halve dag): lessen dans

Leiding:

Karel Moons, stafmedewerker De Veerman vzw. Hij werkte voor CANON deze methode rond creativiteit voor kleuters uit

Data:

dag 1 : dinsdag 15 november 2011

dag 2: donderdag 1 december 2011, telkens van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen

Module 94

HOE ALLE KINDEREN AANSPREKEN BINNEN HET LEERDOMEIN W.O.? W.O. is meer dan begrijpend lezen!

In deze module wordt W.O. 'ruimer bekeken' en komen volgende inhouden aan bod:

- Visie: Er wordt vertrokken vanuit een gelijkgerichte visie op kwaliteitsvol W.O.-onderwijs
- Actief en interactief: Hoe kan je verschillende werkvormen bewust inzetten?
- Kennis, inzichten en vaardigheden: Hoe kan je verschillende competenties (vanuit de meervoudige intelligentie) integreren?
- Doelgericht: Hoe alle aan te brengen en/of aangebrachte doelen in kaart brengen?
- zelfinitiatief: Hoe kinderen optimaal (en haalbaar voor de leerkracht) betrekken bij de keuze, de invulling van inhouden?
- Geïntegreerd: Hoe andere leerdomeinen integreren?
- Leefwereld: Hoe koppel je concrete thema's aan de leefwereld van kinderen?
- Evaluatie: Welke mogelijkheden zijn er om breed te evalueren?

Zelf al doende beleven en zo ervaren wat een meerwaarde kan zijn binnen je W.O.-lessen zodat je 's anderendaags zelf in de klas al aan de slag kan. Er is kans om ervaringen en tips uit te wisselen

Leiding:

Wendy Vinck, ASV-leerkracht BuBao type 3, voordrachthouder VVKBuO, ervaring in het gewoon onderwijs als klasleerkracht, GOK-leerkracht en zorgcoördinator

Data:

sessie 1: woensdag 30 november 2011

sessie 2: woensdag 7 december 2011, telkens van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie, koffie en syllabus inbegrepen

Module 95

MUZISCHE TUSSENDOORTJES VOOR ELKE DAG

De meeste leerkrachten zijn het er over eens, tussendoortjes in de klas bevorderen de concentratie van de leerlingen. Maar in de praktijk worden er maar in weinig klassen tussendoortjes gedaan. In deze sessie spelen we korte spelletjes die tussen de lessen door gespeeld kunnen worden.

Er zitten dans-, muziek- en dramaspelletjes bij. De spelletjes hebben als bedoeling om de concentratie en het zelfvertrouwen van de kinderen te vergroten. Ook wordt het creatief denken van de kinderen gestimuleerd.

Alle spelletjes krijg je achteraf mee in een bundel.

Leiding:

Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Datum:

woensdag 28 september 2011 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 35, koffie en syllabus inbegrepen

Voor leraren lager onderwijs **tweede en derde graad**

Wat is kunst? Het blijft een moeilijke vraag. Het lijkt soms zo ver van ons dagelijks leven te staan. Maar dat is niet zo. Je kan samen met de kinderen kunst ontdekken er van genieten.

In deze sessie laten we ons inspireren door kunst. We kijken naar voorbeelden en bespreken die kort. Daarbij maken we gebruik van enkele basis vragen: Wat zie ik?, Wat voel ik?, Wat hoor ik? Wat ruik ik? Daarna gaan we zelf aan het werk en creëren we zelf "kunst".

Een schilderij van Mondriaan brengt ons tot een dans.

Van Gogh en Mondriaan worden samen nieuwe kunst.

Een beeld van Giacometti inspireert ons tot toneel.

Bij een filmpje maken we een eigen klankband.

Via korte, eenvoudige opdrachten rond dans, muziek, drama, beeld en media komen we tot onze eigen kleine kunstwerken. Deze opdrachten zijn ook makkelijk te gebruiken in de klas.

Leiding:

Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Datum:

woensdag 18 april 2012 van 14u00 tot 17u00

Bijdrage:

€ 40, materialen, syllabus en koffie inbegrepen

VOOR DIRECTEUREN, ZORGBEGELEIDERS, BELEIDSONDERSTEUNERS EN CLB-MEDEWERKERS

Module 97

BEGELEIDEN VAN INNOVATIES Een evenwicht tussen beheersing en flexibiliteit!

Voor directeuren basisonderwijs, zorgcoördinatoren en beleidsondersteuners

Onze school is voortdurend in beweging, in ontwikkeling.
Vernieuwing is niet een eenmalig gebeuren maar het gaat meestal om een veelheid van innovaties.
Als je betrokken bent bij het beleid van de school heb je af en toe nood om op afstand te kijken naar dit complexe gebeuren om dan gerichter terug in de actie te kunnen stappen.

We geven concrete en bruikbare aanzetten en methodieken rond volgende vragen:

- Hoe selecteer en doseer je vernieuwingsimpulsen van binnen en van buiten de school?*
- Kan je hierbij gebruik maken van je pedagogisch project?*
- Heb je voeling met de draagkracht van het team?*
- Hoe waak je erover om een haalbare koers te varen door prioriteiten te bepalen in samenspraak met het team?*
- Wat doe je met alles wat goed loopt op school? (Borgen of wegbergen?)*
- Hoe introduceer je vernieuwingen op een strategische en planmatige wijze?*
- Zijn de acties die je gepland hebt SMART?*
- Hoe volg je de vernieuwingen op tot in de klas?*
- Hoe kan je proeftuintjes opzetten?*
- Hoe kan je op eenvoudige wijze leermomenten installeren met het team: tijd om terug te blikken, vooruit te blikken en de doelen te bevragen?*
- Hoe ga je om met weerstanden en vanwaar komen ze?*

We maken hierbij voortdurend de koppeling met je concrete praktijk.

Een greep uit de evaluaties van de vorige jaren:

- veel methodieken meegekregen waarmee je zo aan de slag kan
- goed om eens van op een afstand en met 'een andere bril' het schoolgebeuren te bekijken
- het telkens koppelen van de praktijk aan de theoriekapstukken (kaders) verduidelijkt veel
- samen een praktijkcase bespreken, biedt verheldering en is tegelijk heel leerzaam
- nieuwe, duidelijke inzichten in groepsprocessen gekregen, die aanpak problemen mogelijk maken.
- biedt ook een grote 'persoonlijke' meerwaarde, graag een vervolg hierop
- dit zou een 'verplichte' vorming moeten zijn voor beleidsondersteuners, zorgcoördinatoren en directeuren
- zeer betrokken en bekwame nascholer!

Leiding:

Karel Binon, nascholer, pedagoog-psychotherapeut en lector aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Data:

- sessie 1: woensdag 5 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00
- sessies 2 en 3: donderdag 20 oktober 2011 van 9u00 tot 16u00
- sessie 4: woensdag 18 januari 2011 van 09u00 tot 12u00

Bijdrage:

€ 40 per sessie; syllabus, koffie en lunch op 20 oktober inbegrepen

Voor directeuren basisonderwijs, zorgbegeleiders en beleidsondersteuners

In het werken met collega's of met kinderen, met ouders word je geconfronteerd met heel wat psychosociale problemen; je blijft soms met heel wat vragen achter

- - Hoe ver kan je gaan in de begeleiding? Mag ik mezelf hierin begrenzen?
- - Wat kan je zelf opvangen en waar moet je doorverwijzen?
- - Wat met thematieken die me zelf raken of waar ik emotioneel geen weg mee kan?
- - Is het voldoende dat ik een luisterend oor bied of moet ik alles kunnen oplossen?
- - Wat doe ik met mijn rol als directeur, als collega, ...?

In deze nascholing verkennen we de verschillende factoren die in dit hulpverleningsproces een rol spelen. We trachten elkaar te ondersteunen om onze hulpverleningskwaliteiten te onderkennen en te verbeteren.

De ervaring heeft ons geleerd dat deze cursus van 6 sessies het best georganiseerd wordt op drie hele dagen.

Een greep uit de evaluaties van de vorige jaren:

- wordt gebracht vanuit eigen ervaringswereld en is gesteund op een ruime praktijkervaring
- durven om confrontatie met jezelf aan te gaan om anderen nog beter te begrijpen, is heel leerrijk en verrijkend
- een goede dosering van achtergrondinfo (theorie) met praktijkoefeningen
- rustige, inlevende, bekwame nascholer
- naar deze syllabus zal ik nog vaak teruggrijpen, heel bruikbaar materiaal
- ben er zeker van dat ik (on)bewust persoonlijk gegroeid ben

Leiding:

Karel Binon, nascholer, pedagoog-psychotherapeut en lector aan de KH Kempen – campus Vorselaar

Data:

dag 1: vrijdag 2 maart 2012

dag 2: donderdag 15 maart 2012

dag 3: maandag 26 maart 2012, telkens van 09u00 tot 16u00

Bijdrage:

€ 80 per dag; syllabus, koffie en lunch inbegrepen.

Voor directeuren basisonderwijs, zorgbegeleiders, beleidsondersteuners en kerngroepeliders

Deze training focust op het oneindige potentiaal van de menselijke hersenen en de unieke invloed van persoonlijke denkvoorkeuren op de effectiviteit van het schoolteam en jouw leiderschap als directie. De training is gebaseerd op werk van Dr. Kobus Neethling en de Neethling Brain Instruments, een psychometrisch instrument dat de acht denkvoorkeuren in linker- en rechter hemisfeer identificeert. Onze dominante denkvoorkeuren beïnvloeden hoe wij informatie verwerken, communiceren, leren, besluiten nemen, gemotiveerd worden, omgaan met verandering en creativiteit, ... Het NBI Profiel is het ideale vertrekpunt voor elke directie die de effectiviteit van zijn/haar schoolteam wilt vergroten.

Jij bevindt je als directie in een positie om werknemers effectief en vakkundig te coachen en in te zetten volgens hun individuele denkvoorkeuren. Dit heeft een onmiddellijk effect op zowel het welbevinden van de leerkracht als de effectiviteit van het lesgeven.

Er wordt ons vaak gezegd dat we moeten leiden volgens voorbeeld. Daarom is het essentieel dat de 'leider-schooldirectie' van de 21ste eeuw een 'Whole Brain Leader' is, een leider die de verschillende denkvoorkeuren van zijn team kent en begrijpt, en die individuen leidt op een manier die hen maximaal inspireert. Het startpunt van deze uitdagende reis is om je persoonlijke denkvoorkeuren te begrijpen en bewust te zijn van hun impact op de leerkrachten die je leidt.

Dag 1 'Whole Brain Thinking' : het oneindige potentiaal van mijn denken als leerkracht

- Je ontvangt je persoonlijke NBI Profiel en ontwikkelt bewustzijn van je eigen denkvoorkeuren als directie en hun invloed op jouw leiderschapsstijl
- Je verwerft inzicht in hoe een school een plek kan zijn waar leerkrachten voldoening, effectiviteit en productiviteit kunnen genereren. Dit omdat elke persoon zich kan focussen op wat voor hem/haar het meeste energie geeft. Collega's worden aangemoedigd om verschillen te aanvaarden en begrijpen dat er kansen gecreëerd worden voor elke leerkracht om zijn volle potentiaal te bereiken.
- Je wordt bewust van de essentie van struikelblokken in de samenwerking en leert om deze onmiddellijk en effectief aan te pakken
- Je leert strategieën ontwikkelen om creativiteit en positief denken te behouden en te doen groeien in een schoolteam.
- Je leert de dynamiek kennen die aan de basis ligt van stress in ons denken en leert concrete hulpmiddelen om deze stress te vermijden en te hanteren.

Dag 2 Opvolgessie met het schoolteam (op school zelf)

Terwijl individuele sterren mogen schijnen, kunnen enkel samenwerking en teamwerk de resultaten bereiken die scholen nodig hebben om succesvol te blijven. Door leerkrachten bewust te laten worden van hun eigen denkvoorkeuren, door inzicht te krijgen in de denkvoorkeuren van anderen, door hun interpersoonlijke effectiviteit te verbeteren, conflicten te minimaliseren en hun teamleden te ondersteunen, uit te dagen en te inspireren, coacht een 'Whole Brain Thinking leider' een team tot zijn vol potentiaal.

- Elke collega ontvangt een persoonlijk NBI profiel dat onmiddellijk inzicht geeft in de verscheidenheid van denkvoorkeuren en communicatiestijlen in het team.
- We leren concrete technieken om de motivatie van elke denkvoorkeur aan te spreken
- We leren concrete methodes om het unieke potentiaal van elke collega te erkennen en te gebruiken in functie van de missie van de school.

Praktisch:

De NBI Profielen worden voor de training opgemaakt d.m.v. een vragenlijst via het internet. Hiervoor is het nodig dat u een e-mailadres opgeeft waarop u persoonlijk bereikbaar bent.

Leiding:

Tania Draulans, dramadocent en regisseur, voormalig lector agogiek en muzische vorming aan de lerarenopleiding KH Kempen – campus Vorselaar; verhuisde in 2006 naar Zuid-Afrika waar ze zich specialiseerde in Whole Brain Thinking. Als erkend Whole Brain Practitioner ontwikkelde ze een unieke lerarenopleiding in Whole Brain Education in Zuid-Afrika i.s.m. de Belgische NGO Cunina. Daarnaast geeft ze bijscholingen voor leerkrachten en directies. Haar werk als trainer en docent bij Canon Cultuurcel, Kunst in Zicht, Wisper, Mooss, Het paleis en De Warande zijn slechts een greep uit haar rijke ervaring.

Datum: dinsdag 18 oktober 2011 van 9u00 tot 12u00 en van 13u00 tot 16u00

Bijdrage: € 80; syllabus, koffie en lunch inbegrepen (De bijkomende kost voor het opmaken van het NBI-profiel bedraagt 10 euro en wordt cash betaald aan de nascholer)

MENTORENOPLEIDING VOOR STAGIAIRS EN BEGINNENDE LEERKRACHTEN

Module M1 MENTORENOPLEIDING VOOR STAGIAIRS EN BEGINNENDE LEERKRACHTEN

Doelgroep: Leraren Kleuteronderwijs

Aanbod van het Departement Lerarenopleiding van de KH Kempen, Campus Vorselaar

VISIE:

Als opleiders zijn we er ons van bewust dat we in onze opdracht om goede en bekwame leraren te vormen slechts slagen als we dat doen in nauwe samenwerking met het werkveld.

De begeleiding van kandidaat-leraren en van beginnende leraren door mentoren in de scholen zelf is één van de hefboomen om te komen tot professioneel gevormde leraren die bereid zijn om levenslang te leren en te werken aan kwaliteitsverbetering.

Toekomstige - maar ook beginnende - leraars constructief begeleiden in hun groei naar kwaliteitsvol leraarschap is niet zo vanzelfsprekend en vereist een aantal specifieke vaardigheden.

Om leerkrachten de kans te geven zich te bekwamen in begeleidingsvaardigheden biedt het Departement Lerarenopleiding van de K.H. Kempen de cursus 'Mentor voor stagiairs en beginnende leerkrachten' aan.

INHOUD:

Ervaren leerkrachten kunnen voor jonge of beginnende collega's een belangrijke rol spelen in hun proces naar professionalisering. Tijdens de verschillende sessies komen volgende thema's aan bod:

De betekenis van het mentorschap voor: mezelf als mentor, beginnende leerkrachten, te begeleiden studenten, de school en de collega's.

Trainen van begeleidingsvaardigheden: reflectie op eigen onderwijspraktijk, gesprekstechnieken voor begeleidingsgesprekken, geven van feedback, grondhoudingen en communicatieve basisvaardigheden.

Recente evoluties in de lerarenopleiding: nieuwe visies op leren en stagebegeleiding, belang van de door de overheid vastgelegde basiscompetenties en vereiste startbekwaamheden, nieuwe stage-instrumenten zoals het Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) en Portfolio.

PRAKTISCH:**Leiding:**

Mieke Bogaerts, docent aan de K.H. Kempen - Campus Vorselaar

Plaats:

KH-Kempen – campus Vorselaar, Lepelstraat 2

Data:**Reeks 1:**

maandag 5 maart 2012, 9.00 – 16.00 uur
donderdag 29 maart 2012, 9.00 – 16.00 uur
dinsdag 24 april 2012, 9.00 – 16.00 uur
maandag 14 mei 2012, 13.30 – 16.30 uur

Reeks 2:

dinsdag 6 maart 2012, 9.00 – 16.00 uur
maandag 26 maart 2012, 9.00 – 16.00 uur
donderdag 26 april 2012, 9.00 – 16.00 uur
dinsdag 15 mei 2012, 13.30 – 16.30 uur

Reeks 3:

donderdag 8 maart 2012, 9.00 – 16.00 uur
dinsdag 27 maart, 9.00 – 16.00 uur
maandag 23 april, 9.00 – 16.00 uur
woensdag 16 mei, 13.30 – 16.30 uur

Kostprijs:

De prijs voor de volledige cursus bedraagt 250 euro, syllabus, koffie en lunch (op de hele cursusdagen) inbegrepen. De cursus is volledig gratis voor scholen die volgend academiejaar een samenwerkingsovereenkomst met onze opleiding ondertekenen.

Inschrijven:

Inschrijven kan uitsluitend via de website van het Donchecentrum <http://www.donche.be/>

Contactpersoon:

Coördinator Professionele Bachelor Kleuteronderwijs marie-josee.lembrechts@khk.be, 014/50 81 75

Module M2

MENTORENOPLEIDING VOOR STAGIAIRS EN BEGINNENDE LEERKRACHTEN

Doelgroep: Leraren Lager onderwijs

Aanbod van het Departement Lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Kempen
Campus Vorselaar

VISIE:

Als opleiders zijn we er ons van bewust dat we in onze opdracht om goede en bekwame leraren te vormen slechts slagen als we dat doen in nauwe samenwerking met het werkveld.

De begeleiding van kandidaat-leraren en van beginnende leraren door mentoren in de scholen zelf is één van de hefboomen om te komen tot professioneel gevormde leraren die bereid zijn om levenslang te leren en te werken aan kwaliteitsverbetering.

Toekomstige - maar ook beginnende - leraars constructief begeleiden in hun groei naar kwaliteitsvol leraarschap is niet zo vanzelfsprekend en vereist een aantal specifieke vaardigheden.

Om leerkrachten de kans te geven zich te bekwamen in begeleidingsvaardigheden biedt het Departement Lerarenopleiding van de K.H. Kempen de cursus 'Mentor voor stagiairs en beginnende leerkrachten' aan.

INHOUD:

Ervaren leerkrachten kunnen voor jonge of beginnende collega's een belangrijke rol spelen in hun proces naar professionalisering. Tijdens de verschillende sessies komen volgende thema's aan bod:

De betekenis van het mentorschap voor: mezelf als mentor, beginnende leerkrachten, te begeleiden studenten, de school en de collega's.

Trainen van begeleidingsvaardigheden: reflectie op eigen onderwijspraktijk, gesprekstechnieken voor begeleidingsgesprekken, geven van feedback, grondhoudingen en communicatieve basisvaardigheden.

Recente evoluties in de lerarenopleiding: nieuwe visies op leren en stagebegeleiding, belang van de door de overheid vastgelegde basiscompetenties en vereiste startbekwaamheden, nieuwe stage-instrumenten zoals het Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) en Portfolio.

PRAKTISCH:

Leiding:

Ann Verheyen, docent aan de K.H. Kempen - Campus Vorselaar

Plaats:

KH-Kempen – campus Vorselaar, Lepelstraat 2

Data:

reeks 1:

dinsdag 13 maart 2012, 09.00 – 16.00 uur

dinsdag 27 maart 2012, 09.00 – 16.00 uur

dinsdag 24 april 2012, 09.00 – 16.00 uur

dinsdag 22 mei 2012, 13.30 – 16.30 uur

reeks 2:

donderdag 15 maart 2012, 09.00 – 16.00 uur

donderdag 29 maart 2012, 09.00 – 16.00 uur

donderdag 26 april 2012, 09.00 – 16.00 uur

donderdag 24 mei 2012, 13.30 – 16.00 uur

Kostprijs:

De prijs voor de volledige cursus bedraagt 250 euro, syllabus, koffie en lunch (op de hele cursusdagen) inbegrepen. De cursus is volledig gratis voor scholen die volgend academiejaar een samenwerkingsovereenkomst met onze opleiding ondertekenen.

Inschrijven:

Inschrijven kan uitsluitend via de website van het Donchecentrum <http://www.donche.be/>

Contactpersoon:

Coördinator Professionele Bachelor Lager onderwijs campus Vorselaar

Jonas.Vreys@khk.be, 014/50 81 74

NASCHOLING VOOR SCHOOLTEAMS

PRAKTISCHE INFORMATIE

Beste directeur

Hierna volgt een beknopte voorstelling van het nascholingsaanbod voor uw schoolteam:

- de eerste thema's zijn gericht op de didactische of pedagogische professionalisering van de leerkracht
- daarna volgen de themanascholingen gericht op het ontwikkelingsproces van het team als team

Hopelijk vindt u in de voorgestelde thema's een zinvol aanknopingspunt voor een nascholing op maat van uw schoolteam.

Tal van schoolteams doen jaarlijks beroep op het Donchecentrum. Voor een vlotte planning vragen we u om ons tijdig te contacteren.

AANVRAAG VOOR EEN TEAMGERICHTE VORMING

1. Neem liefst per mail (donche@khk.be) of telefonisch (014/508 169) contact op met het Donchecentrum.
Vermeld hierbij volgende gegevens:
  - thema van de vorming
  - voorstel datum/data waarop u de vorming wenst in te richten
  - aantal deelnemers
  - gegevens van de school
  - locatie waar de vorming zal doorgaan (indien verschillend van de schoolgegevens)
2. De verantwoordelijke van het Donchecentrum overlegt met de nascholer over de mogelijkheid van inrichting van de vorming.
3. Er wordt opnieuw contact met u opgenomen om de aanvraag al dan niet te bevestigen.
4. Het Donchecentrum maakt een overeenkomst op met de school in tweevoud. Deze wordt u ter ondertekening opgestuurd.
5. De betaling van de schoolteamvorming gebeurt na afloop.

AFSPRAKEN I.V.M. DE KOSTEN VOOR TEAMGERICHTE NASCHOLING 2011-2012

Voor een sessie van 3 uren: € 450

Voor 2 WORKSHOPS van 2 uren op dezelfde dag: € 550

Per coachings-sessie € 200

De verplaatsingskosten van de nascholer en eventuele kopieën zijn niet inbegrepen

SPECIFIEK VOOR KLEUTERSCHOOLTEAMS

Thema 1

Omgaan met kleuters met sociaal-emotionele problemen

De bedoeling is kleuters met een laag welbevinden leren observeren en screenen en op een planmatige manier deze screening bespreken, zodat deze kan leiden tot het nemen van effectieve interventies. Na een inleidende sessie is het mogelijk te werken met concrete casussen van het team. Om een echte sprong met het team vooruit te maken op het vlak van interventies bij sociaal-emotionele problemen.

Nascholer: Betty Palmans, therapeut en lector KHKempen, campus Vorselaar

Thema 2

Omgaan met moeilijk gedrag van onze kleuters

De bedoeling is het team te ondersteunen in de aanpak en begeleiding van kleuters met 'moeilijk gedrag'. In het kader van het decreet 'gelijke kansen' is het belangrijk om kleutergedrag te begrijpen vanuit diverse contexten: de thuiscontext (bv. kansarmoede), de schoolcontext (bv. grote klasgroep) ... zodat de ongelijke kansen waarmee een kind in de school arriveert niet leiden tot nog meer ongelijke uitkomsten. Ook het reflecteren over eigen opvattingen en visies, over de eigen manier van interageren met het kind krijgt hier een plaats. Ook in dit nascholingsproject is het mogelijk te werken met concrete casussen van het team.

Nascholer: Betty Palmans, therapeut en lector KHKempen, campus Vorselaar

Thema 3

Stimuleren van zelfredzaamheid en het ontwikkelen van zelfvertrouwen bij de jongste kleuters.

Als we met de jongste kleuters aan het werk zijn horen we vaak: 'Ikke zelf doen'. 'Ik wil nu ... dat hebben'. Ze zitten volop in hun ik-fase, ze onderzoeken wat ze zelf kunnen en zelf willen kunnen. Hoe kunnen we jonge kinderen laten plezier beleven aan de ontdekkingstocht van dingen zelf doen en hoe kan dat gegeven bijdragen tot zelfvertrouwen? Wat kunnen we concreet doen en onder welke omstandigheden kunnen kleine kinderen die ervaringen opdoen die tot vaardigheden leiden? We hebben het dan niet alleen over de vaardigheden om doe-dingen zelfstandiger aan te pakken, maar evengoed over vaardigheden die hun emotionele en sociale welzijn zullen versterken.

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 4

Werken met ontdekdozen binnen zelfstandig leren

Werken met ontdekdozen of ontdektafels, het is een werkvorm waarbij kleuters eerst ruime kansen moeten krijgen om te experimenteren met allerhande materialen.

Later worden de materialen uitgebreid met onderzoeksgerichte activiteiten aan de hand van werkkaarten. Werken met ontdekdozen is zeer geschikt om aan de enthousiaste, nieuwsgierige en onderzoekende houding van jonge kinderen tegemoet te komen.

In deze nascholing gaan we dieper in op de mogelijke inhoud en thema's van ontdekdozen binnen zelfstandig spelen.

Het wordt allemaal zeer praktisch met concreet materiaal op niveau van de verschillende leeftijdsgroepen en met de mogelijkheid tot uitwisselen van ideeën.

Het kleuterschoolteam krijgt een aantal concrete bronnenfiches om van start te gaan of om hun repertorium uit te breiden.

Deze nascholing vraagt optimaal de inzet van een studiedag en een follow-up sessie.

Nascholer: Ann De Busser, praktijklector KHKempen, campus Vorselaar met ervaring in het begeleiden van kleuterleid(st)ers en schoolteams.

Thema 5

Over verteltassen in de kleuterschool

De verteltas is een stoffen tas, met daarin een prentenboek als hoofdthema en additionele middelen om kinderen en ouders aan te moedigen samen te lezen en daarvan te genieten. De inhoud van de verteltas brengt verhalen voor kinderen tot leven, helpt kinderen spelenderwijs om ideeën, gevoelens en verhoudingen te verkennen, en om mondelinge, organisatorische en sociale vaardigheden te ontwikkelen. In de tas is ondersteunend materiaal aanwezig om de woordenschat te vergroten en om taal, geletterdheid, rekenvaardigheden en wereldoriëntatie te bevorderen. De verteltas stimuleert het leesplezier, breidt de woordenschat uit van ouder en kind en bevordert ouderparticipatie bij het onderwijs. Het werken met de verteltassen vergroot het vertrouwen in het spreken van de Nederlandse taal en is integratiebevorderend. Verteltassen zijn eenvoudig te gebruiken, ook voor ouders die zich onzeker voelen met voorlezen of voor volwassenen met beperkte lees- en spreekvaardigheden in de Nederlandse taal. De tassen en de inhoud zijn gemaakt van duurzaam, stevig en wasbaar materiaal. Ze zijn met veel zorg samengesteld en gemaakt door ouders en leerkrachten.

Nascholer: Ann De Busser, praktijklector KHKempen, campus Vorselaar met ervaring in het begeleiden van kleuterleid(st)ers en schoolteams

Thema 6

De rituelendoos in de kleuterschool

In de levensbeschouwelijke en religieuze groei van mensen zijn rituelen en symboliek heel belangrijk. Ook in de kleuterklas zijn rituelen een zeer belangrijk onderdeel van de dag. Ze geven houvast aan de kleuters en helpen verbondenheid en communicatie groeien. Rituelen mogen niet geïsoleerd worden van wat er verder in de klas gebeurt. Integendeel, in de rituelen steken juist heel veel kansen om de inhoud, de sfeer en de diepgang van een gesprek, gebeurtenis, verhaal, beeld op een andere manier te beleven. Ze helpen mensen om te gaan met het diepere van het bestaan. Rituelen zijn kristallisatie-momenten van wat binnen de klas leeft of op gang komt. Vanuit een gebeurtenis, gesprek of ervaring van, met of tussen kleuters kan je botsen op een sterk doorleefd gevoel of thema. De bedoeling is om aan de hand van een rituelendoos terug te blikken op die ervaring. Dit kan op het einde van de voormiddag, op het einde van de dag of op een ander afgesproken moment. De rituelendoos bestaat dus uit een materialenpakketje en een kaartenpakketje dat aansluit bij de psychosociale en religieuze ontwikkeling van kleuters. Tijdens deze nascholing gaan we de betekenis na van rituelen in het leven van mensen, kleuters en hoe deze de levensbeschouwelijke en religieuze groei van kinderen kunnen ondersteunen. We trachten dit ook open te trekken naar grote rituelen in de wereldgodsdiensten. Aan de hand van zeer concrete materialen (rituelendozen) zoeken we naar mogelijkheden om op deze belangrijke momenten in te spelen.

Nascholer: Ann De Busser, praktijklector KHKempen, campus Vorselaar met ervaring in het begeleiden van kleuterleid(st)ers en schoolteams

Thema 7

Een klaspop maken

Klaspoppen maken meer en meer deel uit van de rituelen in de kleuterklas. In de handel kan je allerhande poppen kopen. Er gaat echter niets boven een zelfgemaakte pop. Deze straalt de eigenheid van de leidster uit. Poppen kunnen ook gereserveerd blijven voor speciale momenten, viermomenten, zoals bijvoorbeeld een verjaardag, het inleiden van het poppenspel,... Deze keer geen theoretische sessie, maar een echte doessessie waarin je je eigenheid en creativiteit kan laten werken. Na de sessie ga je naar huis met een leuke, eigen bekpopp die je zelf een bestemming kan geven. Geen ingewikkelde naai- en constructietechnieken. Het basismateriaal, alsook het stappenplan krijg je tijdens de sessie. Wat je zelf meebrengt: een tafelbeschermer, een lat, een dikke viltstift, snijmes, schaar, vodor, allerlei soorten knopen, kralen die je als ogen kan gebruiken, materiaal om haren mee te maken (wol, viltwol, leder, pels), stoepkrijt in verschillende kleuren, een potje om water in te doen. En niet te vergeten, je creatieve geest.

Nascholer: Ann De Busser, praktijklector KHKempen, campus Vorselaar met ervaring in het begeleiden van kleuterleid(st)ers en schoolteams

SPECIFIEK VOOR KLEUTER- OF LAGERE SCHOOLTEAMS OF VOOR BEIDE SAMEN

Socio-emotionele ontwikkeling

Thema 8

Kinderen en echtscheiding:

We gaan dieper in op de rol die we als leraar kunnen hebben in het proces van het kind dat met (echt) scheiding te maken krijgt.

Scheiden doet wel degelijk pijn, niet eventjes maar langdurig, en alle gezinsleden zullen het er moeilijk mee hebben. Kinderen begrijpen de veranderingen in hun leven vaak niet en vragen zich angstig af wat er met hen gaat gebeuren. En al zijn ouders zich er vaak niet van bewust, kinderen piekeren ook over het welzijn van hun ouders, die nu zo boos en verdrietig lijken .

Eenzijds gaan we in op het aanreiken van taal aan ouders die ontschuldigend werkt, want alle ouders voelen zich schuldig en onzeker.

Als wij het kunnen opbrengen om ons niet veroordelend op te stellen naar de ouders, dan scheelt dit, ook in het contact met het kind.

Anderzijds gaan we op zoek naar hulpbronnen voor de kinderen. Welke hulpbronnen zijn aanwezig en welke handvatten kunnen wij aanreiken die het kind sterker maken?

Hoe kunnen we het kind steunen in het 'mogen loyaal zijn' aan beide ouders?

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 9

Kinderen en rouw

Kinderen worden soms geconfronteerd met de dood van een dierbaar persoon.

We gaan op zoek naar welke handvatten we als leraren kunnen aanreiken in dit proces.

We bekijken welke rouwtaken er zijn en hoe we ondersteunend kunnen werken.

Hoe kunnen wij als leraren nabij zijn in rouw en verdriet?

Welke concrete materialen : prentenboeken, klei, verf , verhalen, symbolen, ... kunnen ons hierbij helpen?

Tegelijk kan dit thema ook opengetrokken worden naar het thema 'omgaan met verlies' in al zijn contexten.

Er kan immers niet afgebakend worden waar kinderen allemaal wel of niet om kunnen rouwen.

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 10

Leren communiceren met een kind in emotionele pijn: een training

---

Signaalgedrag is dat gedrag dat duidelijk maakt dat een kind vastloopt.

Wat kunnen we doen met dit signaalgedrag van een kind?

In de training gaan we praktijkgericht aan de slag en leren we een aantal communicatietechnieken die makkelijk hanteerbaar zijn in je contact met kinderen.

Ze zijn erop gericht om de achterliggende gevoelens en reacties van het kind beter te begrijpen en tegelijk het gedrag te begrenzen waar nodig.

De technieken komen uit de kindertherapeutische communicatie zoals die gebruikt worden in de Integratieve Kindertherapie.

We reiken ook een kader aan waarmee het duidelijk kan worden waarom een kind in pijn, soms niet de pijn naar buiten kan brengen, maar wel een ander vaak 'afwerend' gedrag stelt om de pijn niet te voelen.

Duur : 1 dagdeel of 2 dagdelen (met oefeningen)

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 11

Begeleiding van kinderen met faalangst

Tijdens deze sessie gaan we dieper in op de betekenis van faalangst.

Als we het hebben over faalangst, dan gaat het letterlijk om bang zijn om te falen. Faalangst is die angst die niet zozeer slaat op wat je nu moet doen, maar op de kans of de zekerheid dat, dat zal mislukken.

Faalangst is dus een vorm van angst die optreedt bij het leveren van te beoordelen prestaties, waarbij de concentratie op een mogelijke mislukking de aanwezige kennis en vaardigheden blokkeert.

Op school zijn we heel erg bezig met het nastreven van eindtermen, ontwikkelingsdoelen en daarvoor moeten we af en toe meten. Is dit meten van de kinderen nu slecht of niet in het licht van faalangst? Een eenduidig antwoord lijkt niet te bestaan, het is immers belangrijk dat kinderen weten wat er van hen verwacht wordt, en dat kinderen zichzelf als kundig kunnen ervaren.

Te veel vrijheid kan leiden tot onduidelijkheid. Te veel structuur en tijdsdruk kan leiden tot stress.

Het is dus belangrijk om een juiste tussenweg te vinden.

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 12

Omgaan met neerslachtige gevoelens bij kinderen

In deze sessie willen we dieper ingaan op hoe ook kinderen kampen met neerslachtige gevoelens en hoe er daarbij een link gelegd wordt naar het maken of hebben van negatieve gedachten. Vaak wordt gedacht dat kinderen enkel een zorgeloos leven leiden en dat ze dus niet kampen met droevige gevoelens die hen langere tijd achtervolgen. Maar ook kinderen kunnen zich wel degelijk hopeloos, lusteloos, heel droevig en levensmoe voelen.

We willen het niet zo zeer hebben over de diagnose 'depressie', maar we willen wel handvatten aanreiken om kinderen te leren omgaan met alle gevoelens om hen op die manier te behoeden voor depressie.

Tegelijk willen we het ook hebben over hoe bepaalde omstandigheden en stressvolle gebeurtenissen in een kinderleven oorzaak kunnen zijn tot het ontstaan van een negatieve levensspiraal, waardoor ook kinderen moeite lijken te hebben om zich opgewekt en levenslustig te voelen.

De vraag is dan hoe we als professionelen voor het kind én de ouders ondersteunend kunnen zijn bij het ontwikkelen van meer draagkracht.

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 13

Vrije expressie: Hoe vrije teksten en vrije tekeningen een hulpmiddel kunnen zijn als kinderen het emotioneel moeilijk hebben

---

Doelgroep : leerkrachten laatste kleuterklas en lagere school.

Reeds in de laatste kleuterklas, maar zeker ook in de lagere school, dreigen kinderen soms hun 'eigenheid' wat te verliezen in het willen hun 'best' doen voor de juf of meester. Zo worden expressie-momenten soms ook prestatiemomenten waar kinderen willen voldoen aan een bepaalde opdracht. Toch zijn er op school veel leermomenten mogelijk waarbij kinderen kunnen ervaren dat het erom gaat hoe zij zich voelen, wat zij tot uitdrukking willen brengen, wat zij te zeggen hebben. In het werken met kinderen is het omgaan met vrije teksten en vrije tekeningen een mooi en dankbaar gegeven om mee aan de slag te gaan. In de sessie wordt er heel concreet gewerkt vanuit praktijkvoorbeelden zowel vanuit de ervaring van de nascholer in het onderwijs, als in haar kindertherapeutische praktijk.

Nascholer: Lies Ledegen, kindertherapeut en kleuterleidster

Thema 14

Gedrag positief beïnvloeden: samen met kinderen werken aan oplossingen

---

Als kinderen altijd maar weer hetzelfde onaangepaste gedrag stellen, helpt het vaak niet om hen daarop te wijzen. Ook met straffen en belonen bereik je niet altijd goede resultaten. En dat maakt leerkrachten wel eens moedeloos: wat kan ik dan nog wel doen? In deze cursus word je ingewijd in het oplossingsgericht werken, een leuke methode om kinderen te ondersteunen in hun functioneren, die ontwikkeld werd door o.a. Insoo Kim Berg en Ben Furman (Kids' skills). Vertrekkend vanuit problemen, zoals die ervaren worden door kind en/of leerkracht, ga je samen met het kind (en de ouders) op zoek naar oplossingen. Daarbij worden de eigen competenties van het kind maximaal aangeboord. De leerkracht bepaalt samen met het kind doelen en helpt het in kleine stapjes zijn functioneren verbeteren. Hulmiddelen daarbij zijn vooral goede vragen, die je op een gepaste manier leert gebruiken. Je maakt in deze cursus ook kennis met enkele kant-en-klare materialen, die je ter ondersteuning kan gebruiken.

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 15

Kinderen leren conflicten hanteren

Conflicten horen bij het leven. Kinderen worden er van jongs af aan mee geconfronteerd. Al snel ontwikkelen ze hun eigen strategieën om ermee om te gaan. Toch geraken ze er niet altijd zelf uit. Leerkrachten uit de basisschool besteden dikwijls een groot deel van hun tijd aan het oplossen van ruzies tussen kinderen. Wat is conflictvaardigheid en wat houdt het allemaal in? Hoe kan je met concrete conflicten tussen kinderen zo omgaan, dat hun eigen competenties op dit vlak verstevigd worden? Wat kan je in de kleuterschool van kinderen verwachten en hoe bouw je daar in de lagere school op verder? Beeldmateriaal en enkele concrete methodieken stofferen de zoektocht naar antwoorden. (maximum 2 sessies)

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 16

Reageren op agressie-incidenten

Op school kunnen heel diverse vormen van agressief gedrag voorkomen: vernederende opmerkingen, eisend gedrag, spullen kapotmaken, een vechtpartij,... tot (kleine) criminele feiten. Hier als leerkracht weerbaar op reageren, veronderstelt het vaardig hanteren van verschillende reactiestrategieën én het beheersen van je eigen angst, onmacht en kwaadheid. Beide aspecten krijgen aandacht in onderstaand programma. Ook afronding en herstel ná een agressie-incident komen aan bod. (niet voor kleuterschoolteams, min 2 - max 4 sessies)

Nascholer : Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 17

Pesten op school aanpakken en voorkomen

In deze cursus stellen we een model voor dat alle maatregelen die een school kan nemen om pesten te voorkomen en aan te pakken, op een overzichtelijke manier bij elkaar brengt. Dit model vertaalt de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar bruikbare handvatten voor de eigen school. We geven concreet antwoord op vragen als: wat doe je best op het moment dat je ontdekt dat er gepest wordt op school? Werk je best met de pesters of de gepeste? Moet je de ouders hierbij betrekken of net niet? Hoe kun je de hoeveelheid pestgedrag op school verminderen? (niet voor kleuterschoolteams, maximum 2 sessies)

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in 'voorkomen van' en 'omgaan met' moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 18

Moeilijk leerlingengedrag aanpakken en voorkomen

Alledaagse vormen van “moeilijk” leerlingengedrag kosten leerkrachten heel wat energie, zeker als ze frequent voorkomen én als het niet meteen lukt om er goed op te reageren. Naast een reactie op het moment zelf, is het vaak zinvol om even verder te kijken: wat betekent dit gedrag, wat zijn mogelijke uitlokkende factoren, hoe kan ik dit gedrag in goede zin beïnvloeden? Een integrale visie op het voorkomen van en omgaan met moeilijk leerlingengedrag vormt de leidraad doorheen deze cursus. Zowel losstaande incidenten als zich altijd weer herhalend lastig gedrag van altijd weer diezelfde leerling of klasgroep komen aan bod. Het aangeboden materiaal helpt je met wat meer afstand kijken naar moeilijke situaties, en laat misschien nieuwe mogelijkheden zien in situaties die voorheen vast leken te zitten. Geen standaardrecepten, wel ideeën waarmee je aan de slag kan. (niet voor kleuterschoolteams, minimum 2 - maximum 4 sessies)

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in ‘voorkomen van’ en ‘omgaan met’ moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 19

Een positief klasklimaat, het hele jaar door.

Hoe komt het dat de ene klas een leuke bende wordt, en in een andere groep al na enkele weken een ongezellige en grimmige sfeer hangt... ook al zijn de leerlingen elk apart best wel sympathiek? In deze cursus staan we stil bij wat zich afspeelt tussen leerlingen onderling en hoe dat hun functioneren als groep beïnvloedt. Samen zoeken we handvatten voor de leerkracht om: een nieuwe groep te helpen om een leuke groep te worden; een slecht functionerende groep terug op de rails te krijgen. We vertalen deze inzichten in werkvormen die meteen inzetbaar zijn in de eigen klasgroep. Wonderen bestaan niet, wel een aantal remedies met grote kans op slagen. (niet voor kleuterschoolteams, minimum 2 - maximum 4 sessies)

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in ‘voorkomen van’ en ‘omgaan met’ moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 20

Stap voor stap leren opkomen voor jezelf – ondersteunen van weerbaarheid

---

Kinderen staan dagelijks bloot aan situaties waarin anderen dingen doen die zij niet leuk vinden. Niet alle kinderen kunnen daar goed mee omgaan. Sommigen kruipen in hun schelp en vermijden moeilijke situaties, anderen gaan er hard – vaak agressief – tegen aan. Hoe komt dat en hoe kunnen we deze kinderen helpen? Daarop zoeken we in deze cursus een antwoord. Na het uiteenrafelen van de verschillende componenten van weerbaarheid staan we stil bij een aantal werkvormen en materialen waarmee je in de klas (als leerkracht) of individueel (als zorgbegeleider) aan de slag kan gaan met kinderen die op sociaal vlak een duwtje in de rug kunnen gebruiken.

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in ‘voorkomen van’ en ‘omgaan met’ moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

Thema 21

Samenwerken met ouders: een vak apart!

Voor de optimale ontwikkeling van kinderen en jongeren is een goede verstandhouding tussen school en thuis essentieel. In deze cursus onderzoeken we mogelijkheden om ouders zoveel mogelijk op een positieve manier te betrekken bij het schoolgebeuren en om met hen een constructieve samenwerking uit te bouwen. Zowel beleidsmaatregelen als het voeren van gesprekken komen daarbij aan bod. We zoeken naar manieren waarop school- en thuismilieu elkaar tot steun kunnen zijn in geval van problemen met het kind. Focus daarbij ligt op het opbouwen van een goede communicatie. Aan bod komen o.m. een gesprek op het oudercontact, een slecht-nieuwsgesprek, omgaan met weerstand van ouders, ondersteunen van ouders die het zelf niet meer zien zitten met hun kind.

Nascholer: Hilde Leonard, zelfstandig nascholer, gespecialiseerd in ‘voorkomen van’ en ‘omgaan met’ moeilijk gedrag van kinderen en jongeren.

klasklimaat, sociale vaardigheden en leerhouding

Thema 22

Energizers : introductie (thema 22a) cohesie: een stap verder (thema 22b) Opkickers, tussendoortjes, sfeermakers, doe- en rustmomenten voor de klas.

Welke naam je ze ook geeft, ze komen goed van pas om klas te houden. Daar spelen we tijdens deze workshop op in.

Het klimaat in de klas is zeer bepalend voor de wijze waarop je les geeft. Of is het omgekeerd? Het klasklimaat is niet iets wat ons zo maar overkomt. Zowel de leerkracht als de leerlingen kunnen aan dit klimaat werken. Alleen weten we niet altijd hoe. Daarom biedt deze workshop een waaier aan concrete werkvormen. Zo heb je meteen een aantal bruikbare ideeën om aan dat positieve groepsklimaat te werken. "Dat ga ik morgen in mijn klas doen!" is dan ook een vaakgehoorde reactie na afloop.

Onder de noemer energizers vallen diverse soorten oefeningen. Met ijsbrekers kunnen we een nieuwe groep leren kennen, leerlingen integreren, een nieuwe oefening inzetten. Door spelenderwijs groepen te verdelen zorgen we voor een spontane sfeer en leren de leerlingen met alle klasgenoten omgaan. Heel wat energizers hebben ook een groepsvormend karakter. Door samen te werken, door te streven naar een zelfde doel, door te zoeken naar gelijkenissen en verschillen ontdekken de leerlingen elkaars kwaliteiten en kan er wederzijds respect groeien. Afscheidsspelletjes zijn dan weer ideaal om een les of een project af te ronden.

En toch is een energizer meer dan zo maar een spelletje in de klas. Tijdens het spel trainen we vaardigheden. De leerlingen nemen beslissingen, leren creatief denken en gaan ze om met gevoelens, ... Via deze actieve werkvormen kunnen we het gebruik van deze vaardigheden observeren. Vaak kunnen we met de kinderen het verband maken met de realiteit. We kunnen een energizer ook gebruiken als instapoefening om een les te beginnen. De leerlingen zijn op die manier al in de juiste stemming om aan de slag te gaan.

Wat voor leerlingen werkt kan ook effectief zijn op leerkrachtniveau. Daarom starten bepaalde teams hun personeelsvergaderingen met een energizer.

Uit de klaspraktijk horen we dat de kinderen deze actieve aanpak zeer weten te waarderen. (Iedereen doet mee, elk spel is anders, er wordt veel gelachen,...) Leerkrachten merken o.a. op dat de onderlinge wrijvingen in de klas wegebben. Zo win je de tijd die je investeerde in de energizer meteen terug. Conflicten oplossen kost immers meer tijd en energie.

Deze werkwinkel is een actief gebeuren. We nodigen je uit om actief deel te nemen bij het uitproberen van de werkvormen. Zo beleef je het effect ervan en verlaagt de drempel om er straks zelf mee aan de slag te gaan. Net zoals bij de leerlingen heeft iedereen wel het recht om te passen. Als we een positief leef – klasklimaat willen creëren is de onderlinge en individuele veiligheid immers essentieel.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Thema 23

Lord of the Kring Haal meer uit je kringgesprekken

Een klas bestaat uit 15, 20 en meer leerlingen. Evenveel karakters, evenveel opvoedingsstijlen die zich uiten via hun gedrag. Een niet te ontwarren kluwen... of een schat aan kansen. Om u te overtuigen van dat laatste bieden we u 'the Lord of the Kring' aan. In deze werkwinkel staan we stil bij de mogelijkheden om via kringgesprekken een meerwaarde te bieden aan het leerproces van kinderen en de groepsvorming binnen de klas. Welke vaardigheden heb ik nodig als leerkracht, hoe kan ik via vraagstelling diepgang creëren en welke werkvormen heb ik ter beschikking?

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei in het onderwijs)

Thema 24

Structureel coöperatief leren

Door interactie tijdens het leren voelen uw leerlingen zich betrokken. Ze leren als hecht team op een actieve manier samenwerken. Alle kinderen ervaren leersucces en het klassenmanagement wordt geoptimaliseerd. Professor Spencer Kagan werkte deze visie uit in Structureel Coöperatief Leren. Hij ontwierp geschikte werkvormen en bijpassend klassenmanagement om dit te realiseren.

SCL is een werkwijze waarbij kinderen effectief samenwerken in groepjes van twee of vier leerlingen ongeacht of het nu om taal, rekenen of een andere les gaat. Deze aanpak is bewerkt voor het Nederlandstalig onderwijs. Uniek voor deze werkwijze zijn de GIPS-principes (Gelijke deelname, Individuele aanspreekbaarheid, Positieve wederzijdse afhankelijkheid, Simultane actie) die een actieve betrokkenheid van elke leerling bij het leerproces garanderen.

Coöperatief Leren maakt gebruik van didactische structuren. Dit zijn aansprekende activiteiten die leerlingen effectief laten samenwerken met de leerstofinhouden van de methoden die u gebruikt. Leerlingen leren van én met elkaar en ze leren meer. In het basisboek staan ruim 90 werkvormen uitgewerkt, waarmee allerlei lessen verrijkt kunnen worden.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

Thema 25

Peer mediation: Van Conflict tot kans

Een kennismaking met de mogelijkheden van bemiddeling (peer mediation) in het onderwijs

Waar mensen samen werken kunnen er conflicten ontstaan. Dat is een natuurlijk gegeven. Wanneer een conflict niet aangepakt wordt en bijgevolg ook groeit, dan zit de school met een probleem. Vandaar dat het goed is om mensen in je team te hebben die dit soort zaken kunnen aanpakken. Of het nu gaat om een conflict tussen collega's, leerlingen of om allebei, een bemiddelaar of mediator is altijd welkom. Hij neemt immers geen standpunt in, benut de (soms minimale) wil van beide partijen en begeleidt ze stapsgewijs richting een haalbaar compromis voor beide partijen. Hij luistert, parafraseert en checkt of hij de zaken goed gehoord heeft. Hij zorgt ervoor dat beide partijen de ruimte krijgen om hun verhaal te brengen. Hij bewaakt de gespreksregels, het proces en blijft bovenal neutraal. Daarnaast geeft hij beide partijen de kans om zelf oplossingen aan te brengen. Zonder te sturen gaat hij mee op zoek naar onderhandelingsruimte. En zo groeien de kansen om tot een oplossing te komen. Stel je nu eens voor dat die bemiddelaar eens niet een leerkracht, maar wel een leerling is. Meer nog, hij is niet de enige op de school. Meerdere jongeren nemen de rol van bemiddelaar op zich. Wat zijn dan de mogelijke voordelen?

Deze nascholing is een manier om kennis te maken met een aanpak die in diverse sectoren van ons maatschappelijk bestaan steeds meer veld wint. Het is een kans om eens te proeven van de mogelijkheden en om af te wegen wat bemiddeling voor jouw school kan betekenen.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

Thema 26

De zes denkende hoeden

Een uitgelezen manier om jouw denkvermogen en dat van je leerlingen, collega's,... optimaal te benutten.

Zowel in de hulpverlening als in de bedrijfswereld worden de zes denkende hoofddeksels gehanteerd. En nu volgt het onderwijs. Het gaat om een bevattelijke en uiterst handige methode om je eigen denkvermogen maar ook dat van kinderen beter te benutten. Je denkt (samen of alleen) bewust in een bepaalde richting zonder afbreuk te doen aan je eigen (denk)stijl. In deze workshop kijk je samen naar de mogelijkheden die deze "methodiek" biedt binnen het onderwijs. Zowel in je klas als op teamniveau kan deze methode voor aangename effecten zorgen. Meer begrip, een groter inzicht en een verhoging van de efficiëntie om er maar drie te noemen.

Tijdens deze workshop leer je

- Op een interactieve manier kennismaken met de basisprincipes van De Bono's zes denkende hoeden.
- De zes denkstijlen hanteren in praktijkgerichte oefensessies.
- De mogelijkheden binnen de school en de klas verkennen:
- De kleuren in praktijk brengen door als groep een zelfgekozen topic te bespreken.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

Thema 27

Zeg niet "Hoe slim ben je?" maar "hoe ben je slim?"

Werken met meervoudige intelligentie in de klas.

Het onderwijs doet vooral een beroep op 2 soorten intelligenties. Namelijk de verbaal linguïstische en de logisch mathematische. Leerlingen hebben echter diverse intelligentiepatronen. (8 in totaal) Ze leren het best en meest als leraren hun instructies en werkvormen afstemmen op de diversiteit aan intelligenties. We presenteren hier een aanpak van meervoudige intelligentie die zich eenvoudig in laat passen in lessituaties. Zonder dat daar complexe veranderingen in de school voor nodig zijn.. Uiteindelijk is de M.I- theorie vrij eenvoudig. De centrale aanname is, dat er niet één of twee manieren van intelligent zijn bestaan, maar dat er vele manieren zijn. Dus zeg niet "hoe slim ben je?" maar "Hoe ben je slim?". De implicaties van deze aanname zijn, wanneer u ze gaat onderzoeken, verstrekkend. Als we ons als leerkracht volledig realiseren, dat leerlingen op verschillende manieren slim zijn en hiermee bewust rekening willen houden, dan transformeert dat onze onderwijswerkelijkheid. De M.I.-visie kan het onderwijs enorm verrijken en verfijnen. Het wordt mogelijk om ons onderwijsaanbod beter af te stemmen op de leerbehoeften en leervermogens van de leerlingen. De benadering van Professor Kagan geeft hier een directe en eenvoudige basis voor: Matchen, stretchen en vieren.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

Muzische vorming (beeld, muziek, drama, dans, media)

Thema 28

Drama in de klas

Ieder leraar kan aan de hand van drama bij de leerlingen heel wat teweeg brengen: de fantasie prikkelen, emoties leren uiten, het zelfbeeld verbeteren, de taalgevoeligheid verhogen, leren samenwerken,....

Veel kinderen spelen graag 'toneeltjes'. Maar wat moet je er als leraar in jouw klas mee?

Je bent tenslotte geen acteur of regisseur. En hoe leid je het in goede banen, zonder dat het chaos wordt? Deze cursus is er om je veel spel oefeningen mee te geven om aan de slag te gaan met Drama. Want je moet niet zelf acteren om de kinderen op gang te helpen.

Je krijgt non-verbale en verbale spel oefeningen voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

Jij krijgt spel oefeningen voor tussendoor, kennismakingsspelen, dialogen, ideeën voor korte improvisaties, tips om te werken met gedichten, ...

We testen de oefeningen zelf uit zodat je ervaart wat de mogelijkheden zijn. Je krijgt alle ideeën mee naar huis. Op het eind zal het kriebelen om meteen nieuwe zaken uit te gaan proberen in jouw klas.

Nascholer: Ellen Dierckx, docente kunstonderwijs

Thema 29

Kunst, wat kan je ermee doen?

Voor leerkrachten lagere school

Wat is kunst? Het blijft een moeilijke vraag. Het lijkt soms zo ver van ons dagelijks leven te staan. Maar dat is niet zo. Je kan samen met de kinderen kunst ontdekken er van genieten.

In deze sessie laten we ons inspireren door kunst. We kijken naar voorbeelden en bespreken die kort. Daarbij maken we gebruik van enkele basis vragen: Wat zie ik?, Wat voel ik?, Wat hoor ik? Wat ruik ik?

Daarna gaan we zelf aan het werk en creëren we zelf "kunst".

- Een schilderij van Mondriaan brengt ons tot een sketch.
- Een muziekstuk van Nicholas Lens kan ons inspireren tot een dans.
- Bij een filmpje maken we een eigen klankband.

Via korte, eenvoudige opdrachten rond dans, muziek, drama en media komen we tot onze eigen kleine kunstwerken. Deze opdrachten zijn ook makkelijk te gebruiken in de klas.

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Thema 30

Dansen met kinderen

Zet muziek op en veel kinderen beginnen spontaan te bewegen. Ze doen danspassen na van televisie of ze bedenken er zelf.

Bij dansexpressie kan iedereen meedoen. Er wordt geen beroep gedaan op een specifieke aanleg. Iedereen kan er zijn eigen natuurlijke drang tot bewegen in kwijt.

In deze sessie zoeken we naar eigen dansbewegingen en laten we ons inspireren door voorwerpen, verhalen, muziek, ...

In kleine groepen maken we dan een eigen choreografie.

Zo zal je zien dat je ook met je eigen klas snel korte dansjes kan maken, zonder dat je als leerkracht een danser hoeft te zijn.

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Thema 31

Zingen, en dan? Spelen met de stem en liedjes

Wat kan je allemaal doen met de stem en met een liedje?

We beginnen met speelse oefeningen rond ademhaling en stem.

Daarna zingen we enkele liedjes voor kinderen van de onderbouw.

Deze liederen werken we dan creatief uit. We maken er een eigen tekst bij, brengen het expressief, maken er een klanktapijt bij ... .

Als laatste stap proberen we samen bij gekende kinderliederen creatieve opdrachten te vinden.

Voor leerkrachten 1ste, 2de en 3de leerjaar

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Thema 32

Daar zit ritme in

Veel leerkrachten zien oefeningen rond ritme niet zitten.

De instrumenten zijn te duur, het is te moeilijk met grote klassen, ...

Niets is minder waar!

In deze sessie zingen en klappen we ritmes. We spelen ritmes op goedkope percussie-instrumenten of instrumenten die je zelf kan maken.

Eerst spelen we enkele basisritmes, die we daarna combineren. We maken zelf ritmes en laten ons inspireren door de omgeving. Want overal kan je ritme vinden.

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Thema 33

Wereldoriëntatie: muzisch gezien

Voor leerkrachten lagere school

Bij sommige WO-thema's kan je heel gemakkelijk enkele muzische verwerkingen bedenken, maar soms liggen deze niet zo voor de hand. Hoe kan je drama, beweging (dans), muziek en media koppelen aan wereldoriëntatie?

Hoe gaan we te werk?

Stap1: het leerkrachtenteam geeft vooraf verschillende WO-thema's door (min. 1 maand vooraf)

Stap 2: juf nOortje komt een muzisch workshop geven op school waarin de verschillende WO-thema's aan bod komen.

Stap 3: de leerkrachten krijgen nadien een syllabus van de workshop (eventueel CD met liedjes)

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Thema 34

Liedjes uit de hele wereld

In deze workshop zingen we in verschillende talen. De liedjes komen uit de hele wereld: Zuid-Afrika, Brazilië, Japan, Kongo, ... Bij sommige liedjes horen spelletjes, verhalen, kleine dansjes of ritmes. Daarom zoeken we samen naar de leukste manier om ze te zingen: met de hele groep, in kleine groepjes, vrolijk, droef, ...

Na de workshop krijg je een CD mee met de liedjes, een syllabus met de verhalen en spelletjes.

Nascholer: Juf nOortje, leerkracht lager onderwijs, freelancer muzische vorming

Navormingen door Mooss

MOOSS staat in Vlaanderen sinds het begin van de jaren '80 als synoniem voor "een goesting voor kunst" en "actieve kunsteducatie"

De navormingssessies van MOOSS rond muzische vorming (beeld, muziek, drama, dans, media) hebben **twee grote doelen:**

- Hoe kan je met succes een kwalitatief en verantwoord **muzisch proces** voor jouw klas opzetten en begeleiden?
- Hoe kan je zelf met meer vaardigheden en kennis van zaken lesgeven in de verschillende muzische disciplines? (**De bouwstenen/werkvormen van een discipline**)

Die twee doelen vind je in alle sessies terug. Tijdens deze vormingen kan je je als begeleider /leerkracht verder verdiepen in een bepaalde artistieke discipline. Ook kun je via vormingen leren om muzische processen en activiteiten op te starten. In andere vormingen biedt men je verschillende werkvormen aan die de creativiteit en de begeleidershouding verder ontwikkelen. Goed begeleiden is een leerproces dat nooit af is. Ons motto hierin is 'al doende leert men'. Actie dus!

Deze vormingen kunnen worden aangevraagd voor 1 sessie (3 uren), maar we raden meerdere dagdelen aan om meer in de diepte te kunnen werken.

Thema 35

Meer dan pasjes

Dansen met kinderen en jongeren: hoe doe je dat?

We kennen allemaal wel enkele kant-en-klare dansen die we kunnen aanleren aan kinderen of jongeren. Maar dansactiviteiten bedenken die verder gaan dan enkel pasjes, dat is moeilijker. En net dat is het doel van deze vorming.

We bekijken stapsgewijs hoe een danssessie kan worden opgebouwd. Hierbij ligt de focus niet op de technische scholing. Wel richten we ons op het creëren van opdrachten die de creativiteit van jonge mensen kunnen prikkelen. De klemtoon ligt dus op experiment en spel. Verder wordt er extra aandacht besteed aan groepsdynamische processen. Tijdens deze vorming doe je een hoop inspiratie en inzichten op om je eigen workshops uit te denken.

Thema 36

Iedereen choreograaf

Creëren samen met je dansers

In het circuit van de amateurdansers is het gebruikelijk om choreografieën stapsgewijs aan te leren. De dansdocent demonstreert en de dansers voeren uit. In het professionele circuit gaat het er vaak heel anders aan toe. Daar bepalen de dansers mee hoe de choreografie er uit zal zien. De choreograaf bepaalt de grote lijnen van het stuk en de dansers zoeken mee naar interessant bewegingsmateriaal. De choreograaf coacht en faciliteert.

In deze sessie leer je hoe je met amateurdansers aan de slag gaat, vertrekkende van hun ideeën. We voeren zelf opdrachten uit die leiden tot het creëren van dansante bewegingen. En we bekijken hoe we een gerealiseerd dansstukje kunnen bijschaven.

Thema 37

Podiumgeesten

Verskillende methoden voor het omkaderen van theatervoorstellingen

---

Wat kun je met een groep kinderen en jongeren doen om een theatervoorstelling te omkaderen? Hoe activeer je de kijkervaring van kinderen en jongeren en hoe leid je de voorstelling op een actieve en plezierige manier in? In deze workshop behandelen we een aantal methoden om jonge mensen goesting te doen krijgen in theater. Bovendien overlopen we een aantal originele manieren om de regels en codes van het theater 'behapbaar' te maken voor de doelgroep.

Je gaat zelf actief aan de slag en leert aan de hand van concrete voorbeelden om vanuit thema, speelstijl of vormgeving activiteiten te bedenken. Dit kan een actieve omkadering zijn of zelfs een nagesprek. Ook leren we hoe je vanuit de leefwereld van de maker(s) of regisseur(s) kunt vertrekken. Want hoe stuur je een goed gesprek over een ontoegankelijke voorstelling? En hoe schakel je op een organische manier tussen reflectieve en actieve opdrachten, zodat de deelnemers meer inzicht krijgen in het maakproces of de thematiek?

Thema 38:

Theater maken vanuit het niets

Toewerken naar theatrale resultaten vanuit de ideeën van jongeren

---

Wil je een theatrale presentatie of een toonmoment maken vanuit de ideeën van de jongeren zelf? Dan ontstaat vaak terecht de vraag: hoe begin je eraan? Hoe begeleid je zo'n activiteit naar een degelijk eindresultaat?

In deze cursus doorlopen we het creatieve productieproces. Vanuit verschillende invalshoeken (een tekst, een thema, een voorwerp, een locatie...) verzamelen we ideeën. Een aantal daarvan werken we verder uit om te eindigen met het presenteren van een aantal scènes. Nadat je zelf hebt ervaren hoe het is om speler én zodat je naar huis gaat met een aantal duidelijke handvaten en praktijktips.

Thema 39

De klassiekers herdacht

Creatieve verkenning van de mogelijkheden om oude 'knutsel'activiteiten in een nieuw kleedje te steken

---

Elk jaar opnieuw de vraag: wat doe ik met de kinderen rond de seizoenen, Sinterklaas of Halloween en welk cadeautje maken we voor moederdag? Heb je behoefte aan nieuwe ideeën of betrap je jezelf soms op herhaling van steeds dezelfde activiteiten en technieken (papier, stempelen, inkleuren, ...)? Dan is deze workshop vast iets voor jou!

Eerst word je uitgenodigd zelf te proeven hoe je op eenvoudige en procesgerichte manier tot leuke resultaten kan komen. Daarna bekijken we samen welke bekende thema's, activiteiten, materialen of technieken je in een nieuw kleedje wil steken. Via allerlei creatieve technieken verzamelen we daarna originele ideeën. In een laatste stap werken we enkele ideeën uit tot een (te) gekke activiteit.

Thema 40

Kunst is lekker

Met kinderen en jongeren werken rond hedendaagse kunst

De hamzuilen van Jan Fabre, de kakmachine van Wim Delvoye (Cloaca) of de beelden gemaakt van kauwgom van Bart van Dijck. Wat moet je daar mee aanvangen? En hoe breng je kinderen en jongeren tot hun eigen appreciatie van hedendaagse kunst?

Via actieve oefeningen krijg je in deze workshop een beter zicht op de stappen die kunstenaars zetten om tot een beeldend werk te komen. Vertrekkende vanuit je eigen ervaringen, leggen we vervolgens bloot hoe we hedendaagse kunst 'verteerbaar'

Thema 41

Muziek... zo kan het ook *Muziek anders bekeken en op een actieve manier*

Bij het woord 'muziek' denken veel kinderen en jongeren nog makkelijk aan notenleer, blokfluit spelen en de maat slaan. Er bestaan evenwel nog andere methodes om kinderen goesting te geven in muziek.

In deze workshop leer je een brede waaier van ritmische spelletjes, systeempjes en truukjes waarmee je kinderen en jongeren zonder veel technische bagage aan het musiceren brengt. Verder exploreer je actief verschillende opdrachten en oefeningen en vergelijk je die op hun aantrekkingskracht voor kinderen en jongeren.

Thema 42

Muziek in G-groot *Muziek voor grote groepen zonder instrumenten*

Als we denken aan 'muziek' en 'grote groepen' komen we dikwijls niet veel verder dan het opentrekken van de oude liedjesdoos en het onwennig mompelen van de teksten. Dat moet beter kunnen!

We oefenen een waaier van ritmische spelletjes, systeempjes, truukjes en rijgen ze in een mum van tijd aan elkaar tot grotere ritmische structuren. De deelnemers leren meerdere muzikale deelaspecten (o.a. dirigeren, soleren, werken met partituren,...) bruikbaar te maken voor grote(re) groepen.

Thema 43

Bevlogen samenwerking *Tips&tricks voor boeiende samenwerkingsprojecten*

Heb jij ook zo'n stoffige schuif waarin alle té grootse dromen verdwijnen als je beseft dat je ze alleen niet kan waarmaken? Voel je ook soms de goesting om met een collega-organisatie samen te werken, maar komt het er nooit van die plannen zinvol uit te werken?

Veel vage ideeën zijn helemaal niet zo onmogelijk als ze lijken. Met de juiste partners kan uit wat gefantaseer vaak een prachtig project groeien.

We onderzoeken samen hoe je projecten of trajecten kan opzetten waarin verschillende partners graag hun inbreng hebben. Hoe kan je een gemeenschappelijke droom vinden waarin de specifieke expertise en knowhow wordt benut van verschillende partners met elk een eigen werking, doelstelling of visie. Hoe verhoog je ieders betrokkenheid en verdeel je de investering en werklast op een goede manier?

Deze vorming biedt geen kant-en-klare succesformules, wel een aantal checklists, do's&don't en tips&tricks om de haalbaarheid van een project na te gaan, om goede afspraken te verwoorden, om de juiste partners te vinden, ...

Deze vorming ontstond naar aanleiding van het project SuperVlieg waarmee Mooss duurzame samenwerkingen stimuleert en begeleidt tussen lokale diensten, organisaties en verenigen die werken rond kindercultuur.

Thema 44

Oud geleerd is jong gedaan! *Creatieve activiteiten ontwikkelen voor kinderen en (groot)ouders samen*

Heb je genoeg van de gebruikelijke jaarlijkse pannenkoekenbak waarop de familie welkom is? Hoe organiseer je boeiende activiteiten voor kinderen en hun begeleider? Hoe overstijg je het louter samen knutselen? Ben je benieuwd in meer interactieve alternatieven voor activiteiten met kinderen en volwassenen tezamen? Dan is deze sessie iets voor jou.

Eerst mag je op een actieve manier proeven hoe je jonge kinderen en hun (groot)ouders op speelse wijze laat samenwerken en naar elkanders ideeën laat luisteren. Dan bedenken en ontwikkelen we, vertrekkende vanuit eigen interesses, leuke formules – zoals spelen en workshops – waarbij kinderen en volwassenen samen aan de slag gaan. Het aanspreken van fantasie en de kruisbestuiving tussen kind en volwassene staan hierbij centraal. We gebruiken verschillende kunst disciplines en materialen om onze creatieve ideeën in een vorm te gieten.

Thema 45

Klein en groot *Workshops ontwikkelen voor kinderen tot 8 jaar die vergezeld worden door een volwassene*

Hoe kan je de creativiteit van kinderen en volwassenen gezamenlijk aanspreken? Hoe dompel je hen samen onder in een gedeelde fantasiewereld?

In deze workshop ondervind je hoe je jonge kinderen en (groot)ouders op speelse wijze kan laten samenwerken en naar elkaars ideeën kan leren luisteren. Je gaat actief aan de slag en leert zelf leuke workshops voor volwassenen en kinderen bedenken.

Thema 46

Creatief met toonmomenten

“Lap, een leeg podium! We moeten iets doen! Maar wat? Iets met dans, of liever theater? Ik weet nog wel iets! Of misschien moeten we iets doen met video, ja, tof! Ik wil ook iets zeggen! Kiezen we een thema? En welk thema dan? ”

Werken met een groep aan een toonmoment verloopt niet altijd even vlot of je vervalt al snel in hetzelfde patroontje van sketches en andere clichés. Wat bepaal je zelf? Wat bepaalt je groep? En hoe zorg je binnen een korte tijd voor een vernieuwend spektakel dat zowel voor je groep als voor jou verrassend is?

We gaan actief aan de slag met de manier waarop Mooss werkt aan toonmomenten en voegen dit bij jullie expertise en specifieke situatie. Samen zoeken we naar een werkwijze waarbij werken aan toonmomenten van begin tot einde een feest wordt met veel plezier voor de hele groep en inspraak op maat.

Thema 47

Productgericht werken

Een groep jeugdwerkers die een muzikaal toonmoment met percussie op olievaten willen programmeren tijdens hun jaarlijkse ontmoetingsdag voor begeleiders; een groep leerkrachten die het schoolfeest een extra artistiek tintje wil geven; een amateurdansgroep voor kinderen die in een eerste fase van het productieproces op zoek wil naar inspiratie; een conservatorium dat met een groep leerlingen een bestaande theaterpresentatie wil verfijnen; een jeugdhuis dat de deelnemers van een lokale “kunstbende” wat extra begeleiding en coaching wil geven.

De bijdrage van MOOSS kan zowel op het hele productieproces, als op een specifiek onderdeel gericht worden (bv. de ontwikkeling van het concept en het productietraject, het verzamelen en selecteren van ideeën, de afwerking en/of verfijning, etc...).

Naast deze ‘op maat’- antwoorden op specifieke vragen, heeft MOOSS ook een ‘kant-en-klare’ vorming in de aanbieding. Speciaal voor begeleiders die op een creatieve manier samen met een groep kinderen of jongeren naar een toonmoment willen toewerken.

SPECIFIEK GERICHT OP HET ONTWIKKELINGSPROCES VAN HET TEAM

Thema 48

Positieve communicatie

Jij staat voor jouw klas in. Maar de ondersteuning van het hele team is zo belangrijk. Een goed team geeft vertrouwen. Je kan er terecht als er zich een probleem voordoet. En je hebt er het gevoel een belangrijke schakel te zijn in de ketting.

Maar communicatie is niet eenvoudig. We zijn allemaal zo verschillend. Al willen we hetzelfde: begrepen en aanvaard worden.

Het loopt al ééns mis in de communicatie tussen jou en de ouders, de leerlingen, de collega's, de directie,.... Hoe kan het beter?

Deze cursus geeft je op een speelse, actieve manier inzicht in hoe je met elkaar kan omgaan.

Vertrouwen en een positieve houding staan centraal.

Nascholer: Ellen Dierckx, docente kunstonderwijs

Thema 49

Creatieve leider

Als leraar heb je de touwtjes stevig in handen. Maar wat als er plots iets onverwachts gebeurt? Iemand stelt een rare vraag of doet iets wat je niet had verwacht. Wat nu? Hoe speel je daarop in, met humor, zonder kwetsend te zijn en toch gevat? Geen eenvoudige opdracht.

Ook tijdens vergaderingen en gesprekken met het team loopt het niet altijd zoals jij het je had ingebeeld. Achteraf denk je "Had ik dat maar gezegd" of "Waarom heb ik dat toch gezegd?"

Jij bent de leraar en de 'baas' in je klas. Maar eenvoudig is dat niet altijd. Hoe kan je op een positieve en creatieve manier met elkaar omgaan, zodat iedereen zich goed voelt?

Tijdens deze cursus wordt er op een actieve manier gezocht naar positieve interactie. Zo leer je elkaar en jezelf eens op een andere manier kennen.

Nascholer: Ellen Dierckx, docente kunstonderwijs

Thema 50

Stilstaan bij het team

Om de doelen te verwezenlijken die de hedendaagse school zich stelt is het noodzakelijk dat de leden van het team kunnen overleggen en samenwerken.

Het is dan ook zinvol om op zoek te gaan naar de krachten die in het team aanwezig zijn en deze te bundelen in de evolutie naar een meer kwaliteitsvolle school.

Deze procesgerichte begeleiding kan bestaan uit begeleiding van personeelsvergaderingen en coaching-gesprekken. De nascholing gebeurt op maat van de school in overleg met de school

Nascholer: Karel Binon, nationaal coördinator van de opleiding voor beginnende directeuren in het katholiek onderwijs en lector KHKempen, campus Vorselaar

Thema 51

Begeleiding van de zorgcoördinator (en het zorgteam)

De zorgcoördinator is ondertussen ingeburgerd in het basisonderwijs. Zijn opdracht situeert zich op drie vlakken: de zorg voor individuele leerlingen, coach zijn voor collega's en stimulator van het veranderingsproces naar een meer zorgzame school. Veranderen verloopt niet altijd van een leien dakje. Deze nascholing wil de zorgcoördinator (en/of de directie en/of het zorgteam) ondersteunen in deze laatste opdracht. We gaan op zoek naar elementen in de school die de veranderingsprocessen stimuleren en/of belemmeren en op welke wijze men daar best kan mee omgaan.

Deze procesgerichte begeleiding gebeurt in afspraak op maat van de school.

Nascholer: Karel Binon, nationaal coördinator van de opleiding voor beginnende directeuren in het katholiek onderwijs en lector KHKempen, campus Vorselaar

Thema 52

Kernkwaliteiten

Ga in je uitdaging staan en leer omgaan met je valkuilen en allergieën.

Kernkwaliteiten. Iedereen bezit ze. Je loopt er echter niet mee te koop. (Onze Vlaamse aard?) En toch is het waardevol om ze onder ogen te zien. Dankzij Daniël Ofman kunnen we deze talenten, die zo natuurlijk aanvoelen, in een ruimer kader plaatsen. Het kernkwadrant

Via dit kwadrant krijg je zicht op jouw valkuilen en allergieën. Plots zie je duidelijk waarom je tegen bepaalde mensen (leerlingen, collega's, ouders) aan loopt en zij tegen ons. Door het vervullen van jouw kernkwadranten krijg je niet alleen inzicht. Je kunt door dit inzicht ook streven naar een evenwicht.

Dat kun je doen door op zoek te gaan naar de ideale vorm van jouw kernkwaliteit. Eens we deze gedefinieerd hebben kunnen we concrete stappen uitwerken om deze zogenaamde uitdaging aan te gaan. Door met collega's op zoek te gaan naar elkaars kernkwaliteiten ontstaat er een ruimer beeld van het team. Zo krijg je een figuurlijke landkaart van de talenten in de groep.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

Thema 53

Kennismaking met het Enneagram

Ontdek jouw eigen type en de overige acht waarmee je samenwerkt. Maak zo een röntgenfoto van je team.

Alhoewel iedereen uniek is, vertonen wij wel gemeenschappelijke kenmerken. Het enneagram is een systeem dat ordening geeft in de veelheid van menselijke kenmerken. Het helpt ons om tot inzicht te komen hoe het komt dat we doorgaans op deze of gene manier denken, handelen, reageren. De negen types, zijn in feite negen verschillende gezichtspunten van hoe mensen naar de werkelijkheid kijken.

Tijdens deze workshop leren we het enneagram kennen en gaan we op zoek naar het type waar we het dichtst bij aanleunen. We gaan na wat de kwaliteiten, valkuilen, uitdagingen en allergieën van jouw type zijn. Let wel, welk type je bent is niet het belangrijkste. Maar wel de manier waarop je jouw type beleeft. Zo kun je jouw type op een gezonde, gemiddelde en ongezonde manier beleven.

We hebben twee belangrijke doelstellingen voor ogen met deze workshop :

Je ontdekt je eigen type en wordt bewust van je groeimogelijkheden.

Je ontdekt de typeringen van de collega's. Je krijgt hierdoor een beter begrip van het onderling functioneren. Zo biedt het enneagram mogelijkheden om de samenwerking tussen collega's te verbeteren.

We werken met verschillende interactieve werkvormen en nemen de tijd voor persoonlijke reflectie.

Nascholer: Koen Mattheeuws of een medewerker (Art de Co, training & groei en onderwijs)

WEGWIJS

Parkeren in Vorselaar

De campus Vorselaar ligt nabij de Markt in Vorselaar. Men bereikt Vorselaar via de E313 (Antwerpen – Hasselt – uitrit Herentals – West / Grobbendonk), richting Grobbendonk centrum, daarna richting Vorselaar volgen. Het centrum van Vorselaar is blauwe zone.

Er zijn twee centrumparkings die door u kunnen worden gebruikt en vlakbij de campus zijn gelegen.

De eerste parking is gelegen in de Nieuwstraat, naast de bibliotheek. De andere parking is gelegen aan de Oostakker (sportcentrum). Deze parkings zijn aangeduid met nieuwe infoborden. Van op deze parkings is het slechts 3 min. wandelen naar de campus.

**DE PARKING VAN DE CAMPUS IS STRIKT VOORBEHOUDEN VOOR PERSONEELSLEDEN.
MET DANK VOOR HET BEGRIP.**

Centrumparkings voor KHKempen (Centrum Vorselaar)

Centrumparking Oostakker – aanrijroute & wandelweg naar KHKempen

Bijna twee eeuwen nadat Lodewijk Vincent Donche de Congregatie van de Zusters der Christelijke Scholen stichtte, inspireren we ons nog steeds aan zijn persoonlijkheid – eigenzinnig en volhardend – en nog meer aan zijn gedachtegoed en levenswerk.

Waar hij en zijn Congregatie in die tijd opkwamen voor de openlijke armoede van de kinderen uit de volksklasse, willen wij alert blijven voor de nu dikwijls verborgen kansarmoede van kinderen.

Met de organisatie van kwaliteitsvolle nascholingen willen wij dan ook ons steentje bijdragen aan het creëren van gelijke onderwijskansen voor elk kind ongeacht zijn afkomst of kenmerken.

Het Donchecentrum, de nascholingsdienst van de Lerarenopleiding van de KHKempen – campus Vorselaar blijft terecht de naam dragen die het heeft, uit eerbetoon en erkentelijkheid.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Departement Lerarenopleiding

DONCHECENTRUM

Lepelstraat 2-4, 2290 Vorselaar
tel. 014 508 169 - 014 508 160, fax 014 508 161
donche@khk.be, www.donche.be